

T.C.

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLERİ TEKNOLOJİLER ANABİLİM DALI

**GELENEKSEL KONUT MİMARİSİNDE
DOĞAL TAŞIN DIŞ CEPHEDEKİ
KULLANIMI: KAYSERİ/TALAS ÖRNEĞİ**

GÜLER ÇİMEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR

2024

T.C.

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLERİ TEKNOLOJİLER ANABİLİM DALI

**GELENEKSEL KONUT MİMARİSİNDE
DOĞAL TAŞIN DIŞ CEPHEDEKİ
KULLANIMI: KAYSERİ/TALAS ÖRNEĞİ**

GÜLER ÇİMEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Arzu ÇAĞLAR

KIRŞEHİR

2024

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI
ETİK BEYANI

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Bilimsel Araőtırma ve Yayın Etiği Yönergesini okuduğumu ve anladığımı ve Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değeriklik yapmadığımı,
- Tez olarak sunduğum bu çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda bu konuda hakkımda yapılacak tüm yasal işlemleri ve aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 29/08/2024

Güler ÇİMEN

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

Sayfa No

İÇİNDEKİLER DİZİNİ	I
TEŞEKKÜR	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
TABLolar DİZİNİ	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	VIII
1. GİRİŞ	1
1.1. Tezin Amacı.....	2
1.2. Tezin Önemi.....	3
1.3. Tezin Kapsamı.....	3
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	5
3. MATERYAL VE METOT	9
3.1. Materyal.....	9
3.2. Metot.....	9
4. BULGULAR ve TARTIŞMA	11
4.1. Kayseri İlinin Tarihsel Süreci.....	11
4.2. Kayseri İlinin Coğrafi Özellikleri.....	13
4.3. Kayseri İlinin Depremselliği.....	15
4.4. Kayseri/Talas Bölgesinin Yerleşme ve Yaşam Kültürü.....	17
4.5. Kayseri / Talas Geleneksel Konut Kültürü.....	18
4.6. Kayseri Taş Ocakları.....	19
4.7. Doğal Taş Çeşitleri.....	20
4.7.1. Bazalt.....	22
4.7.2. Andezit.....	24
4.8. Doğal Taş Kullanımı.....	26
4.8.1. Moloz Taşlı Duvarlar.....	27
4.8.2. Yonu Taşlı Duvarlar.....	28
4.8.3. Kesme Taşlı Duvarlar.....	29
4.9. Han Mahallesi ve İncelenen Yapılar.....	30
4.9.1. Şafak Çivici Evi.....	30
4.9.1.1. Plan Şeması.....	30

4.9.1.2. Cephe Organizasyonu	32
4.9.1.3. Malzeme ve Teknik	33
4.9.2. Başak Güntan Evi	35
4.9.2.1. Plan Şeması	35
4.9.2.2. Cephe Organizasyonu	36
4.9.2.3. Malzeme ve Teknik	37
4.9.3. Sabiha Arısoy Evi	39
4.9.3.1. Plan Şeması	39
4.9.3.2. Cephe Organizasyonu	40
4.9.3.3. Malzeme ve Teknik	41
4.10. Harman Mahallesi ve İncelenen Yapılar	43
4.10.1. Atasoy Evi	43
4.10.1.1. Plan Şeması	43
4.10.1.2. Cephe Organizasyonu	44
4.10.1.3. Malzeme ve Teknik	46
4.10.2. Okutan Konağı	47
4.10.2.1. Plan Şeması	47
4.10.2.2. Cephe Organizasyonu	48
4.10.2.3. Malzeme ve Teknik	50
4.10.3. Hasan Özhan Evi	52
4.10.3.1. Plan Şeması	52
4.10.3.2. Cephe Organizasyonu	53
4.10.3.3. Malzeme ve Teknik	55
4.11. Kışıköy Mahallesi ve İncelenen Yapılar	57
4.11.1. Ali Saip Paşa Konağı	57
4.11.1.1. Plan Şeması	57
4.11.1.2. Cephe Organizasyonu	59
4.11.1.3. Malzeme ve Teknik	60
4.11.2. Çavdaroğlu Konağı	61
4.11.2.1. Plan Şeması	61
4.11.2.2. Cephe Organizasyonu	63
4.11.2.3. Malzeme ve Teknik	64
4.12. Tablakaya Mahallesi ve İncelenen Yapılar	66

4.11.3. Deveci Evi.....	66
4.11.3.1. Plan Şeması	66
4.11.3.2. Cephe Organizasyonu	67
4.12.3.3. Malzeme ve Teknik.....	68
4.12.1. Yaman Dede Konağı.....	69
4.12.1.1. Plan Şeması	69
4.12.1.2. Cephe Organizasyonu	70
4.12.1.3. Malzeme ve Teknik.....	72
4.12.2. Gömeç Konağı	73
4.12.2.1. Plan Şeması	73
4.12.2.2. Cephe Organizasyonu	74
4.12.2.3. Malzeme ve Teknik.....	75
4.12.3. Rıfat Parlak Konağı.....	77
4.12.3.1. Plan Şeması	77
4.12.3.2. Cephe Organizasyonu	78
4.12.3.3. Malzeme ve Teknik.....	80
4.13. Yukarı Mahallesi ve İncelenen Yapılar.....	82
4.13.1. Sözdüyar Konağı.....	82
4.13.1.1. Plan Şeması	82
4.13.1.2. Cephe Organizasyonu	83
4.13.1.3. Malzeme ve Teknik.....	85
4.13.2. Feyzioğlu Konağı.....	86
4.13.2.1. Plan Şeması	86
4.13.2.2. Cephe Organizasyonu	87
4.13.2.3. Malzeme ve Teknik.....	88
4.13.3. Necip Dinçer Evi.....	89
4.13.3.1. Plan Şeması	89
4.13.3.2. Cephe Organizasyonu	90
4.14.3.3. Malzeme ve Teknik.....	91
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	93
6. KAYNAKLAR.....	105
ÖZGEÇMİŞ.....	109

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisansa başlamamda ve yüksek ders sürecinde kendisini tanıdığım günden bu yana gösterdiği sakin ve sabırlı hali ile her zaman bana örnek olmasının yanı sıra bir bilim insanının nasıl çalışması gerektiğini kendisinden öğrendiğim değerli danışmanım Doç. Dr. Arzu ÇAĞLAR' a büyük bir içtenlikle teşekkür ederim. Tezimin her aşamasında gerek sorularıyla gerekse belge temin edebilme konusunda her türlü desteğini esirgemeyen sanat tarihçisi Özcan EROĞLU' na ve Mesut POLAT' a teşekkürlerimi içtenlikle sunarım.

Tezimi, aileme ve en büyük destekçim Elif Cemre ÇITAK ve Şeyma ŞAHİN' e ithaf ederim.

Ağustos, 2024

Güler ÇİMEN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**GELENEKSEL KONUT MİMARİSİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR
MALZEMELERDEN DOĞAL TAŞIN DIŞ CEPHEDEKİ KULLANIMI: TALAS
ÖRNEĞİ
Güler ÇİMEN**

**KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLERİ TEKNOLOJİLER ANABİLİM DALI**

**Danışman: Doç. Dr. Arzu ÇAĞLAR
Yıl: 2024 Sayfa:109
Jüri: Doç. Dr. Esin İLHAN
Dr. Öğr. Üyesi Vacide Betül KURTULUŞ**

Kültürel etkileşimi içinde barındıran Talas ilçesi, geleneksel konut yönünden zenginliği ile göze çarpmaktadır. Talas geleneksel konutlarının en belirgin özelliklerinden biri, kullanılan yapı malzemesinin doğal taş olmasıdır. Bu çalışmada, Kayseri ili Talas ilçesi Kentsel Sit Alanı sınırları içerisinde bulunan Han, Harman, Kçüköy, Tablakaya ve Yukarı mahallelerinin detaylı bir şekilde irdelenmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda bu mahallelerden üçer örnek seçilerek toplamda on beş adet geleneksel konutun dış cephe mimarisindeki doğal taşın incelenmesi amaçlanmıştır. Bu alan içerisinde seçilen geleneksel konutların; plan özellikleri, yapı elemanları, cephesi, malzeme ve teknik detayları ele alınarak yapılarda kullanılan doğal taş malzemeleri belirlenmiştir. Her bir konut fotoğraflama yöntemi ve Belediye arşivleri ile belgelendirilmiştir. Çalışma sonucunda; Talas ilçesinin Han, Harman, Kçüköy, Tablakaya ve Yukarı mahallelerinde bazalt ve andezit olmak üzere iki çeşit doğal taş kullanıldığı görülmüştür. Doğal taş; duvarlarda, payanda sisteminde, kat silmelerinde ve çörten adı verilen su tahliye yerlerinde kullanılmıştır. Cephede kullanılan doğal taşta yardımcı öge konumunda yer alan ahşap; pencerelerde, kapılarda, kepenklerde ve payandalarda görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğal Taş, Cephe, Kayseri, Talas

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

EXTERIOR USE OF NATURAL STONE A SUSTAINABLE MATERIAL IN TRADITIONAL RESIDENTIAL ARCHITECTURE: TALAS EXAMPLE STUDENT

GÜLER ÇİMEN

KIRŞEHİR AHİ EVRAN UNIVERSITY
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
DEPARTMENT OF ANVANCED TECHNOLOGIES

Supervisor: Doç. Dr. Arzu ÇAĞLAR
Year: 2024 **Pages:**109
Juries: Doç. Dr. Esin İLHAN
Dr. Öğr. Üyesi Vacide Betül KURTULUŞ

Talas district, which hosts cultural interaction, stands out with its richness in terms of traditional housing. One of the most distinctive features of Talas traditional houses is that the building material used is natural stone. In this study, it is aimed to examine in detail the Han, Harman, Kiciköy, Tablakaya and Yukarı neighborhoods located within the borders of the Urban Protected Area of Talas district of Kayseri province. In this context, it was aimed to examine the natural stone in the exterior architecture of a total of fifteen traditional houses by selecting three examples from each of these neighborhoods. Traditional houses selected in this area; The natural stone materials used in the buildings were determined by considering the plan features, building elements, facade, material and technical details. Each residence has been documented using photography and the Municipality archives. As a result of the study; It was observed that two types of natural stones, basalt and andesite, were used in the Han, Harman, Kiciköy, Tablakaya and Yukarı neighborhoods of Talas district. Natural stone; It was used on walls, buttress systems, floor moldings and water drainage areas called gargoyles. Wood is an auxiliary element to the natural stone used on the facade; It can be seen on windows, doors, shutters and buttresses.

Key Words: Natural Stone, Facade, Kayseri, Talas

TABLÖLAR DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 4.1. Kayseri ilçeleri nüfus dağılımı (Url-2).....	14
Tablo 4.2. Bazalt ve Andezitin Özellikleri	22

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1.1. Kentsel Sit Alanını gösteren harita (Kayseri Büyükşehir Belediyesi CBS, Sit Alanları, 2023).....	2
Şekil 4.1. 1898 tarihli R.Oberhummer'in arşivinden Ali Dağı'ndan çekilmiş olmalıdır (Tuzcu, 2007).....	12
Şekil 4.2. 1896 tarihli E.Chantre'nin arşivinden Gölbaşı Meydanından çekilmiş olmalıdır (Tuzcu, 2007).	12
Şekil 4.3. Kayseri İlinin Türkiye'deki Yeri (Url-1).....	13
Şekil 4.4. Kayseri ili haritası (Url-2).....	14
Şekil 4.5. Türkiye Deprem Haritası (Url-3).....	15
Şekil 4.6. Kayseri ve Civarı Diri Fay Haritası (İl Afet Risk Azaltma Planı Kitabı, 2021).....	16
Şekil 4.7. Doğal Taşın İşlenme Süreci	21
Şekil 4.8. Erkilet Bazaltı	24
Şekil 4.9. Molu Bazaltı	24
Şekil 4.10. Gri Andeziti	25
Şekil 4.11. Kızıl Kahve Andeziti	25
Şekil 4.12. Gül kurusu Andeziti.....	26
Şekil 4.13. Açık Bej (Gesi) Andeziti	26
Şekil 4.14. Taşların Şekillerine Göre Türleri (MEB, 2013).....	27
Şekil 4.15. Moloz Taş Duvar (Url-4).....	28
Şekil 4.16. Yonu Taş Duvar (Url-4).	29
Şekil 4.17. Kesme Taş Duvar (Url-4).	29
Şekil 4.18. Han Mahallesi Haritası	30
Şekil 4.19. Şafak Çivici -1.00 Kot Planı(Zemin Kat)	31
Şekil 4.20. Şafak Çivici +0.70 Kotu Kat Planı (Ara Kat).....	31
Şekil 4.21. Şafak Çivici +3.00 Kotu Kat Planı (Üst Kat)	31
Şekil 4.22. Şafak Çivici Kuzey Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).....	33
Şekil 4.23. Şafak Çivici Kuzey Cephesi Perspektif Görünüşü	33
Şekil 4.24. Şafak Çivici Sonradan İlave Edilen Kuzey Cephesi Perspektif Görünüşü.....	33
Şekil 4.25. Şafak Çivici Giriş Cephesinin Bir Kısmı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).....	34
Şekil 4.26. Şafak Çivici Bahçe Giriş Cephesinin Görünüşü.....	35
Şekil 4.27. Şafak Çivici Giriş Cephesinin Görünüşü.....	35
Şekil 4.28. Başak Güntan Evi Zemin Kat Planı	35
Şekil 4.29. Başak Güntan Evi 1. Kat Planı	36
Şekil 4.30. Başak Güntan Evi Batı Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).	37
Şekil 4.31. Başak Güntan Evi Batı Cephесinin Sol Perspektif Görünüşü	37
Şekil 4.32. Başak Güntan Evi Batı Cephесinin Sağ Perspektif Görünüşü.....	37
Şekil 4.33. Başak Güntan Evi Cephesinin Bir Kısmı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).....	38
Şekil 4.34. Başak Güntan Evi Duvar, Merdiven ve Kapı Perspektif Görünüşü	38

Şekil 4.35. Başak Güntan Evi Duvar Renk Değişim Görünüşü.....	38
Şekil 4.36. Başak Güntan Evi Duvar Örgü Sisteminin Görünüşü	38
Şekil 4.37. Başak Güntan Evi Duvar Örgü Görünüşü ve Payanda-Kiriş Birleşimi Görünüş .	38
Şekil 4.38. Sabiha Arısoy +0.50 (Zemin) Kot Planı	39
Şekil 4.39. Sabiha Arısoy +3.50 (Birinci) Kot Planı	39
Şekil 4.40. Sabiha Arısoy Batı Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2007).....	40
Şekil 4.41. Sabiha Arısoy Batı ve Güney Cephelerinin Perspektif Görünüşü.....	41
Şekil 4.42. Sabiha Arısoy Batı Cephесinin Perspektif Görünüşü	41
Şekil 4.43. Sabiha Arısoy Batı Cephесinin Bir Kısmı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2007).....	42
Şekil 4.44. Sabiha Arısoy Duvar-Pencere Görünüşü.....	42
Şekil 4.45. Sabiha Arısoy Payanda Görünüşü	42
Şekil 4.46. Harman Mahallesi Haritası	43
Şekil 4.47. Atasoy Evi Zemin Kat Planı	44
Şekil 4.48. Atasoy Evi Ara Kat Planı.....	44
Şekil 4.49. Atasoy Evi 1. Kat Planı.....	44
Şekil 4.50. Atasoy Evi Kuzeydoğu Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).....	45
Şekil 4.51. Atasoy Evi Kuzeydoğu Cephesi Perspektif Görünüşü	45
Şekil 4.52. Atasoy Evi Güneydoğu Cephesi Perspektif Görünüşü	45
Şekil 4.53. Atasoy Evi Kuzeydoğu Cephесinin Bir Kısmı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).....	46
Şekil 4.54. Atasoy Evi Pencere ve Duvar Görünüşü	47
Şekil 4.55. Atasoy Evi Pencere ve Duvar Görünüşü	47
Şekil 4.56. Okutan Konağı Zemin Kat Planı	48
Şekil 4.57. Okutan Konağı 1. Kat Planı	48
Şekil 4.58. Okutan Konağı Güney Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).....	49
Şekil 4.59. Okutan Konağı Güney Cephe Perspektif Görünüşü	49
Şekil 4.60. Okutan Konağı Doğu Cephe Görünüşü	50
Şekil 4.61. Okutan Konağı Doğu Cephe Görünüşü	50
Şekil 4.62. Okutan Konağı Güney Cephесinin Bir Kısmı(Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).....	51
Şekil 4.63. Okutan Konağı Pencere ve Duvar Görünüşü.....	51
Şekil 4.64. Okutan Konağı Payanda Görünüşü.....	51
Şekil 4.65. Hasan Özhan Evi +1.50 (Zemin) Kot Planı	52
Şekil 4.66. Hasan Özhan Evi +5.60 (Birinci) Kot Planı	52
Şekil 4.67. Hasan Özhan Evi Güney Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).	54
Şekil 4.68. Hasan Özhan Güney Cephesi Perspektif Görünüşü	54
Şekil 4.69. Hasan Özhan Güney Cephesi Kapı Perspektif Görünüşü.....	54
Şekil 4.70. Hasan Özhan Doğu Cephesi Perspektif Görünüşü	55
Şekil 4.71. Hasan Özhan Doğu Cephesi Perspektif Görünüşü	55
Şekil 4.72. Hasan Özhan Evi Güney Cephесinin Bir Kısmı(Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).....	56
Şekil 4.73. Hasan Özhan Duvar Örgüsünün Görünüşü	56
Şekil 4.74. Hasan Özhan Payanda Sistemi Görünüşü.....	56

Şekil 4.75. Hasan Özhan Cephe Duvar ve Payanda Görünüşü.....	56
Şekil 4.76. Hasan Özhan Taş Silme, Işıklık ve Ahşap Hatıl Görünüşü	56
Şekil 4.77. Kçüköy Mahallesi Haritası	57
Şekil 4.78. Ali Saip Paşa Konağı +1.75 (Zemin) Kot Planı.....	58
Şekil 4.79. Ali Saip Paşa Konağı +5.90 (Birinci) Kot Planı.....	58
Şekil 4.80. Ali Saip Paşa Konağı Güneydoğu Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).....	59
Şekil 4.81. Ali Saip Paşa Konağı Güneydoğu Cephesi Görünüşü.....	60
Şekil 4.82. Ali Saip Paşa Konağı Kuzeydoğu Cephesi Perspektif Görünüşü	60
Şekil 4.83. Ali Saip Paşa Konağı Güneydoğu Cephesinin Bir Kısmı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).....	60
Şekil 4.84. Ali Saip Paşa Konağı Cephe Duvar ve Payanda Görünüşü.....	61
Şekil 4.85. Ali Saip Paşa Konağı Giriş Kısmı Görünüşü.....	61
Şekil 4.86. Ali Saip Paşa Konağı Bahçe Duvarı Görünüşü	61
Şekil 4.87. Çavdaroğlu Konağı Zemin Kat Planı.....	62
Şekil 4.88. Çavdaroğlu Konağı 1. Kat Planı	62
Şekil 4.89. Çavdaroğlu Konağı Güney Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2016)..	63
Şekil 4.90. Çavdaroğlu Konağı Güney Cephesi Perspektif Görünüşü	63
Şekil 4.91. Çavdaroğlu Konağı Avlu Güney Cephesi Perspektif Görünüşü	63
Şekil 4.92. Çavdaroğlu Konağı Güney Cephesinin Bir Kısmı(Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2016).....	64
Şekil 4.93. Çavdaroğlu Konağı Pencere ve Duvar Görünüşü.....	65
Şekil 4.94. Çavdaroğlu Konağı Merdiven Görünüşü.....	65
Şekil 4.95. Çavdaroğlu Konağı Üst Örtü Görünüşü	65
Şekil 4.96. Çavdaroğlu Konağı Çıkma Yapan Cephenin Görünüşü.....	65
Şekil 4.97. Tablakaya Mahallesi Haritası	66
Şekil 4.98. Deveci Evi Zemin Kat Planı	67
Şekil 4.99. Deveci Evi Birinci Kat Planı	67
Şekil 4.100. Deveci Evi Doğu Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).....	68
Şekil 4.101. Deveci Evi Doğu Cephesi Perspektif Görünüşü.....	68
Şekil 4.102. Deveci Evi Güney Cephesi Perspektif Görünüşü	68
Şekil 4.103. Deveci Evi Doğu Cephesinin Bir Kısmı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013).....	69
Şekil 4.104. Deveci Evi Merdiven Görünüşü	69
Şekil 4.105. Deveci Evi Pencere ve Duvar Görünüşü	69
Şekil 4.106. Yaman Dede Konağı Zemin Kat Planı	70
Şekil 4.107. Yaman Dede Konağı 1. Kat Planı.....	70
Şekil 4.108. Yaman Dede Konağı Doğu Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2018).71	
Şekil 4.109. Yaman Dede Konağı Doğu Cephesi Perspektif Görünüşü	71
Şekil 4.110. Yaman Dede Konağı Batı Cephesi Perspektif Görünüşü	71
Şekil 4.111. Yaman Dede Konağı Doğu Cephesi.....	72
Şekil 4.112. Yaman Dede Konağı Çıkma Cephe Görünüşü	72
Şekil 4.113. Yaman Dede Konağı Giriş Cephe Görünüşü.....	72
Şekil 4.114. Gömeç Konağı Zemin Kat Planı.....	73

Şekil 4.115. Gömeç Konağı 1. Kat Planı	73
Şekil 4.116. Gömeç Konağı Batı Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2006).	75
Şekil 4.117. Gömeç Konağı Batı Cephesi Perspektif Görünüşü.....	75
Şekil 4.118. Gömeç Konağı Güney Cephesi Perspektif Görünüşü.....	75
Şekil 4.119. Gömeç Konağı Batı Cephesinin Bir Kısımı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2006).....	76
Şekil 4.120. Gömeç Konağı Güney Cephenin Bir Kısımının Görünüşü	76
Şekil 4.121. Gömeç Konağı Giriş Kısımının Görünüşü	76
Şekil 4.122. Gömeç Konağı Balkon Kısımının Detayı	76
Şekil 4.123. Rıfat Parlak Konağı Zemin Kat Planı	77
Şekil 4.124. Rıfat Parlak Konağı Ara Kat Planı	78
Şekil 4.125. Rıfat Parlak Konağı 1. Kat Planı	78
Şekil 4.126. Rıfat Parlak Konağı Kuzeybatı Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2010).....	79
Şekil 4.127. Rıfat Parlak Konağı Kuzey Cephesinin Perspektif Görünüşü	79
Şekil 4.128. Rıfat Parlak Konağı Kuzeybatı Cephesinin Perspektif Görünüşü	79
Şekil 4.129. Rıfat Parlak Konağı Kuzeybatı Cephesinin Bir Kısımı(Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2010).	80
Şekil 4.130. Rıfat Parlak Konağı Kuzeybatı Duvar ve Payanda Görünüşü.....	81
Şekil 4.131. Rıfat Parlak Konağı Güneybatı Duvar ve Payanda Görünüşü.....	81
Şekil 4.132. Yukarı Mahallesi Haritası	82
Şekil 4.133. Sözdüyar Konağı Zemin Kat Planı	83
Şekil 4.134. Sözdüyar Konağı 1. Kat Planı.....	83
Şekil 4.135. Sözdüyar Konağı Batı Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2022).	84
Şekil 4.136. Sözdüyar Konağı Batı Cephesinin Perspektif Görünüşü.....	84
Şekil 4.137. Sözdüyar Konağı Batı Cephesinin Bir Kısımı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2022).....	85
Şekil 4.138. Sözdüyar Konağı Cephe Görünüşü.....	86
Şekil 4.139. Sözdüyar Konağı Cephe Görünüşü.....	86
Şekil 4.140. Feyzioğlu Konağı Zemin Kat Planı	86
Şekil 4.141. Feyzioğlu Konağı Kuzey Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2005)... ..	87
Şekil 4.142. Feyzioğlu Konağı Kuzey Cephesi Perspektif Görünüşü	87
Şekil 4.143. Feyzioğlu Konağı Kuzey Cephesinin Bir Kısımı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2005).	88
Şekil 4.144. Feyzioğlu Konağı Giriş Cephesinin Görünüşü	89
Şekil 4.145. Feyzioğlu Konağı Baca Görünüşü	89
Şekil 4.146. Necip Dinçer Evi Zemin Kat Planı	89
Şekil 4.147. Necip Dinçer Evi Kuzey Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2007)... ..	90
Şekil 4.148. Necip Dinçer Evi Kuzey Cephesinin Perspektif Görünüşü	90
Şekil 4.149. Necip Dinçer Evi Doğu Cephesinin Perspektif Görünüşü.....	90
Şekil 4.150. Necip Dinçer Evi Kuzey Cephesinin Bir Kısımı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2007).....	91
Şekil 4.151. Necip Dinçer Evi Kuzey Giriş Kısımı Görünüşü	91
Şekil 4.152. Necip Dinçer Evi Doğu Avluya Giriş Kapısı Ve Tuvalet Kısımı Görünüşü	91

Şekil 4.153. Başak Güntan Giriş Kısımının Sistem Kesiti (1/50)..... **101**

1. GİRİŞ

Doğal taşlar, insan yaşamından izler taşıyan, bu izleri de diğer kuşaklara aktaran tarihi bir araç konumundadır (Türkeri, 2022). Geleneksel yapı malzemelerinden olan doğal taş sürdürülebilir tasarımlara öncülük sağlamıştır. Sürdürülebilir tasarımlar incelendiğinde; malzeme seçimi ve işlevi, doğa ile bütünlüğü, sokak ve yapı ilişkisi, Güneş ile birlikteliğinden ortaya çıkan mekânların biçimlenmesine kadar birçok ölçüt karşımıza çıkmaktadır. Bu ölçütler geleneksel konut mimarisinin tamamında görülmektedir. Çevre koşullarına göre malzemenin şekillenmesi, ısıtma ve soğutma için harcanan enerjinin en uygun düzeyde tutulması, geleneksel yerleşimlerde rastlanan olgulardır. Ayrıca bölgenin coğrafi durumuna göre inşa edilen, kendine has karakteri olan yapılar, uzun yıllardır kaynakları harcamadan ihtiyaçlarını gidermektedir. Günümüz yapıların da ısıtma ve soğutma işlemlerini yapabilmek için çok yüksek enerji harcadığını görmekteyiz. Bu yüzden geçmişte ki insan yaşamını ve konut kültürünü inceleyerek, sürdürülebilir yapı tasarımı konusunda farklı fikirler ortaya atılacaktır (Gezer, 2013).

Geleneksel yerleşimlerde kullanılan yapım tekniği, yerel malzeme seçimi, araziye yerleşimi ve mekân organizasyonu açılarından incelendiğinde; günümüzde yaşanan enerji sorununun çözümünde tasarım ve yapım tekniği açısından rehberlik edebilmektedir. Geleneksel konut dokusunun; doğaya zarar vermemesi ve bütünlük oluşturması, sürdürülebilir ve ekolojik olduğunu göstermektedir (Çetin, 2010).

Doğal taşlar zaman geçtikçe kendine özgü görünüm kazanır ve dayanıklılığı artar. Ayrıca kolay temizlenebilir. Depreme ve yangına dayanıklı olması yönünden en çok tercih edilen yapı malzemelerinden olmuştur. Doğal taşın sürdürülebilirliği de kullanımı açısından çok önemlidir (Korkmaz, 2001). Geleneksel konutlar birbirlerine benzer formlarda inşa edilmektedirler. Her bir konut ne kadar birbirine benzese de konutların kendine has kimliği ve farklı bir dili bulunmaktadır. Bunun sebebi ise o yapıyı kendine özgü hale getiren insan faktörü olmuştur (Atamer, 2011).

Kayseri ili, tarihi ve kültürel donanımı ile farklı medeniyetleri tek bir çatıda topladığı için katmanlaşması ve yerel malzeme, yapım tekniği ve topoğrafyanın da etkisiyle kendine has mimari özelliklerini oluşturan önemli bir konumdur. Talas ilçesi ise geleneksel konut mimarisinde kullanılan doğal taş malzemesine ev sahipliği yapmıştır (Çimen ve ark., 2021).

Bu tez çalışmasında; Kentsel Sit Alanında yer alan Han, Harman, K çik y, Tablakaya ve Yukarı mahallelerinde bulunan geleneksel konutların plan özellikleri, yapı elemanları, cepheleri, malzeme ve teknik incelenmesi hedeflenmiştir (Şekil 1.1).

Şekil 1.1. Kentsel Sit Alanını gösteren harita (Kayseri Büyükşehir Belediyesi CBS, Sit Alanları, 2023)

1.1. Tezin Amacı

Kayseri, Talas Osmanlı zamanında Müslüman ve Gayrimüslimlerin bir arada yaşadıkları birbirlerini etkiledikleri önemli bir il e konumundadır. Talas farklı kültürlere ev sahipliği yapması sebebiyle çeşitli geleneksel konut mimarisi görülmüştür. Geleneksel konutların günümüze kadar buluşması sebebiyle, o bölgenin yaşayışı, coğrafyası ve kültüründen izler taşımaktadır. Bu bağlamda; Talas ilçesinde belirlenen kentsel sit alan bölgesi içerisinde yer alan Han, Harman, K çik y, Tablakaya ve Yukarı mahallelerinden  cer örnek ile geleneksel konutların incelenmesi hedeflenmiştir.

Kayseri, geleneksel konutlarda kullanılan dış cephel malzemelerinin başında doğal taş gelmektedir. Geleneksel konutların günümüze kadar ulaşmasının en önemli kriteri kullanılan yapı malzemesinin taş olmasıdır.

Bu alan içerisinde seçilen geleneksel konutlar farklı başlıklar altında incelense de sürdürülebilir malzeme olan doğal taşlardan andezit ve bazaltın vurgulanması için yardımcı  ge konumundadır. Bu  alışma ile geleneksel konutların özgünlüğü gelecek nesillere aktarılması amaçlanmıştır.

1.2. Tezin Önemi

Kayseri, Talas ilçesi geleneksel konut kültürünün yoğunlukta olduğu ilçelerden biridir. Geçmiş yıllarda Müslüman ve Gayrimüslim topluluğunun bir arada yaşadığı ve birbiri ile etkileşimde olduğundan dolayı geleneksel doku mimarisine izlerini bırakmıştır. Bu çalışma için belirlenen mahalle dokularında bu izler kaybolmayıp, günümüze kadar ulaşmayı başarmıştır. İncelenen geleneksel konutlarda sofa, avlu gibi mekânlar etrafında konumlandırılan odalar görülmüştür. Talas geleneksel konutlarda genellikle bodrum, zemin ve birinci kattan oluşmuştur. Bodrum kısımlarında kemerli odalar yer alırken, zemin katta bağlantısı sağlanmıştır. Zemin katlarda sofa etrafına konumlanan odaların havalandırılması ve ışıklandırılması için birden fazla pencere ile sağlanmıştır. Birinci kattaki odaların bazıları çıkma yaparak sokak dokusunu etkilemiştir. Bunların yanı sıra kullanılan doğal taşlar; duvarlarda kesme yonu örgü sistemi kullanılırken, bahçe duvarlarında moloz örgü sistemi kullanılmıştır.

Talas geleneksel konutların, günümüzde sonradan yapılan değişiklikleri, yenilemeleri veya eklemeleri bu dokuya zarar vermeme niyetinde olduğu görülmüştür. İncelenen yapıların bulunduğu mahallelerdeki doku korunmaya çalışılmıştır. Geleneksel konutların bazıları işlevlendirilerek halkla iç içe olma durumu sağlanmıştır.

İncelenen geleneksel konutların, doğal taş ile şekillenen cephelerin incelenmesi, belgelendirilmesi ve yorumlanması gelecek nesillere ışık olması ümit edilmektedir.

1.3. Tezin Kapsamı

Çalışma kapsamında gerekli literatür araştırmaları ve arşiv çalışmaları yapıldıktan sonra Talas' ta bulunan Kentsel Sit Alanındaki beş farklı mahalle sınırları içerisinde bulunan, on beş adet geleneksel konut incelenmiştir. Her bir konutun cephe fotoğrafları bir dosyada birleştirilip teze eklenmiştir. Bu fotoğraflar Talas geleneksel konut özelliklerinin belirlenmesinde yol gösterici olmuştur.

Tez kapsamında evlerin plan elemanları bodrum kat, zemin kat, birinci kat bağlamında ele alınmıştır. Cephe elemanları detaylı olarak incelenerek, genel özellikleri belirlenmiştir. Malzeme ve yapım tekniği yerinde yapılan çalışmalarda incelenerek belgelendirilmiştir.

Tez çalışması kapsamında ilk olarak geleneksel konut dokusunu ele alan, tez, kitap, dergi, makale gibi yayınların incelenmesi olmuştur. Bununla birlikte alan araştırması, fotoğrafla belgeleme, evlerin analizi ve karşılaştırılması tez sürecinde izlenen yöntemlerdir.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Talas Belediyesi, Kayseri Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Mdrlg ile grlm, arivlerinden belirli sınırlar içerisinde faydalanılmıştır. Belirlenen geleneksel konutların analiz edilmesi için; fotoğraf makinesi, gerekli objektif, ölüm ve çizimlerin dijital hale getirilmesi için de bilgisayar kullanılmıştır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Yağmur Y, (2017) yılında yüksek lisans tezi olarak ‘Günümüz Ekolojik Tasarım Kriterlerinin İncelenerek Tarihi Yapılardaki Ekolojik İzler ile Karşılaştırılması: Talas-Kayseri Örnek Alanı’ adlı çalışmasında ilk olarak Dünya’da ve Türkiye’de ekolojik mimariye örnek proje ve uygulamaları ele alarak başlamış, daha sonrasında tarihi konut dokusunda ekolojik izlerin incelenmesi bağlamında Kayseri ili Talas ilçesinde bulunan 10 adet geleneksel konutları ele almıştır. Sonucunda bu yapıların cepheleri, planları, kullanılan malzemeleri ve kat adetleri yönünden karşılaştırma yapılarak geleneksel Türk evi niteliği taşıdığı fark edilmiştir. En son bölümde ise Talas tarihi konut ekolojik mimarlık sertifika değerlendirme kriterleri açısından inceleyerek, konaklarda kullanılan malzeme olan doğal taşın sürdürülebilirliği ve mekân eklemelerine izin veren yapıım sistemlerine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Erbaş İ, (2018) yılında ‘Taş ve Taş Yapı Kültüründe Değişim ve Dönüşüm’ adlı dergi çalışmasında taşın tarihsel süreç içerisinde dönüşümü ele alınmıştır. Taşın kullanım alanlarının başında taşıyıcı malzeme, kaplama malzemesi ve süsleme malzemesi olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Tarihsel perspektif içinde Anadolu taşı ele alınmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak kayaların içi oyularak farklı mekânlar ortaya çıkarılarak yaşam alanı oluşturulmuştur. Farklı dönemlerle birlikte taş dini yapılarda taşıyıcı yapı elemanı olması ile birlikte süsleme malzemesi olarak da karşımıza çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu ışık doğrultusunda malzeme üreticileri taşları farklı form ve şekillerde yapmaya başlamışlardır.

Turgut D, (2019) yılında yüksek lisans tezi olarak ‘Geleneksel Anadolu Konut Mimarisinde Talas Örneği’ adlı çalışmasında Talas’ın topografyasını 2 şekilde ele almıştır. Aşağı Talas düz bir topografyaya sahipken, Yukarı Talas eğimli bir topografyaya sahiptir. Farkı çağlardaki Talas ilçesinden kesitler olarak 19. Ve 20. Yüzyıl mimarisinde farklı yapıların olduğu belirlenmiştir. Bu dönemde Müslümanlar ve gayri Müslümanların bir arada yaşadığı bu yapılardan anlaşılmıştır. Diğer bir bölümde ise Talas ilçesindeki Han, Harman, Tablakaya, Kçüköy ve Yukarı Talas mahallelerindeki konutların plan şemaları ele alınmıştır ve bodrum, zemin ve birinci kattan oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha sonrasında cephe mimarisini incelenmiştir. Yapıların yapıım tekniğini birden fazla mahalleden aldığı örnekler ile belirlenmiştir. Talas’ta ele aldığı konutların cepheleri ile farklı bölgeleri veya şehirlerdeki konutları karşılaştırarak Anadolu mimarisi hakkında fikir elde edilmiştir.

Anadolu mimarisinde tercih edilen malzemenin duvarlarının doğal taştan olduğunu tespit edilmiştir. Cephede kullanılan pencereler, kapılar, panjurlar ve çıkmalar ise ahşaptan yapıldığı sonucuna varılmıştır.

Kahvecioğlu B, (2021) yılında yüksek lisans tezi olarak ‘Tarihsel Süreç İçinde Müslim-Gayrimüslim Birlikteliğinde Bir Kentsel Hafıza Okuması: Talas Örneği’ adlı çalışmasında ilk olarak Kayseri’nin Talas ilçesinin etkin yapılanması ele alınmıştır. 19. yy da 35 adet mahalle olduğu tespit etmiştir. Bu mahallelerde birden fazla farklı medeniyetlerin bir arada yaşadığına rastlanmıştır. 21. yy. da ise 22 adet mahalle ile sınırlandırılmış olduğu anlaşılmıştır. Talas ilçesinin ekonomik yapılanması da ele alınan diğer bir konulardan olmuştur. İkinci bölüme gelindiği zaman Talas mahalleleri ve mimari yapılanma çerçevesinde beş farklı mahalle tespit edilmiştir. Bu mahallelerin seçilme nedeni ise insan popülasyonunun yoğunluğu belirlenmiştir. Belirlenen mahallelerde Camiler, Hanlar, Hamamlar, Kiliseler, Okullar, Konaklar ele alınmıştır. Bu bağlam doğrultusunda yapıların birbirine olan yakınlığı ve ilişkisi sebebiyle Müslim ve Gayrimüslim toplulukların bir arada yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yapıların bazıları işlevini kaybetmiş olsa da koruma altına alınmıştır. Aynı zamanda bu yapılar plan şemaları ve dış cepheleri incelenerek doğal taşın önemi ortaya çıkmıştır. Bunun ile birlikte mahallelerde inşa edilen yeni konutların eski doku silüetine zarar verdiği fotoğraflarla anlaşılmıştır. Bazı mahallelerde ise eski tarihi yapılara taklit edilmesi ile ortaya çıkan yapıların da bölgenin silüetini bozduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çimen ve ark., (2021) yılında Ahi Evran Üniversitesi 2. Mimarlık Sempozyumunda ‘Kayseri Talas ‘taki Geleneksel Yapı Malzemelerinden Doğal Taşın Zaman İçerisindeki Konut Mimarisine Etkisi’ adlı bildiri çalışması Kayseri’nin Talas ilçesi birçok farklı medeniyetlere ev sahipliğinde bulunmuştur. Ermeniler, Rumlar ve Müslümanlar bir arada yaşayışları konut mimarisine ve dini yapılara etkisi olduğu tespit edilmiştir. Talas ilçesindeki konut mimarisinde doğal taşlar kullanmışlardır. Özellikler Moloz taş, Yonu taşı ve Kesme taş tercih edildiği gözlemlenmiştir. Bu gözlem çerçevesinde fotoğraflanan konutların dış cephe mimarisi ele alınmıştır. Konutların cephe mimarisinde doğal taş ve ahşap yapı malzemesi bir arada kullanılmıştır. Doğal taş duvarlarda kullanılırken ahşap ise pencerelerde, kapılarda, panjurlarda ve tavan döşemelerinde rastlanmıştır. Konutlar genellikle iki katlı olurken, ikinci katı çıkma şeklinde inşa edildiği gözlemlenmiştir. Mahallelerindeki sokak dokusu incelenerek doğal taşın bütünlüğü ve eski zamana atıfta bulunma durumu görülmüştür.

Her bir konut ne kadar birbiri ile aynı özellikte olsa da kendine has kimliği ve farklı bir dili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çimen ve ark., (2022) yılında 2 nd. International Architectural Sciences and Applications Symposium da ‘Investigation of the Exterior Architecture of Traditional Housing in the Villages of Akcakaya, Reşadiye and Zincidere of Kayseri/Talas District’ adlı bildiri çalışması ile Kayseri Talas ilçesinin mahallelerinden olan Akçakaya, Reşadiye ve Zincidere bölgeleri ele alınmıştır. Bu mahalle dokularının birbirine benzerliği açısından ve insan popülasyonunun birbirine yakınlığı açısından tercih edilmiştir. Mahallelerden birer farklı tescilli geleneksel konut seçilerek dış cephe mimarisini ve kullanım işlevi incelenmiştir. Geleneksel konutların doğal taş ve ahşap seçiminin birbirine olan benzerliği fotoğraflar yoluyla tespit edilmiştir. Akçakaya ve Reşadiye’deki tescilli yapılar kullanılmazken, Zincidere’deki yapının giriş katı ahır olarak kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

Aydın ve Alemdağ, (2022) yılında ‘Karadeniz Geleneksel Mimarisinde Sürdürülebilir Malzemeler; Ahşap ve Taş’ adlı Uluslararası sosyal araştırmalar dergi çalışmasında sürdürülebilir malzemeler ve yerel malzeme kullanımı ele alınmıştır. Ülkemizin iklim şartları, bitki örtüsü, diğer doğal çevre faktörleri malzeme seçimini doğrudan etkilediği görülmüştür. Yapı malzemelerinden olan ahşap ve taşın sürdürülebilirliği dikkate alınarak birçok avantajının olduğu tespit edildiğinden tercih sebebi haline geldiği sonucuna varılmıştır. Diğer bir bölümde ise Doğu Karadeniz geleneksel konut mimarisindeki yapılar fotoğraflanarak ele alınarak incelenmiştir. Karadeniz iklimi sebebiyle fazla yağış alan cephelerde kullanılan malzeme tercihi farklı olmuştur. Doğu Karadeniz geleneksel mimarisinde kendine özgü bir duvar tekniği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Seçilen yapıların taşıyıcı sistemi, döşemeleri, dış kabuğu, doğramaları ve çatı sistemlerine bakılarak ahşap ve taşın birlikteliği vurgulanmıştır.

Türkeri İ, (2022) yılında ‘Dinî Mimaride Doğal Taş Kullanımı: Sancaklar Camii ve Beylikdüzü Fatma Ana Cemevi’ adlı dergi çalışmasında insan yaşamında mekânsal kurgusu olan doğal taş anlatılmaya başlanmıştır. Mimari tasarımda doğal taş kullanımı doğrudan veya işlenmiş olarak kullanıldığı mekânlardan bahsedilmiştir. Yapı elemanı olarak kullanılan taş kimi zaman konstrüktif bir eleman olarak karşımıza çıksa da kimi zamanda süsleme malzemesi olarak farklı işlevlerde karşımıza çıktığı tespit edilmiştir. Dini mimaride doğal taş kullanma biçimini yapısal ve anlamsal olarak iki farklı başlık altında incelemiştir.

Türkiye’de dini mimaride doğal taş kullanımını Sancaklar Cami ve Fatma Ana Cemevi örnekleri çerçevesinde ele almıştır. Örneklerde doğal taşın farklı düzlemlerde kullanıldığına rastlanmıştır.

Sancaklar Camide örtü niteliği taşıırken, Fatma Ana Cemevinde ise zemin katta kullanılan doğal taş karşılama görevini üstlendiği sonucuna varılmıştır.

Yıldırım ve Erdoğan, (2022) yılında ‘Doğal Taş Cepheler ve Günümüz Uygulamaları’ adlı çalışmasında; ‘Planlama İlkeleri Projeler ve Yapılar Doğal Taş Cepheler’ kitabını inceleyerek doğal taşların mimarlığın tarihsel gelişiminden etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Kitabın yazarı Krüger’e göre ‘Doğal taşlar diğer yapı malzemelerine göre üretimde daha az enerji gerektiren bir malzemedir’ bu söz ışığında doğal taşların işlenmesi ve kullanılması ele alınmıştır. Kitapta kullanım alanları ile ilgili bilgiler verildiği gözlenirse de cephe mimarisindeki yeri vurgulanmıştır. İlk üç bölümde doğal taşlar ile ilgili bilgiler açıklanmakta ve bu bölümler okuyucuyu dördüncü bölümde yer alan proje incelemelerine hazırladığı tespit edilmiştir. Kitapta yirmi üç adet proje ele alınarak kendi aralarında sınıflandırılarak incelenmiştir. Kitabın son bölümünde ise doğal taşın çıkarılması işlenmesi ve türleri ele alınmıştır. Sonucunda incelenen yapıların cephelerinin birçok bölümünde doğal taş rastlandığı tespit edilmiş ve kullanımı ise diğer yapı malzemelerine göre uzun vadede sağladığı avantajlarının olduğu anlaşılmıştır.

Yalçın ve ark., (2023) yılında ‘Mimaride Doğal Taş Kullanımı: Harput Şefik Gül Kültür Evi Örneği’ adlı dergi çalışmasında doğal taşları magmatik, tortul ve başkalaşım olmak üzere üç ana başlıkta toplamışlardır. Bunlar ile alakalı bilgiler çerçevesinde taşın mimarideki kullanımını ele almışlardır. İkinci bölümde mimaride kullanılan taşların işlenmesinde kullanılan aletlerden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde ise mimaride yaygın olarak kullanılan Arduaz, Kireç taşı, Kum taşı, Bazalt, Traverten, Granit ve Mermer olduğu tespit etmişlerdir. Dördüncü bölümde ise Elâzığ Harput Şefik Gül Kültür Evi ele alınmıştır. Cephe detayları ve iç plan şemaların çizimleri yapılarak incelenmiştir. Taş malzemesinin kalıcı kimliği, işlevselliği ve estetik değeri geçmiş gelecek arasına köprü kurduğu; bu yapıların korunması ise dönemin etkin yapı malzemelerini anlamamıza, malzemenin kullanım sınırlılıklarını öğrenilmesine ve olanakların artabilmesi sonucuna ulaşılmıştır.

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Kayseri Talas ilçesinde ki Kentsel Sit Alanındaki geleneksel konutların dış cephelerinde kullanılan malzemelerden olan doğal taş ve ahşap incelenecektir.

Doğal taş: Yapıları gereği dayanıklı olmaları, üretim ve kullanım aşamalarında çevreye zarar vermemeleri, geri dönüşümünün mümkün olması, sürdürülebilir yapı malzemesi olarak değerlendirilmektedir (Aydın ve Alemdağ, 2022).

Ahşap: Esnek ve sürdürülebilir bir yapı malzemesi olup yenilenebilir kaynaklardan üretilen ve çevre dostu ve geri dönüştürülebilir malzemeler arasında yer alır (Aydın ve Alemdağ, 2022).

Fotoğraflamak için fotoğraf makinesi kullanılmıştır.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Taşınmaz Kültür Varlığı arşivi, İl Kültür Turizm Müdürlüğü arşivi, Röleve ve Anıtlar Müdürlüğü arşiv belgelerinden yararlanılmıştır.

3.2. Metot

Tez çalışması kapsamında Kentsel Sit alanın da bulunan Han, Harman, Kçüköy, Tablakaya ve Yukarı mahalleleri belirlenmiştir. Alan keşfi, fabrika ziyaretleri, fotoğraflama ve arşivde ki belgelerden yararlanılarak geleneksel konutlar belirlenmiştir. Dış cephe mimarisinin doğal taş yansımasının iyi durumda olduğu geleneksel konutlar tercih edilmiştir. Geleneksel konutların farklı cepheleri incelenecektir. Konutların cephelerinde ki doğal taşın kullanım amaçları ele alınacaktır ve bulunduğu bölgeye etkisi de açıklanacaktır. Doğal taşın cephe mimarisinde ki etkisi, Kentsel Sit Alanı ile ilgili durumu ve sürdürülebilirliğinin insan yaşamına etkisi açıklanacaktır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Kayseri İlinin Tarihsel Süreci

Kayseri'nin en eski harabeleri Kültepe (Kaniş Karum) Ören yeridir. Kültepe'de ele geçen bazı bulgular, M.Ö. 3500'lerde Asur ticaret topluluğunun oluştuğunu göstermektedir (Salname, 2005).

M.Ö. 2000 yıllarında Karum adı verilen ticaret merkezini Asurluların kurduğuna rastlanmıştır. Bu döneme ait bulgular, pişmiş topraktan yapılmış eski Asur dili çivi yazısı ile yazılmış tabletlerin bize ulaşması ile anlaşılmıştır (Turizm Envanteri, 1999).

Bizans döneminde Kayseri, Hıristiyanlık merkezlerinden biri hale gelmiştir. M.Ö. 37 yıllarında Romalılar Kayseri'yi ele geçirmişlerdir. 1107 senesine kadar Romalıların himayesinde bulunan, Tiberyus şehrin ismini "Kayseriye" koyduğu Kayseri, üst üste meydana gelen depremlerden dolayı harap olduğu için Sezar tarafından şimdiki eski şehir denilen yere taşınmıştır. Bu sebeple şehrin ismi Sezariye olarak belirlendiği bazı tarihçiler tarafından belirtilmiştir (Palamutoğlu, 1987).

Dördüncü yüzyılın başlarında Hıristiyanlığın merkezi haline gelen Kayseri, 1071 tarihindeki Malazgirt zaferinden 15 yıl sonra Türk ve Müslüman şehri olma yolunda adımlar atılmıştır. Bunun ile birlikte o dönemde Kayseri'de yaşayan Rum ve Ermeniler bazı mahallelerde birleşerek hayatlarına devam etmişlerdir. Kayseri, 1169 yıllarında Danişmentlilerin hâkimiyetinin zayıflaması ile Selçukluların himayesine girmiştir. Selçuklu himayesi ile birlikte şehir ticari açıdan hareketlenmeye başlamıştır (Turizm Envanteri, 1999).

1243'deki Köseadağ Savaşı ile birlikte Kayseri, büyük bir direnişten sonra Moğolların eline geçmiş ve yıkımlara uğramıştır. 150 sene boyunca Kayseri ve Anadolu'nun maddi manevi kaynaklarını kullanıp, zarar vermişlerdir. Kayseri, 1343'te Eratnalılar'a geçmiştir. Daha sonra Kadı Burhaneddin'in hükümranlılığı altına girmiştir (Salname, 2005). Kadı Burhaneddin'in vefatı üzerine 1398'de Yıldırım Beyazıt Kayseri'yi Osmanlı'ya kazandırmıştır (Salname, 2005). 1402 Ankara savaşından sonra Karamanoğulları'na geçmesine rağmen bir süre Memlukler himayesine alınmıştır. 1468'de Fatih Sultan Mehmet'in Konya'yı almasından sonra Dulkadiroğullarına geçmiştir. Çaldıran Meydan savaşından sonra, Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılmıştır. Tanzimat'tan sonra, 1839 da sancak merkezi olarak Ankara eyaletine bağlanmıştır (Turizm Envanteri, 1999- Şekil 4.1.- 4.2.).

Şekil 4.1. 1898 tarihli R.Oberhummer'in arşivinden Ali Dağı'ndan çekilmiş olmalıdır (Tuzcu, 2007)

Şekil 4.2. 1896 tarihli E.Chantre'nin arşivinden Gölbaşı Meydanından çekilmiş olmalıdır (Tuzcu, 2007)

Ermeni ve Rum nüfusu, 1915 yılında Ermeni Tehciri kararı ile 1923 yılındaki Türk ve Rum Nüfus Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol sonucuyla bu alandan ayrılmışlardır. Yaşanan göç hareketi sonucunda bölgede büyük bir sosyal değişim yaşanarak Ermenilerin yerine Türk nüfusu yerleşmiştir (Yılmaz, 2005).

Kayseri kentinde sosyal değişim sürecindeki en önemli kırılma, nüfusun bu bölgeden ayrılmasına neden olan mübadeledir. Nüfus bugün büyük oranda değişmiştir ve geleneksel doku döneminin önemli bölgesi iken bugün çöküntü alanına dönüşmüştür (Yılmaz, 2005). Sosyo-kültürel altyapısı değişime uğrayan yerleşme, yerel halkın bünyesinde geçmişe ilişkin kültürel değerlerin korunması-yaşatılması kültürel sanatsal faaliyetler ile sosyal dayanışma ve bütünleşmenin sağlanması, sosyo-kültürel ve teknik altyapı eksikliğinin giderilmesi üzerine toplumsal örgütlenmenin sağlanmadığı anlaşılmaktadır. Kayseri, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla, 1923 yılında, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir ili olmuştur.

4.2. Kayseri İlinin Coğrafi Özellikleri

Şekil 4.3'de haritası verilen Kayseri, İç Anadolu bölgesinde bulunan; doğu ve kuzeydoğusu Sivas, kuzeyi Yozgat, batısı Nevşehir, güneybatısı Niğde, güneyi ise Adana ve Kahramanmaraş illeri ile çevrilidir. 37 derece 45 dakika ile 38 derece 18 dakika kuzey enlemleri ve 34 derece 56 dakika ile 36 derece 58 dakika doğu boylamları arasında bulunmaktadır. İlin yüzölçümü 17.109 km²'dir (İl Afet Risk Azaltma Planı Kitabı, 2021).

Şekil 4.3. Kayseri İlinin Türkiye'deki Yeri (Url-1)

Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre ilimizin nüfusu 1.445.683'dür. İl genelinde km²'ye 85 kişi düşmektedir. 30 mart 2014 tarihinde yapılan mahalli idareler genel seçimlerinden sonra ilimizde mevcut 49 belediyeden 33 belde belediyesi kapatılarak 16 ilçe belediyesine dönüştürülmüştür (Şekil 4.4). Nüfusun yerleşim birimlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Tablo 4.1).

Tablo 4.1. Kayseri ilçeleri nüfus dağılımı (Url-2)

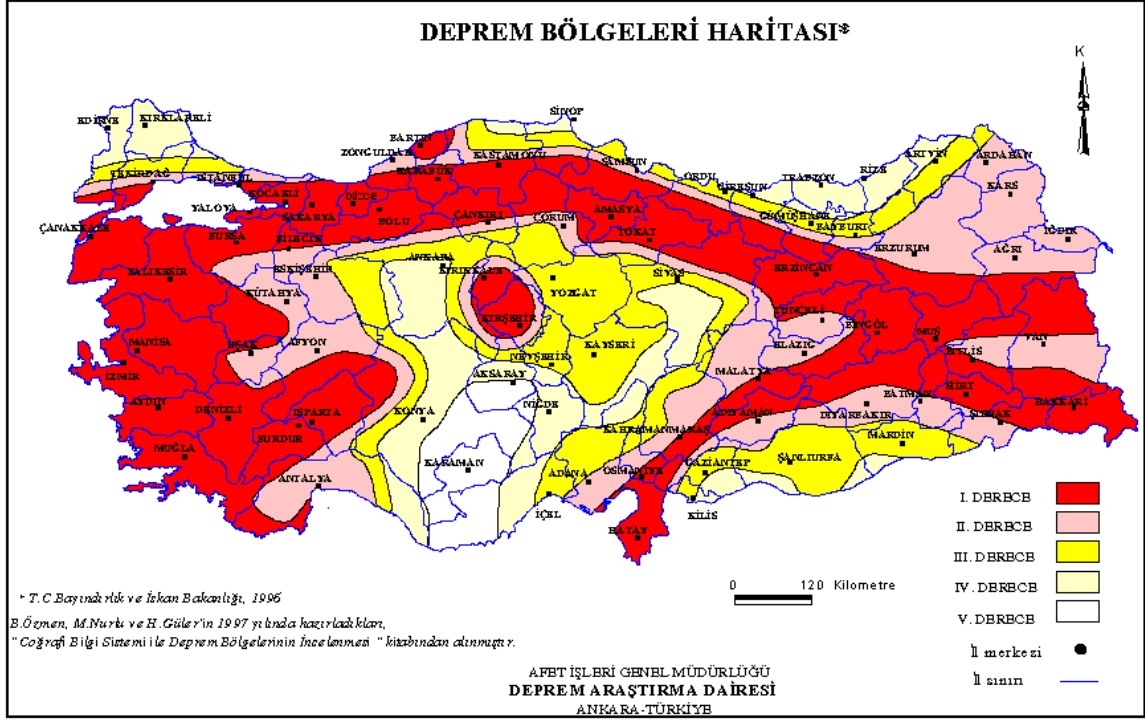
İlçenin Adı	2023 Yılı Nüfusu
Akkışla	6.246
Bünyan	30.834
Develi	67.918
Felahiye	6.550
Hacılar	12.979
İncesu	30.477
Kocasinan	407.600
Melikgazi	585.483
Özvatan	4.523
Pınarbaşı	15.394
Sarıoğlan	11.278
Sarız	168.172
Talas	22.041
Tomarza	36.078
Yahyalı	15.938
Yeşilhisar	15.938
Toplam	1.445.683

Şekil 4.4. Kayseri ili haritası (Url-2)

4.3. Kayseri İlinin Depremselliği

Kayseri kenti tarihinde üç büyük deprem meydana gelmiştir. İlkini tarih tam bilinmemekle birlikte 1071 yılından önce olduğu tahmin edilmektedir. Sonra 1737 ve 1835 yıllarında iki adet büyük deprem meydana gelmiştir (Yılmaz, 2005). Kayseri 3. derece deprem bölgesinde yer almaktadır (Şekil 4.5).

Şekil 4.5. Türkiye Deprem Haritası (Url-3)

Kayseri ili ve yakın çevresi düşey blok hareketlerinin olması ile Erciyes volkanizmasının tamamen bitmesine sebep olmuştur. Bu bölge graben çöküntü alanında bulunmaktadır. Söz konusu graben kuzeydoğu, güneybatı doğrultusunda oluşmuştur. Grabenin güney ayağında Gesi, Mimarsinan, Talas, Ali Dağı ve Erciyes'ten geçen çekim fayı ve buna paralel ovaya doğru çok sayıda çekim fayları vardır. Grabenin kuzey kanadında Muncusun, Erkilet, Boğazköprü, İncesu, çekim fayları vardır. Bu graben Develi ovası ile bağlantılıdır. Hatta daha güneyde Ecemiş koridoruna birleşmektedir. Kuzeydoğu devamında ise Tuzla Gölü ve Sarioğlan baseni yer alır. Bu iki çöküntü arasında Lalebeli sırtı bulunur. Bu topoğrafik eşik iki çöküntüyü birbirinden ayırır. Kayseri ve civarı tektonik (yerkabuğunun biçim değiştirmesi sonucunda ortaya çıkan yapı) açıdan mühim bir bölgedir. Kayseri özellikle Ecemiş fay zonu (Ecemiş Koridoru) gibi Türkiye jeolojisi açısından oldukça önemli olan bir kuşakta bulunmaktadır. Bu fayların birçoğu diridir.

4.4. Kayseri / Talas Bölgesinin Yerleşme ve Yaşam Kültürü

Talas tarihi kent kapsamında eski bir yerleşim yeri olmak ile birlikte, yaşamın aktif olarak devam ettiği tarihi bir kenttir. Yerleşim Ali Dağın güneydoğusundan başlayarak kuzey ve doğu tarafına doğru genişlemiştir. Şehrin kuruluşu çok eski zamanı dayanmaktadır. Zaman içerisinde insan popülasyonunun artması ile tarihi mahallelerin sınırları değişmiştir. Talas'ın doğal anıt olarak nitelendirdiğimiz Ali Dağı (1869 m), Erciyes Dağı'nın (3916 m) volkanik faaliyetleri sonucunda üç tepeden oluşmuş cüruf konisidir. Bu oluşum yerleşme ve yaşam kültürünü etkilemiştir. Volkanik durumdan dolayı oluşmuş arazinin tüf yapısı ve bu yapının işlenebilirliği Talas'ın yerleşme yeri olarak seçilmesinde önemli rol oynamıştır. Canlı yaşamının en önemli parçalarından biri olan suyun, yerleşmede ki payı büyüktür. İnsanlar Erciyes'ten gelen suyu değirmenlerde çalıştırmış, sarnıçlarda depolamış ve çeşmelerden insan yaşamına dâhil edilmiştir. Bu sebeplerden dolayı oluşan medeniyetler bu sebeple de gelişmiştir (Eroğlu, 2021).

Kayseri ve çevresi bağ alanları ve bağıcılık faaliyetleri ile bilinmektedir. Bu faaliyetlerin yapıldığı yerlerden biri olan Talas ilçesi su kaynaklarının ulaşılması ile birlikte tarımsal faaliyetler tarihi ilçenin ekonomik kaynağı olmuştur (Erkiletlioğlu, 2006). Tarihi süreçte şehrimiz Geç Roma, Erken Bizans ve Geç Osmanlı devirlerinde yaşam ve yerleşme için seçilen alanlardan olmuştur. Erken Bizans devri ile şehre su taşınması ve kaya oyma mekânlarının oluşturulması sebebiyle nüfus artmıştır. Talas'ta kaya oyma mekânlarının örneklerinden olan yeraltı şehirleri, büyük oranda Erken Bizans devrine ait olduğu tespit edilmiştir. Hristiyanlığın yayıldığı dönemlerde Kayseri, Kapadokya'nın dini merkezi olarak bilinmektedir. Bu dönemde baskılardan korunmak amacıyla kaya oyma mekanları ve yer altlarında yaşam alanları oluşturulmuştur (Erkiletlioğlu, Kayseri Ansiklopedisi, Cilt-I, 2009).

Talas ilçesinde öncelikle barınma ve koruma ihtiyacı sebebiyle ilk olarak yamaç ve vadilere yerleşilmiştir. Bu yerleşme için kayaları oyarak mekânlar oluşturulmuştur. Yerleşme serüveninde 18 yüzyıl sonrasında geleneksel konut kültürü oluşmaya başlamıştır. Geleneksel konut kültürü tarihi kentin oluşması yönünden önemli mihenk taşlarından olması ile birlikte sokaklarla caddeler ve meydanlarla şehrin kimliğini tamamlamıştır (Eroğlu, 2021). Endürlük, Akçakaya, Zincidere, Reşadiye, Yukarı, Tablakaya, Han, Harman ve Küçüköy mahalleleri, Ali Dağı'nın çevresinde kurulmuş olan tarihi nitelik taşıyan önemli yerler arasındadır. Bu bölgelerde dini, sosyal ve ticari yapılarda yer almaktadır. Bu yönüyle Talas oluşum ve gelişim yönüyle dağın eteğinden ovalara doğru yerleşen kent karakterini oluşturmuştur.

Konut alanları da bu gelişim tipine uygun olarak yamaçlardan düzlüklere doğru yayılmıştır. Ticaret faaliyetlerinin gerçekleştiği alanlar ise aşağı ve yukarı mahallelerinin birbirleriyle bağlantısının sağlandığı merkez noktası olan Karaman Bayırı'nda yer almış olup sivil mimari yapılarıyla iç içe konumlanmıştır (Cömert, 2000). Talas'ta 19 yüzyıl kayıtlarına göre 35 mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerde Ermeni Rum ve Türkler bir arada hayatlarını sürdürmüşlerdir. Bazı mahallelerde Ermeni yoğunluğu, bazılarında Rum yoğunluğu olsa da genel olarak Türklerin daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Cömert, 2000).

4.5. Kayseri / Talas Geleneksel Konut Kültürü

Talas ilçesinin tarihi kimliğinin oluşumunda en büyük payı olan geleneksel konutlar konutların içerisinde yer aldığı sokaklar caddeler ve meydanlardır. Bu yönüyle Talas ilçesinin tarihi bir kent olduğunu geleneksel konut dokusundan anlamaktayız (Eroğlu, 2021). Talas geleneksel konutların kendine özgü karakteristik özellikleri vardır. Bu özellikler parsel ilişkileri, tasarımları, yapım sistemleri, kullanılan malzemesi ve dekoratif öğeleri ile özgün hale gelmektedir. Konutların işlevi, yapısal özellikleri bezeme gibi bileşenlerin olumlu ve estetik bileşimleri ile kendine has dili oluşturmaktadır. Yerleşimlerine göre farklılık gösteren konutlar, kare veya dikdörtgen prizma görünümünde bir araya gelmişlerdir. Konutlarda ki cephe düzeni, mimari oranı, düzgün taş işçiliği, cephede ve iç mekânda kullanılan bezemeler, yapıların özgün görünümüne gelmesini sağlamaktadır. Konutların birlikte oluşturdukları bütünlük, özgün kentsel mekânların oluşmasını sağlamaktadır (Büyükmihçi ve ark., 2007-2009).

Geleneksel konutlarımız, ait oldukları toplum yapısının karakterini, yaşam biçimini, aile yaşantısını, dini anlayışını, günlük yaşantısını, gelenek-göreneklerini ve ekonomik imkânlarını da yansıtan bir yapıya sahiptir. Bu özelliğiyle Talas evleri de işlevleri ve tarihi özellikleri ile Talas'ın tarihine, sosyo-ekonomik yapısına ve kültürüne ışık tutmaktadır. Talas'ta özellikle iklim etkisi sebebiyle daha çok iç sofalı plan tipinde örnekler görülmekle birlikte orta sofalı tipte tercih edilmiştir. Bunların yanında herhangi bir tipolojiye dâhil edemeyeceğimiz münferit planlarda da çok sayıda yapı bulunmaktadır. Talas evlerinin en önemli ortak özelliği hemen hemen bütün evlerin bahçeli ve pek çoğunun bitişik nizamda yapılmış olmasıdır. Evlerin sokağa bakan cepheleri elibelindelerle taşınan çıkmalarıyla düzenli bir mimari görünüm sergiler. Kapı önü denilen sokak kısmından eve genellikle iki kanatlı çatal kapıdan geçilerek girilir.

Bununla birlikte genellikle evlerin bodrum katlarını yerel tabiriyle tol ve köften adı verilen kaya oyma ve kemerli mekânlar oluşturmaktadır. Pek çok geleneksel konut, tuf kayaç yapısı üzerine konumlandırıldığından evlerin daha önceki dönemlerden kalan kaya oyma mekânları da kullandığı ve bu mekânlarla organik bir bütünlük sağladığı görülmektedir (Eroğlu, 2021). Talas ilçesinde ki geleneksel konutların kullandığı yapı malzemesi taştır. Bu sebeple evler genellikle yığma ve iki kattan oluşmaktadır. Arazinin durumundan dolayı kaya oyma mekânlarında karşımıza çıkmaktadır. Erciyes'in eteklerinden volkanik oluşumlar ile elde edilen taş; taş ocaklarından çıkartılıp işlenmeyerek veya işlenerek temel taşıyıcı olarak kullanılmakta birlikte, dekoratif öğe olarak silmelerde, pencere ve kapı sövelerinde, çıkmaları taşıyan konsollarda ve çörtlenlerde kullanılmaktadır. Taş malzeme ile birlikte kullanılan diğer yapı malzemelerinden olan ahşap; kapı ve pencerelerde, hatıllarda, çıkmalarda ve konsol bölümünü destekleyen eli böğründe kullanılırken; iç mekânlarda tavanlarda, dolaplarda sedirlerde, kapı ve pencerelerde bezeme olarak kullanılmıştır (Büyükmihçi ve ark., 2007-2009).

Talas, kültürel miras değerleriyle kimlikli bir tarihi kent karakterine sahiptir. Talas'ın yerel mimari üslubu ile inşa edilmiş geleneksel konutları, bu yörenin yapısı olduğunu söyler, görsel ve estetik öğeleriyle de tarihini anlatan mesajlarını iletir. Nitelikli mimari karakteristiği ve ünik özellikleriyle geleneksel konut mimarisi, Talas'ın geçmiş yaşam kültürünün en iyi ifadesi ve aynı zamanda en iyi anlatıcısıdır.

4.6. Kayseri Taş Ocakları

Kayseri'de, Paleozoik'ten (I. Zaman) günümüze kadar çeşitli yaştaki katmanlar ile geniş volkanik alanlar ve yerkabuğu hareketleriyle çökmüş, yükselmiş bölümler vardır. Yahyalı İlçesi ile Bünyan İlçesi ve Hınzır Dağı'na kadar uzanan kesimlerde Permiyen ve Permo Karbonifer katmanları geniş yer tutmaktadır. İlin kuzeyindeki Tortul ve Volkanik Neojen alanların altında Metamorfik Kristalen kütleler yer almıştır. Pınarbaşı, Sarız İlçelerindeki dağların yapısında I. Zaman'ın Silüriyen, Devoniyen katmanları ile Mezozoyik (II. Zaman) dönemine ait Jura - Kretase yaşlı kırıklı kıvrımlı katmanlara ve Senozoyik dönemine (III. Zaman) ait Eosen Flişlerine rastlanmıştır. Dağların yapısında Serpantin kütleleri de oluşmuştur. Bünyan İlçesi ve Tuzla Gölü çevrelerinden doğuya, Sivas İline doğru genellikle Oligo-Miyosen Jipsli seriler yayılmıştır. İlin Batı bölümü ile Erciyes Dağı kalın volkanik kökenli birimlerle kaplıdır.

Bu alan, Andezitler, Bazalt Lavları, Volkanik Tüfler, Anglomeralar ve Breşlerle örtülüdür. Kayseri’de çok sayıda tüf taşı çıkarılan taş ocakları vardır. Bu taş ocakları Erciyes dağının etrafında geniş sahalara yayılmıştır. Kayseri’de genelde tüf taşı (ignimbirit) yöresel olarak veya Kayseri taşı(bazalt) olarak da isimlendirilen yapı taşı çıkarılmaktadır. Kayseri havzasında bulunan bu formasyona mutlak tüf denilemez, ancak tüfe benzediği için tortul tüflü volkanik kaya olarak adlandırılmıştır. "Tüf" ve "tüflü" terimleri şu şekilde tanımlanır: "tüf", volkanik kül ve tozun sıkıştırılmış piroklastik birikintisiyle oluşmuş gözenekli kayalardır ve tüflü kaya ise, %50'den fazla tüf içeren kumlu veya killi kayalardır (Acar ve Kaya, 2020). Tüflü kayalar genel olarak nispeten zayıf dayanıma sahip olmakla birlikte, kaynaklanma derecesine bağlı olarak çok farklı dayanım özellikleri gösterirler (3-50 MPa). Kayseri’deki tarihi yapılarda genellikle, temel seviyesinde işlenmesi oldukça güç ve basınç dayanımı 300-500 MPa arasında (Mohs sertlik derecesi 7- 9) olan bazalt taşı (kara taş) gibi doğal taşlar kullanılmıştır. Bu tarihi yapıların üst kısımları ise işlenmesi kolay ve düzgün yüzeyli kesilebilen basınç dayanımı 3-50 MPa arasında olan (Mohs sertlik derecesi 1-2) yöresel tüf taşı (yonu taşı/Kayseri taşı) gibi doğal taşlarla tamamlanmıştır. Kayseri ili renkli tabakalı tüfler, lapilli tüfler ve katmanlı kaynaklı, orta kaynaklı ve kaynaksız ignimbiritler içeren ince ve orta taneli tortul kayalar yer almaktadır. Bu kayalar bazen yumuşak ve zemin benzeri sünek mekanik davranış sergilerken, bazı bölgelerde özellikle İncesu ilçesinde pembe renkli olan tüfler gibi nispeten sert, camsı ve kırılğan kaya davranışı gösterebilirler (Acar, 2021). Erkilet (Emmiler ve Molu), Bünyan (Karakaya), Amarat, İncesu ve Yeşilhisar bölgelerinden Kayseri taşı olarak nitelendirilen Bazalt taşı çıkarılmaktadır. Gesi, Gülpınar, Tomarza ve Bünyan (Koccağız) bölgelerinden tüf grubundan olan Andezit taşı çıkarılmaktadır.

4.7. Doğal Taş Çeşitleri

Türkiye, çok çeşitli ve zengin doğal taş rezervlerine sahiptir. Bunun en önemli kanıtı, çevremizdeki tarihi yapılardır. Yapı taşı olarak kullanılan kayaların en çok bilinen ve kullanılanları; bazalt, granit, andezit, kumtaşı, kireçtaşı, tüf, mermer, arduvaz ve diyabazdır. Bu kayalar, Anadolu'nun birçok yöresinde bol miktarlarda bulunmaktadır.

Doğal taşlar; iç mekân yer döşemesi, duvar kaplamaları, yol ve kaldırım döşemesi, bordur taşı, duvar ve dayanma yapısı malzemesi, çatı örtüsü, kıyı tahkimatı, dalgakıran ve baraj inşaatı ve agrega üretimi gibi geniş bir alanda kullanılmaktadır (Anon, 2001).

Bu kapsamda Kayseri ili Mimarsinan Organize de bulunan İtimat fabrikası ziyaret edilerek taşın işlenme süreci ile ilgili bilgiler fotoğraflama yöntemi ile belgelendirildi (Şekil 4.7).

a) Taşın ocaktan çıkarılması

b) Taşın fabrika içerisine taşınması

c) Taşın istenilen ölçülere göre kesilmesi

d) Özel boyutların elde edilmesi

Şekil 4.7. Doğal Taşın İşlenme Süreci

Kayseri ili Talas ilçesinde bazalt ve andezit olmak üzere iki farklı doğal taşın bükülme dayanıma, aşınma direncine, atmosfer basıncında su emme tayini, don tesirlerine dayanıklılık, görünür yoğunluk-açık gözeneklilik ve kayma direncinde değişiklik görülümüştür.

Tablo 4.2. Bazalt ve Andezitin Özellikleri

Petrografik Tanımlama	Bazalt	Andezit	
Tehlikeli Maddelerin Açığa Çıkması	NPD	NPD	
Aşınma Direnci Tayini (Beklenen En Büyük Değer)	17,62 mm	25,39 mm	
Su Emme Tayini (Beklenen En Büyük Değer)	1,07 (%)	11,73 (%)	
Bükülme Dayanımı (Beklenen En Küçük Değer)	28,40 MPa	2,10 MPa	
Don Tesirlerine Dayanıklılık (56 Döngü) + Eğilme (Ort)	20,8 MPa	6,2 MPa	
Görünür Yoğunluk, Açık Gözeneklilik (Ort)	2700 kg/m ³ , 2,48 (%)	1807 kg/m ³ , 18,40 (%)	
Kayma Direnci	• Ham	41,1 SRV d ¹	38,0 SRV d ¹
	• Patinato	26,0 SRV d ¹	-
	• Mucarta	47,0 SRV d ¹	52,0 SRV d ¹
	• Hon	36,5 SRV d ¹	36,5 SRV d ¹

4.7.1. Bazalt

Yapılarda kullanılan taş malzemelerde, mukavemet, atmosfer etkilerine dayanıklılık ve estetik gibi özellikler aranır. Bazik kayaç grubu içinde yer alan bazalt, diğer karbonat grubu mermerlere oranla daha sert, aşınma ve asite karşı dayanımlı, kesilebilir ve iyi cila kabul edebilen, koyu renkli olması sebebiyle geniş kullanım alanları bulur (Uz, 1990). Bazalt, mekanik özelliklerinin iyi olması nedeniyle başta yapı mühendisliğinde olmak üzere, çeşitli alanlarda farklı şekillerde kullanılmaktadır. Bazaltın kullanım şekilleri genellikle, blok levha, parke taşı ve kırma taş şeklindedir. Bazalt belirttiğimiz başlıklar dışında da belli alanlarda kullanılabilir. Bunlar: kimyasal etkenlere dayanıklılığı sebebiyle, izolasyon malzemesi sektöründe, cam - seramik ve mineral tabanlı yalıtım ürünlerinde, ayrıca granül çatı malzemesi ve barajlarda rip-rap (kaya dolgu) malzemesi şeklindedir (Koçak, 2011).

✚ Blok Levha Olarak Kullanımı

Sert mermer grubu içinde yer alan bazalt, diğer tür mermerlere oranla daha sert olduğundan kesme ve işleme zorlukları nedeniyle üretimi azdır. Ancak, son 10 yılda mermer sektöründeki teknolojik gelişmeler, bu tür sert kayaç grubunun üretimini ön plana çıkarmıştır (Uz ve ark., 2001).

Sütunsal bazaltlar, yapı sektöründe karo ve fayans olarak iç mekânlarda, yer döşemelerinde ve binaların dış cephelerinin kaplamasında kullanılabilir (Yaşar ve Erdoğan, 2001).

İç mekândaki uygulamaları, yer kaplaması olarak genellikle kamusal alanlarda, terminallerde, büro, alışveriş merkezi gibi yaya trafiğinin yüksek olduğu yapılarda tercih edilmektedir (Yüzer, 2008).

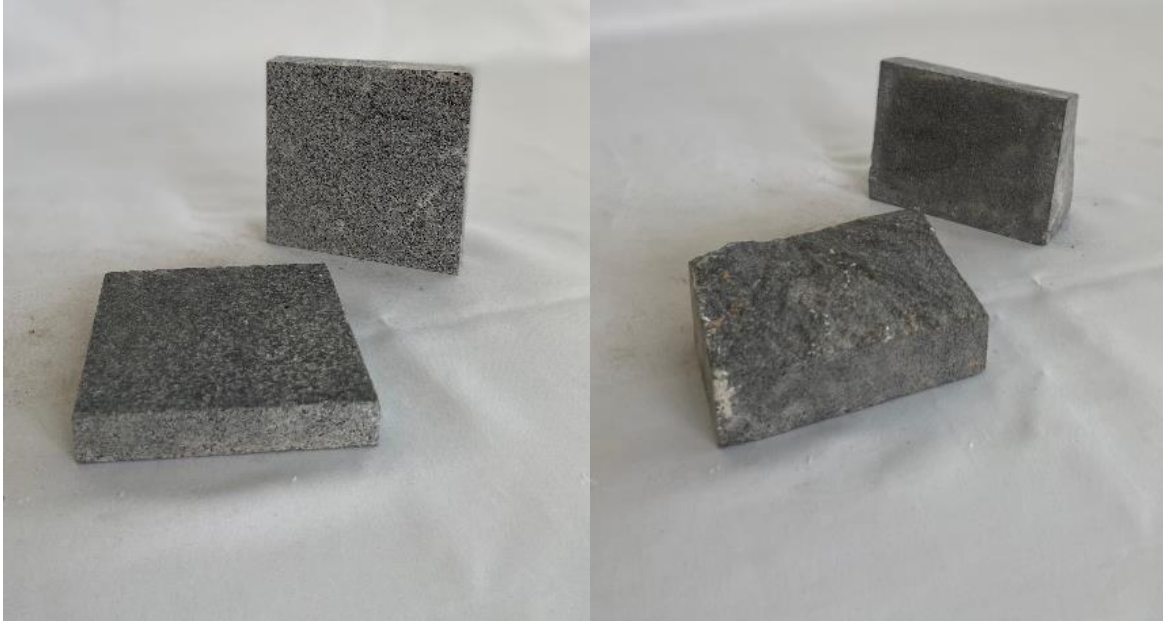
✚ Parke Taşı Olarak Kullanımı:

İnsanların yoğun olarak kullandığı yerlerde, aşınmaya dayanıklı sert taşların kullanılması gerekmektedir. Sert taşlar grubunda bulunan bazalt, aşınma dayanımı yüksek bir taştır. Bu nedenle, geçmişte özellikle geleneksel doku içindeki yollara baktığımızda, bazaltın parke taşı olarak kullanıldığı görülür. Ayrıca çekiç, murç ve benzeri aletlerle işlenebilmesi üretim ve kullanım miktarını artırmıştır. Sanayileşmiş ülkelerde park, bahçe ve çevre düzenlemelerinde de bazaltta yararlanılmaktadır (Yaşar ve Erdoğan, 2001).

✚ Kırmataş Olarak Kullanılması:

İnşaat sektöründeki büyüme ve gelişme, yol yapımının hızlanması ve benzeri nedenler agrega gereksiniminde büyük artışlara neden olmuştur. Günümüzde hammadde kaynaklarına yakınlık ve ulaşım kolaylığı, yapı sektörünün en önemli sorunlarından biridir. Bu gibi nedenlerin yanında, mekanik özellikleri nedeniyle bazaltlar, bina ve yol yapılarında kırmataş olarak kullanılmaktadır. Özellikle dayanım özelliklerinin yüksek olmasından dolayı, demiryolu balastında da kırmataş olarak bazalt kullanılmaktadır. Bazaltların kırmataş olarak bina ve yol yapılarında kullanımının dayanımı artırdığı; örneğin, basınç dayanımını 2000 - 2500 kg/cm² daha yükselttiği yapılan çalışmalarda tespit edilmiştir (Uz, 1999).

Ziyaret edilen fabrikadan Kayseri iline ait bazalt numune örnekleri alınmıştır. Erkilet bazaltının bir yüzeyi işlenmiş diğer yüzeyi hamdır (Şekil 4.8). Molu bazaltının bir yüzeyi işlenmiş diğeri ise kırmadır (Şekil 4.9). Yoğunlukları ise Erkilet bazaltına göre daha yoğundur. Yoğunluğu ise 2.7 dir.

Şekil 4.8. Erkilet Bazaltı

Şekil 4.9. Molu Bazaltı

4.7.2. Andezit

Andezitler diyoritlerin yüzey taşlarıdır. Renk indisleri 40 olan andezitler, koyu renkli mineral miktarı ve tane büyüklüğüne bağlı olarak açık gri-gri arasında değişen renkler gösterirler. İnce taneli ve volkan camı içeriği yüksek olan andezitler koyu gri siyah renklere sahiptir. Bozulma sonucu kahverengi, morumsu veya kırmızımsı renkler, kloritleşmeye bağlı olarak yeşilimsi-gri renkler de gösterebilirler (Kibici, 2005 ve Erkan 2006). Andezit bileşimli kayalar ince-orta taneli kayalardır. Tane boyutlarındaki küçülmeler sertliğin ve basınca dayanımın artmasını işaret etmektedir. Taneler arası farklılıkların artması ise mineral gözenekliliğinin fazlaşmasını işaret etmektedir (Önenç, 2002).

Volkanik kökenli olan andezit kayalarının renk, doku ve sertlik açısından uygun olan bazı türleri, değişik şekillerde mimari ve tarihi yapılarda kullanılmaktadır. Su emmeyen, suda dağılmayan özelliği sıkı dokulu ve koyu kırmızı renkli olmasının yanı sıra kırıldığında ve disk kesicilerde kesildiğinde düzgün yüzey veren andezitler, aranan özelliktedirler (DPT, 2001).

Devlet Planlama Teşkilatı, Madencilik Özel İhtisas Komisyonu Raporuna (2001) göre andezitler; ‘‘homojen, solmayan, renkleri ve cilasız, silinmiş, çekiçlenmiş veya kaba yontulmuş yüzey biçimleri ile son on yılda yurtiçi ve yurtdışı doğal taş kullanıcılarının tercihi olan ‘‘rustik’’ tarz, tarihi dokuyu anımsama, pastel ve dingin renk formatıyla birebir uyuşmaktadır. Bu özelliğine atmosferin bozuşturma tesirlerine karşı dayanıklılığı ve ısı-ses izolasyonu sağlama özellikleri eklenince birçok projede kaplama taş olarak kullanılmaya başlamıştır. Andezit bordür ve kaldırım taşları 60 – 70 yıl süreyle bozulmadan kullanılabilir. Bu nedenle yaya trafiğinin yoğun bölgelerinde andezit gibi dayanıklı doğal yapı taşlarının kullanımı geçen birkaç yıl içinde önemi ve özellikleri anlaşılacak pek çok şehrimizde kullanılmaya başlanmıştır (Türkmen ve Kun, 2001).

Ziyaret edilen fabrikadan Kayseri iline ait andezit numune örnekleri alınmıştır. Andezit taşı gri, kahverengi, gül kurusu ve açık bej(gesi) olmak üzere bir çok farklı renkte karşımıza çıkmaktadır. Andezit taşı Bazalt taşına göre yoğunluğu daha az olsa da aşınması veya bozulması güç bir taş çeşididir. Genellikle duvarlarda ve döşemelerde tercih edilmektedir. Gri ve kırmızı kahve andezitlerinin bir yüzeyi kesme diğer yüzeyleri ise koparma yöntemi (Şekil 4.10-4.11) ; Gül kurusu andezitinin bir yüzeyi mucarta (işlenmiş, pütürlü yüzey), diğer yüzeyi kesme yöntemi (Şekil 4.12) ; Açık bej andezitinin ise iki yüzeyi de kesme yöntemi (Şekil 4.13) ile elde edilmektedir. Yoğunluk sıralaması olarak en yoğun gül kurusu andeziti (2.2), daha sonra kırmızı kahve ve açık bej andezitleri (1.8) ve en son olarak gri andeziti (1.6) dir.

Şekil 4.10. Gri Andeziti

Şekil 4.11. Kırmızı Kahve Andeziti

Şekil 4.12. Gül kurusu Andeziti

Şekil 4.13. Açık Bej (Gesi) Andeziti

4.8. Doğal Taş Kullanımı

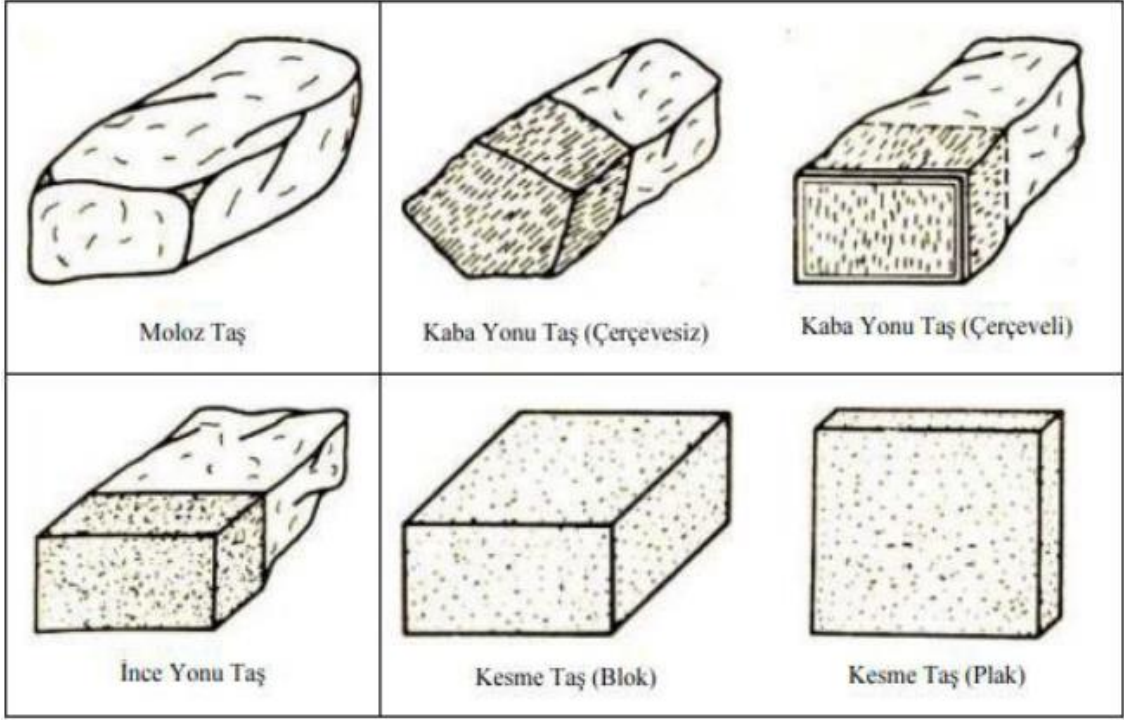
Taşlar, yapı imalatında kullanılmadan evvel birtakım işlemlerden geçmektedirler.

Şekillerine göre ise taşlar dört gruba ayrılırlar.

Bunlar:

- Moloz taşlar
- Kaba yonu taşlar
- İnce yonu taşlar
- Kesme taşlar

Moloz taşlar, kaba yonu taşlar (çerçevesiz ve çerçevesiz), ince yonu taşlar ve kesme taşlar (blok ve plak) Şekil 4.14.'de gösterilmiştir.

Şekil 4.14. Taşların Şekillerine Göre Türleri (MEB, 2013)

Taş, yenilenebilir, sürdürülebilir bir malzemedir. Uygun bir şekilde elde edilirse üretiminden son ürüne değin çok az ya da hiç kayıp yaşanmaz ve tekrardan kullanılabilir (Gezer ve Aydemir, 2010).

Sürdürülebilir Malzemelerden Doğal Taş geleneksel konutlarda 3 ana başlıkta inceleyebiliriz:

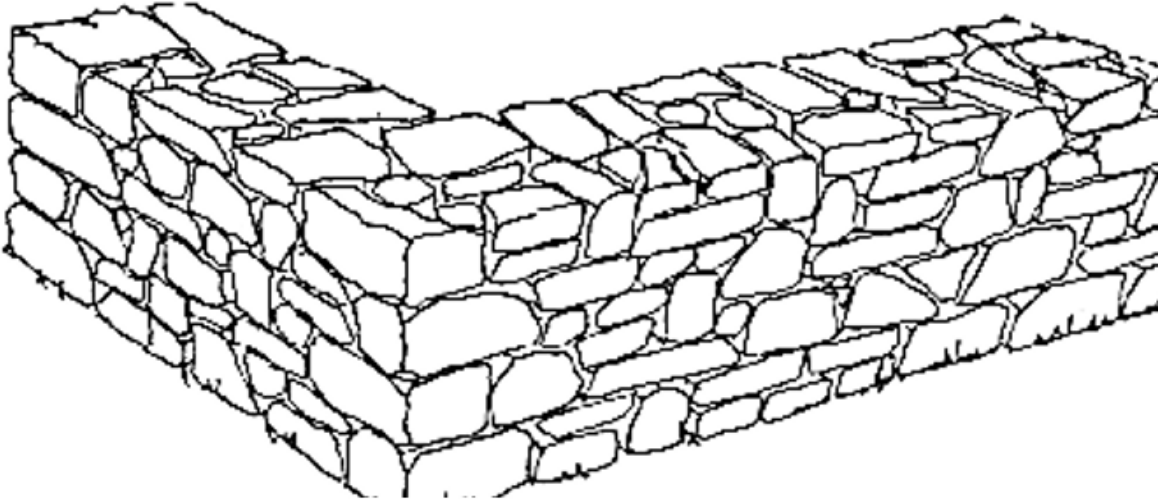
- Moloz taşlı duvarlar,
- Yonu taşlı duvarlar ve
- Kesme taşlı duvarlar (Tayla, 2007).

4.8.1. Moloz Taşlı Duvarlar

Moloz örgüler; taş ocaklarından çıkarılan, belli bir şekli olmayan taşların veya deresel taşların oluşturduğu örgü biçimidir. Kimi zaman bu iki farklı cins taşlar bir arada kullanılırken, kimi zamanda tek başlarına duvar oluşturmaktadırlar. Moloz taş duvarlar çok fazla işlem görmeyen, ucuz ve işçiliği kolay taşlardır. Taş ocaklarından çıkarıldıktan sonra çekiç yardımı ile sivri köşeleri kırılarak şekil verilmeye çalışılmaktadır (Tayla, 2007).

Moloz taş duvar örgü sisteminde, duvar kalınlığı sebebi ile aralarındaki boşluklar küçük taşlarla ve harçla doldurulmaktadır. Bu örgü sistemi taşların gelişigüzel bir araya gelmesi ile oluşmaktadır (Kolay, 1999).

Geleneksel Türk evinde moloz taş duvar köşeleri, duvarla tamamen aynı olarak, düzgünce ve büyük boyutlu taşlarla ve kesme taşlarla olmak üzere üç farklı şekilde uygulanmaktadır. Moloz taş duvarların yatayda yapılması gerekli olan tesviye işlemi, hatılsız olarak ya da hatıl yardımıyla sağlanmıştır. Hatılsız uygulamada, belli aralıklarla taş sıra, düzgün örülerek duvara devam edilebilir veya her sıra düzgün örülebilir (Şekil 4.15). Hatıllı uygulamada belli aralıklarla taş sıra, düzgün örülmüş ve bu sıranın üzerine hatıllar yerleştirilir (Komisi,2021).

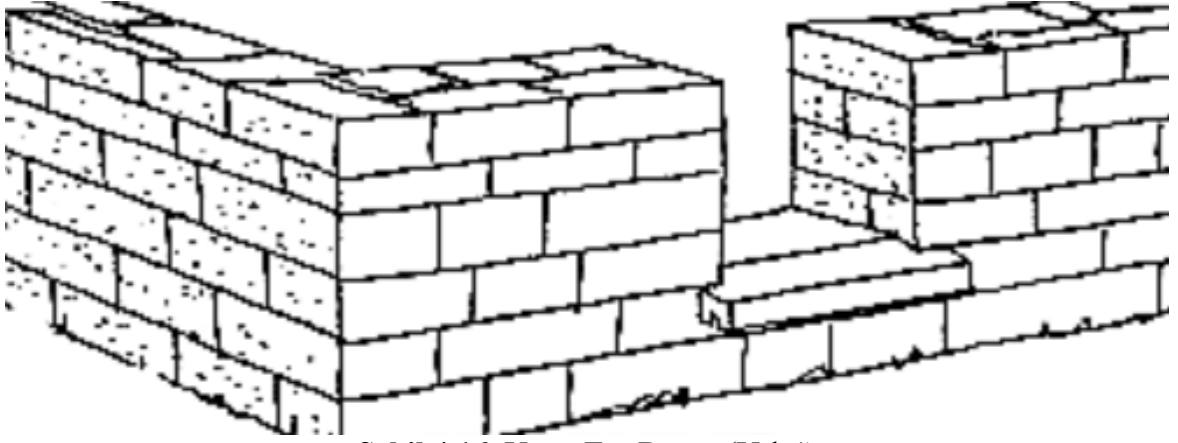

Şekil 4.15. Moloz Taş Duvar (Url-4)

4.8.2. Yonu Taşlı Duvarlar

Yonu taş duvar örgüsü, moloz taş duvar örgüsüne göre daha düzgündür. Duvar örgüsüne gelene kadar ilk aşamada; taş ocaklarından bloklar halinde çıkarılır, sonra bazı işlemlerden geçerek, düzgün hale getirilerek duvar sırasında yerini alır. Duvar örgüsünün iç ve dış yüzeylerinde harçlı ince derz aralıklı, yaklaşık 15x25 cm boyutunda kaba yonu işlenmiş taşların kullanıldığı bu teknikte, yine duvar kalınlığının iç kısmı harçlı moloz taş ile doldurulmuştur (Kolay, 1999).

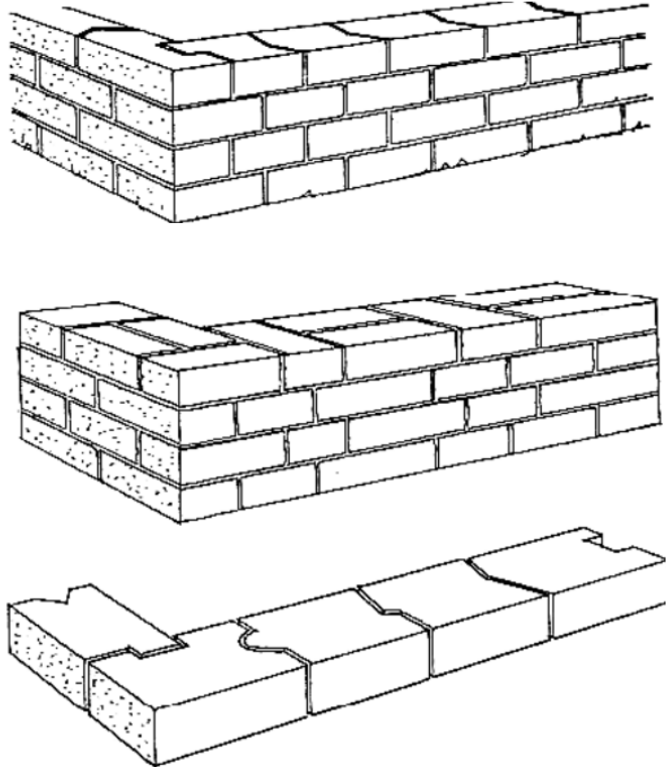
Kaba yonu taş duvarlar, ince yonu taş duvarlar kadar düzgündür. Taş yüzeyleri çeşitli aletlerle, ince yonu kadar işlenmiş durumdadır (Şekil 4.16). Ancak taş aralarındaki derzler ve taş yüzeyleri aynı ölçüde ve düzgünlükte olmayabilir (Tayla, 2007).

Şekil 4.16. Yonu Taş Duvar (Url-4)

4.8.3. Kesme Taş Duvarlar

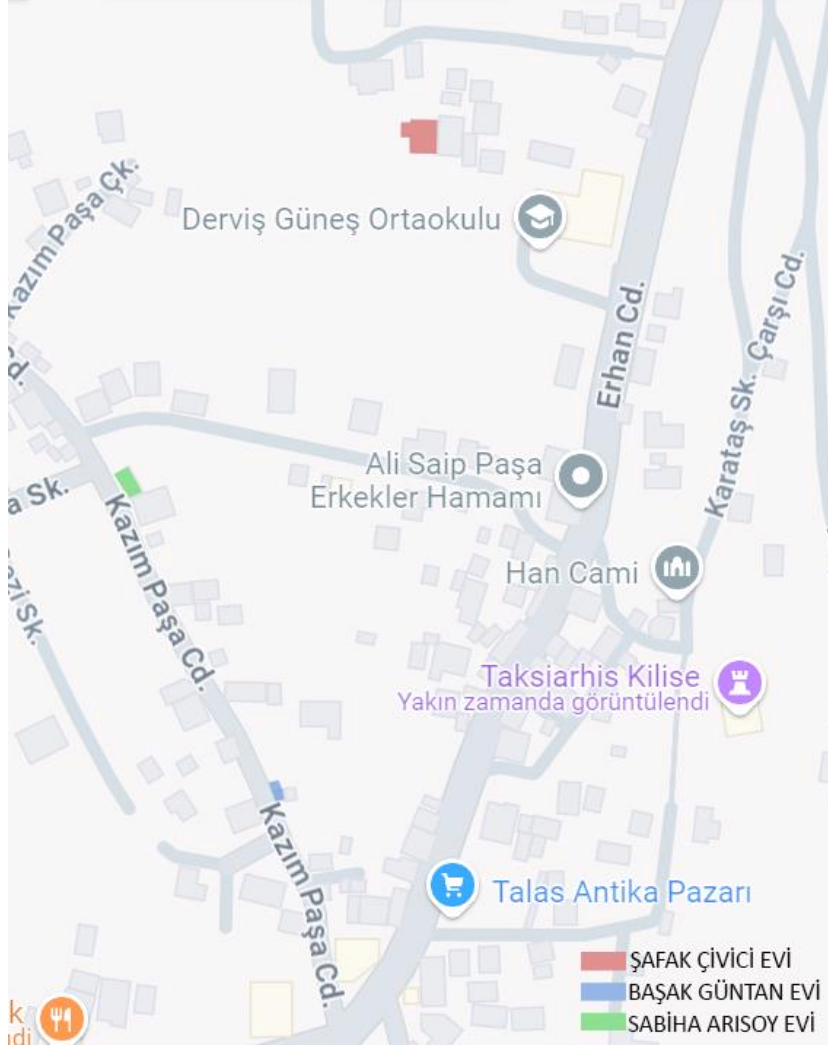
Kesme taş örgü; düzgün prizma şeklinde olan taşların, bir araya gelmesiyle oluşturulur. Bazı konutlarda duvarlar kesme taş örgü sistemi ile örülürken, bazen sadece köşelerde, sövelerde ve sütunlarda kullanılmıştır. Kesme taş veya yonu taş örgü sistemi, moloz taş örgü sistemine göre daha düzenlidir. Kesme taş örgü sistemi, hatıllı veya hatılsız olarak örülmektedir. Fakat genellikle hatıllar ile desteklenerek daha güçlü bir yapı elde edilmeye çalışılmıştır. Tüm doğal taş duvarlar, harçlı veya harçsız olabilir (Şekil 4.17). Taş duvarlar harçsız şekilde (kuru duvar) ya da çeşitli harçlarla örülmektedir (Komisi,2021).

Şekil 4.17. Kesme Taş Duvar (Url-4)

4.9. Han Mahallesi ve İncelenen Yapılar

Han mahallesinde incelenen yapılar; Şafak Çivici Evi, Başak Güntan Evi ve Sabiha Arısoy Evi haritada gösterilmiştir (Şekil 18).

Şekil 4.18. Han Mahallesi Haritası

4.9.1. Şafak Çivici Evi

4.9.1.1. Plan Şeması

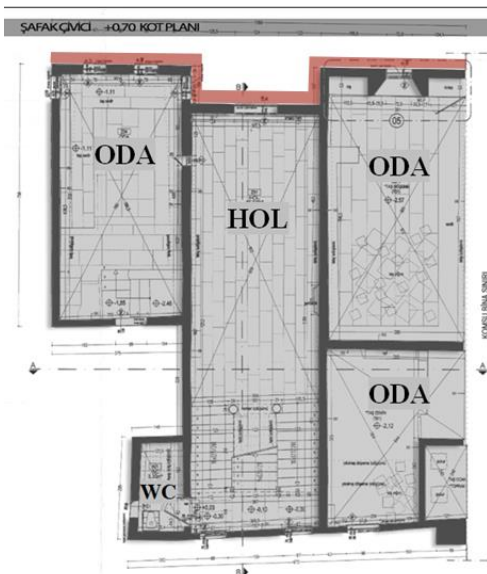
Zemin kat planında sokak kısmında bulunan kapı ile bahçeye ulaşılmaktadır. Yapıya yaklaştıkça orta kısmın geri çekildiği hissedilmektedir. Yapının ortasındaki giriş kapısından hol kısmına geçilmektedir. Hol kısmının sağ kolunda iki adet, sol kolunda bir adet oda bulunmaktadır. Güney kısmındaki oda mutfak olarak işlevlendirilmiştir. Orta kısmında yer alan hol bölümünden, arka bahçeye açılan kapı yer almaktadır. Arka bahçeden girilen iki adet oda bulunmaktadır. Zemin kat planında pencere sayısı oldukça az miktardadır. Orta kısmın merdiven arkasında küçük bir odada yer almaktadır. Kırmızı ile işaretlenen cephe ele alınmıştır. (Şekil 4.19).

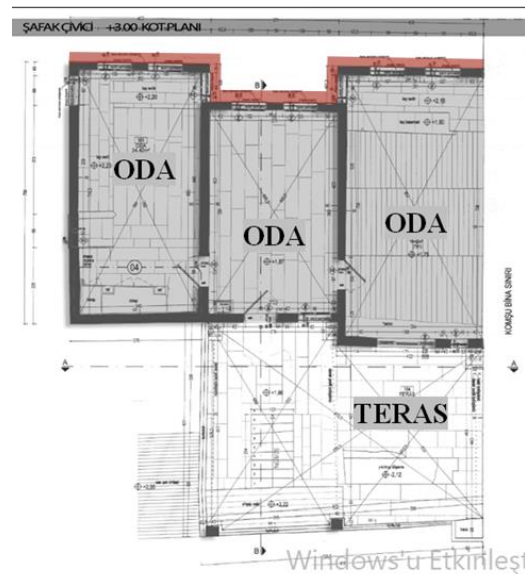
Şekil 4.19. Şafak Çivici -1.00 Kot Planı(Zemin Kat)

Hol kısmındaki çift kollu merdivenin sahanlık kısmından, ara kattaki WC'ye ulaşılmaktadır. Ara kat planının sahanlık kısmında iki adet, kuzey sol odada beş adet, hol kısmında bir adet, kuzey sağ odada bir adet, güney odada ise bir adet pencere bulunmaktadır (Şekil 4.20).

Ara kattan tek kolu merdiven ile üst katın teras bölümüne ulaşılmaktadır. Teras bölümünden ortadaki odaya geçilmektedir. Ortadaki odanın sağ ve sol kollarında birer oda bulunmaktadır. Sol odada dört, ortadaki odada üç, sağ odada ise beş adet pencere vardır. Zemin kattaki plan iz düşümü bu katta da devam etmektedir. Teras bölümünde yer alan iki adet kolon ile yapı sağlamlaştırılmıştır (Şekil 4.21).

Şekil 4.20. Şafak Çivici +0.70 Kotu Kat Planı (Ara Kat)

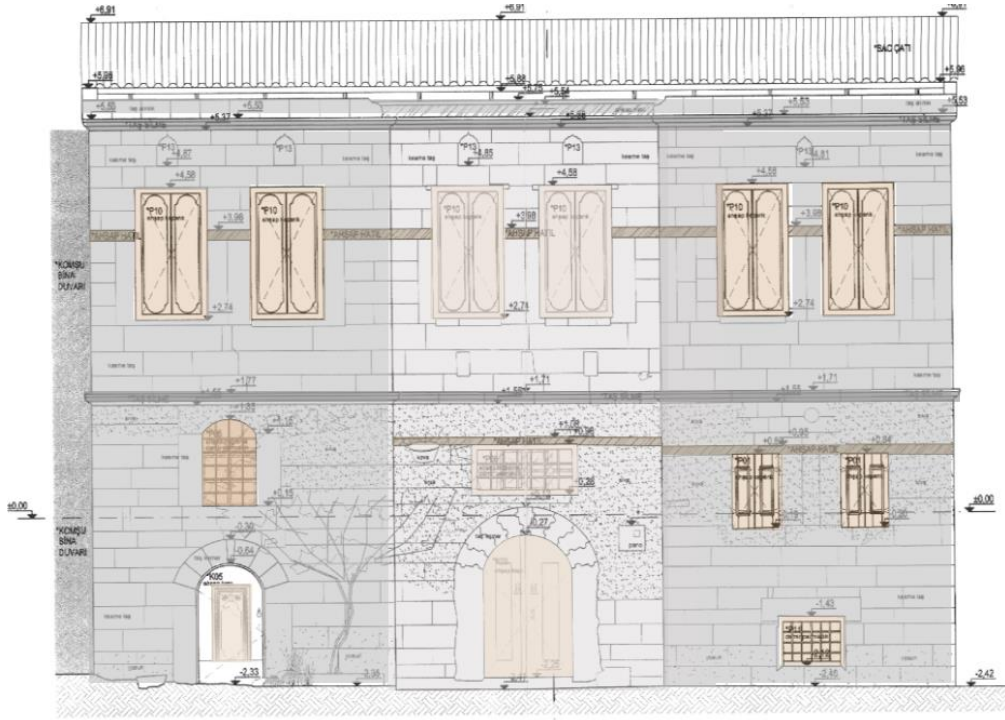

Şekil 4.21. Şafak Çivici +3.00 Kotu Kat Planı (Üst Kat)

4.9.1.2. Cephe Organizasyonu

Kuzey cephesinde yer alan giriş kısmı, orta bölümde yer almaktadır. Giriş kısmı; sağ ve sol kollara göre geriye çekilerek inşa edilmiştir. Giriş kapısının üzerindeki kemerli kısım, taşların yapboz mantığı ile birbirinin içine geçmesi sonucu oluşturulmuştur. Hemen üstünde dikdörtgen formundaki ışıklık olarak adlandırılan pencere yer almaktadır. Pencerenin üstündeki hatıl, orta kısım boyunca, hatıl üzerindeki taş silme ise bütün cephe boyunca devam etmektedir. Sol cephesinde bulunan kapı da kemerli olup üzerinde ki kemerli taş detayı giriş kısmına göre farklıdır. Kapının üzerindeki ışıklık kısmı kemerli dikdörtgen formundadır. Orta kısmın birinci katında iki adet ahşap kepenkli pencere yer alırken, üstünde de kemer formunda iki adet küçük ışıklar yer almaktadır. Pencereilerin ortasında hatıl bulunmaktadır. Taş silme bu katta da bulunurken, cephe boyunca devam etmektedir. Sol kısmın birinci katında ahşap kepenkli iki adet dikdörtgen formunda, ortadan hatıl geçen pencereye yer almaktadır. Pencereilerin üstünde ahşap lentolarda bulunmaktadır. Pencereilerinin üstünde, orta kısımda yer alan ışıklıların aynıları yer almaktadır. Köşede bulunan taş çörtene metal boru takılarak, suyun zemine kadar inmesi sağlanmıştır. Duvarlarda andezit taşı tercih edilmiştir. Kesmeyonu örgü sistemi ile harçlı bir şekilde örülmüştür (Şekil 4.22-23). Kuzey cephesinin ileride olan sağ cephesinin zemin katında iki adet pencere yer almaktadır. Pencere boyutları birinci kata göre daha küçüktür. Pencereilerin üstünde cephe boyunca devam eden hatıl görmekteyiz.

Cephenin birinci katında diğer katlar ile aynı görünüme sahiptir. Kuzey cephesinin sonradan ilave edilen geride kalan sağ kısmın zemin katında kapı yer almaktadır. Sağ kısım, sol kısım cephe görünüşü ile benzerlik sağlamaktadır. Zemin kat görünüşleri aynı olmasına rağmen birinci katta sağ kısmın kepenkleri bulunmamaktadır. Aynı zamanda pencere üzerinde yer alan küçük ışıklıklar bu cephede de yoktur (Şekil 4.22-24).

Şekil 4.22. Şafak Çivici Kuzey Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013)

Şekil 4.23. Şafak Çivici Kuzey Cephesi Perspektif Görünüşü

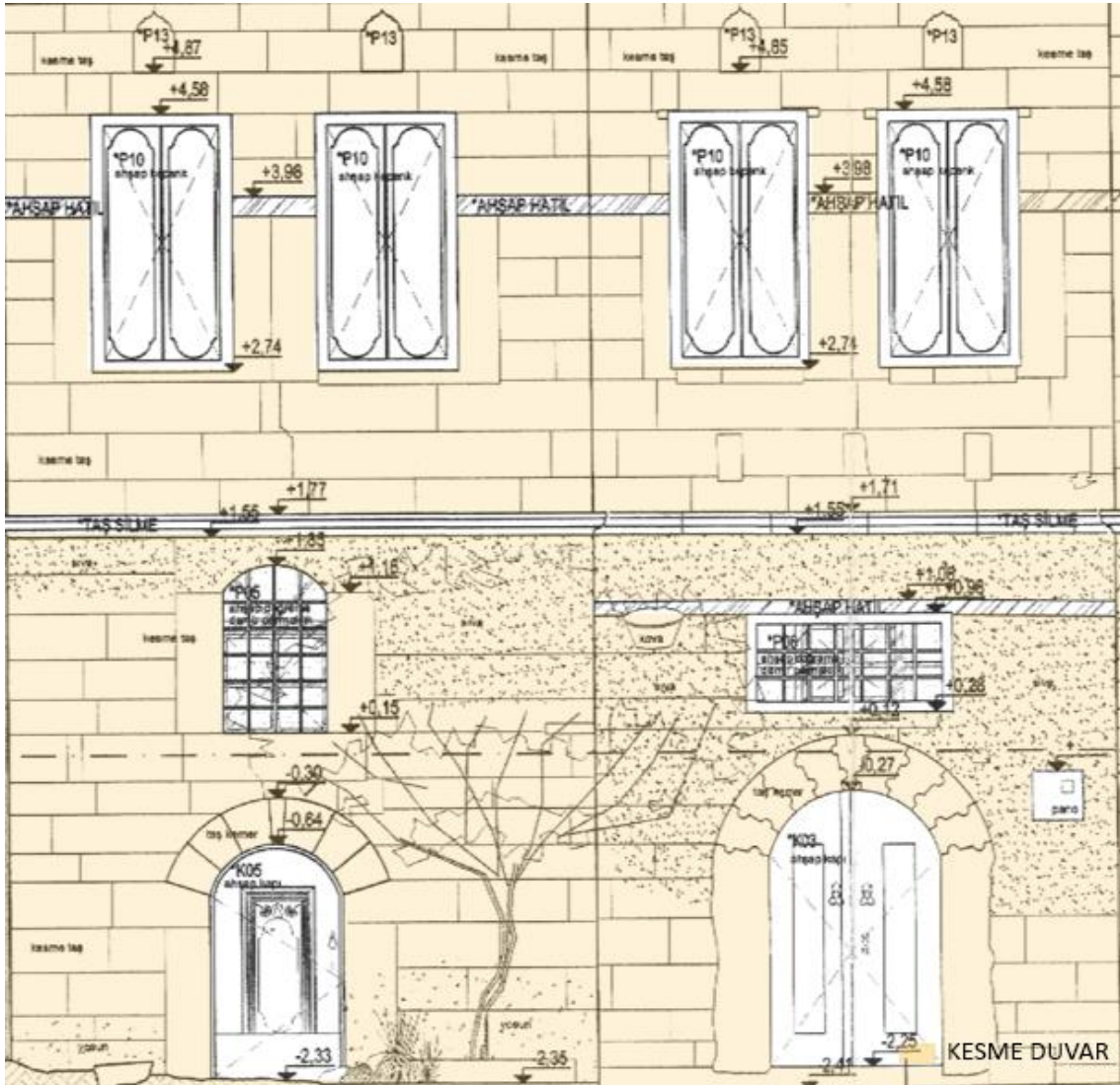

Şekil 4.24. Şafak Çivici Sonradan İlave Edilen Kuzey Cephesi Perspektif Görünüşü

4.9.1.3. Malzeme ve Teknik

Yapının sokak kısmında, andezit taşlarının pembe renge boyandığını görülmüştür. İki kanatlı demir kapıdan bahçeye girilmektedir. Bahçe duvarında birden fazla duvar örme tekniği kullanılmıştır. Moloz ve yonu duvar örme tekniği görülmüştür. Demir kapının üstünde hatıl görevini üstlenen bazalt taşı kullanılmıştır (Şekil 4.26).

Yapı genelinde ahşap, taş birlikteliği görülmektedir. Giriş kısmında yapı malzemelerinden ahşap; kapı pencere ve hatıl uygulamasında tercih edilmiştir. Kapının kemerli oluşu, üzerindeki yapboz uygulamasının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Birbirine geçirerek oluşturulmuş kemer işçiliği, yapıya özgürlük katmıştır. Kapının üzerindeki pencere ahşap çerçevesi, demir parmaklıktır. Yapı malzemelerinden taş; andezit ve bazalt olarak iki farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Duvarda kesme örme sistemi ile kullanılırken, katları ön plana çıkaran silmelerde de kullanılmıştır (Şekil 4.25-27).

Şekil 4.25. Şafak Çivici Giriş Cephesinin Bir Kısım (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013)

Şekil 4.26. Şafak Çivici Bahçe Giriş Cephesinin Görünüşü

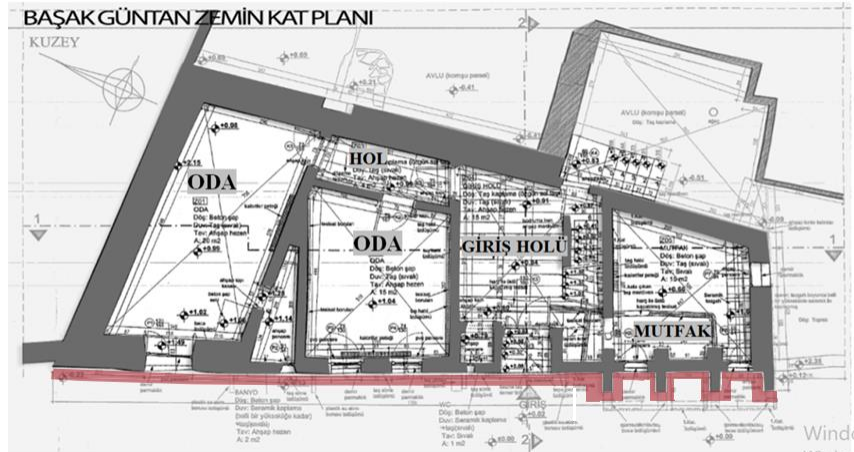

Şekil 4.27. Şafak Çivici Giriş Cephesinin Görünüşü

4.9.2. Başak Güntan Evi

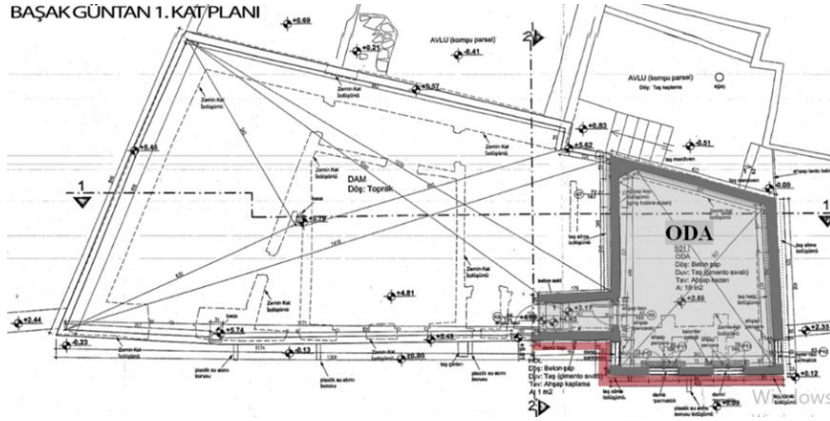
4.9.2.1. Plan Şeması

Zemin kat planında yer alan üç basamak ile giriş kapısına ulaşmaktayız. Yapıya girildiğinde ilk olarak geniş bir hol bulunmaktadır. Güney kısımda mutfak bulunurken, kuzey kısmında ve batı kısmında odalar yer almaktadır. Aynı zamanda yapıya doğu kısmından merdivenler ile ulaşılan ikinci bir giriş bulunmaktadır. Yapının kuzey ve doğu cephesindeki duvar kalınlığı, diğer cephelerine göre daha kalındır (Şekil 4.28).

Şekil 4.28. Başak Güntan Evi Zemin Kat Planı

Birinci kat planında teras bölümünden dışarıya çıkma yapan oda bulunmaktadır. Dört adet pencere mevcuttur. Pencerenin önünde demir parmaklıklar vardır. Odanın sokağa taşma durumu, sokak genişliğinden dolayı zemin katta elde edilemeyen alan birinci katta sağlanmıştır (Şekil 4.29).

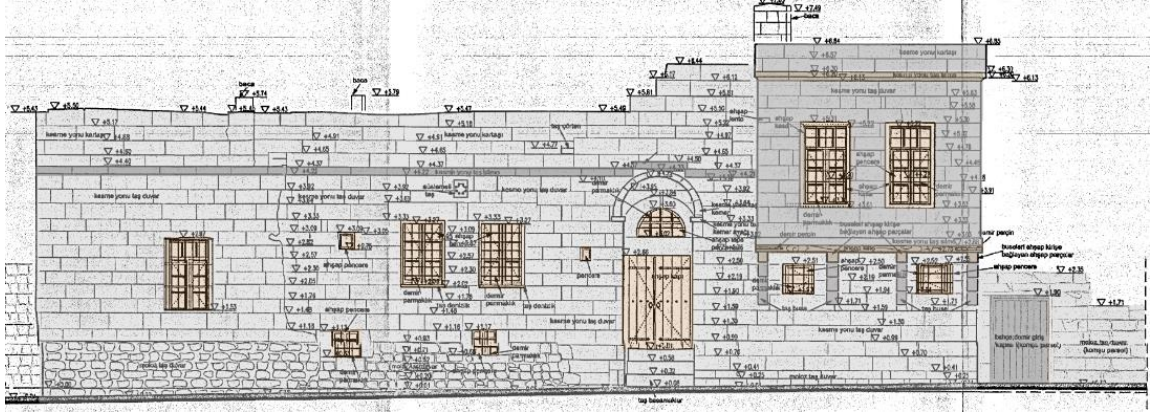

Şekil 4.29. Başak Güntan Evi 1. Kat Planı

4.9.2.2. Cephe Organizasyonu

Yapı yol ile paralel bir şekilde inşa edilmiştir. Sokak doğrultusunda olan batı cephesinde, üç basamak ile ulaşılan demir kapı bulunmaktadır. Demir kapının üzerinde ışıklık olarak adlandırılan yarım daire şeklinde ahşap malzemeli, demir parmaklıklı pencere bulunmaktadır. Zemine yakın olan iki adet ahşap pencere, bodrum katın hava sirkülasyonu için yapılmış olup, boyutları zemin pencerelerine göre daha küçüktür. Yapının sağ bölümünde; birinci katta çıkma yapan bölümün altındaki pencereler kare şeklinde olup, mutfak bölümünü aydınlatıp havalandırmaktadır. Yapının sol bölümünde ise beş adet pencere bulunmaktadır. İki küçük doğrama ‘nefeslik’ olarak adlandırılmaktadır. Diğer üç pencere ise dikdörtgen şeklinde olup PVC malzemeden yapılmıştır (Şekil 4.30-31).

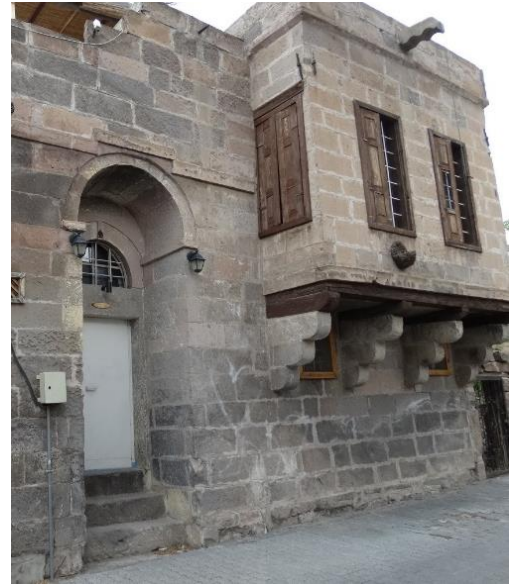
Birinci kattan dışarı taşan cephede; iki adet dikdörtgen şeklinde, ahşap malzemeden yapılmış, demir parmaklıklı pencere bulunmaktadır. Aynı zamanda çıkma yapan cephenin kapı kısmına bakan bir adet daha pencere yer almaktadır. Batı cephesinin zemin katında ki büyük dikdörtgen pencerelerin hepsinde ahşap kepenk vardır. Yapının orta bölümünde taş silmeler gözümüze çarpmaktadır. Giriş kısmına geldiği zaman kemer detayından dolayı, taş silmelerin doğrultusu üst kısmında değişip daha sonra aynı doğrultuda çıkma bölümüne kadar devam etmektedir. Yapının çıkma bölümünde yer alan ahşap kirişler dört adet payandaya bağlanmaktadır. Ahşap kirişlerin kesişim noktalarında, demir gergi adı verilen parçalar ile mukavemet artırılmıştır. Yapıda üç adet taş çörtlen bulunmaktadır (Şekil 4.30-32).

Şekil 4.30. Başak Güntan Evi Batı Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013)

Şekil 4.31. Başak Güntan Evi Batı Cephesinin Sol Perspektif Görünüşü

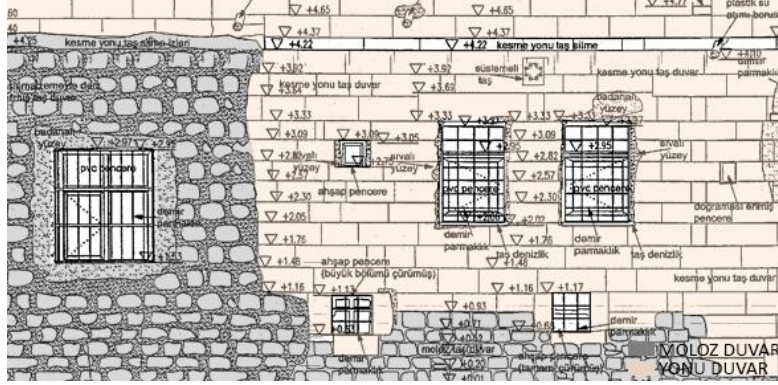

Şekil 4.32. Başak Güntan Evi Batı Cephesinin Sağ Perspektif Görünüşü

4.9.2.3. Malzeme ve Teknik

Yapıda kullanılan başlıca yapı malzemesi taştır. Merdivende kullanılan yapı malzemesi neme ve yağmura dayanıklı bazalt adı verilen taş tercih edilmiştir (Şekil 4.34). Yapının batı cephesinin sol bölümünde ve zemine yakın yaklaşık 50 santime kadar olan bölümünde moloz taş kullanılmıştır. Yapının genelinde, batı cephesinin sağ bölümünde ve güney cephesinde farklı renklerde olan andezit adı verilen kesme yonu taşı kullanılmıştır. Yapının bazı bölümlerinde nem ısı ve diğer doğal faktörlerden dolayı taşın yapısını bozulduğu ve renk değişimine uğradığı görülmüştür (Şekil 4.33-35). Özellikle batı cephesinin sol bölümünde, dikdörtgen pencere alan çimento esaslı derz dolgusu yapılmıştır (Şekil 4.33-36). Payandalar ve çörtenderde taş malzemesi kullanılmıştır. Yapıda kullanılan diğer bir yapı malzemesi ise ahşap ve demirdir. Pencere ve kapı çerçevelerinde, kepenklerin tamamında ahşap malzeme kullanılmıştır.

Kapılarda ve pencerelerin önlerinde ki parmaklıklarda ise demir tercih edilmiştir. Aynı zamanda payandalara bağlanan kirişlerde ve pencerelerin üstlerindeki lentolarda ahşap tercih edilmiştir (Şekil 4.37).

Şekil 4.33. Başak Güntan Evi Cephesinin Bir Kısımı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013)

Şekil 4.34. Başak Güntan Evi Duvar, Merdiven ve Kapı Perspektif Görünüşü

Şekil 4.35. Başak Güntan Evi Duvar Renk Değişim Görünüşü

Şekil 4.36. Başak Güntan Evi Duvar Örgü Sisteminin Görünüşü

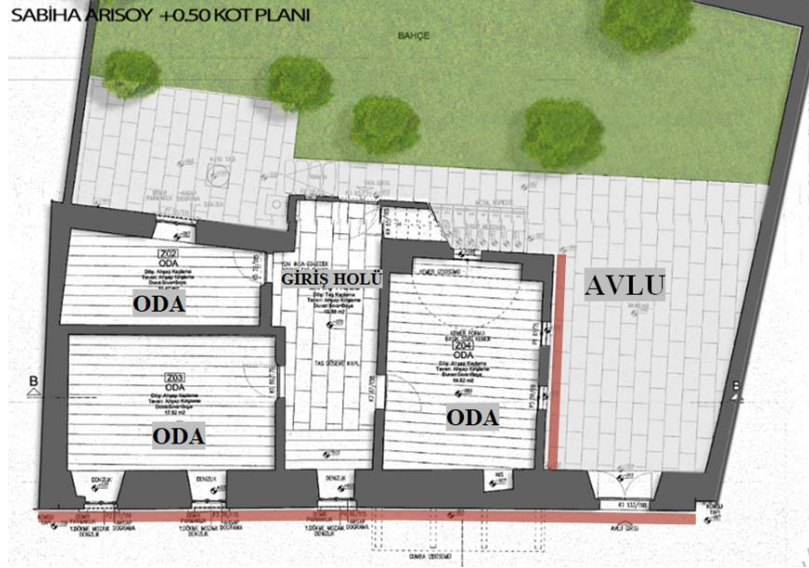
Şekil 4.37. Başak Güntan Evi Duvar Örgü Görünüşü ve Payanda-Kiriş Birleşimi Görünüşü

4.9.3. Sabiha Arısoy Evi

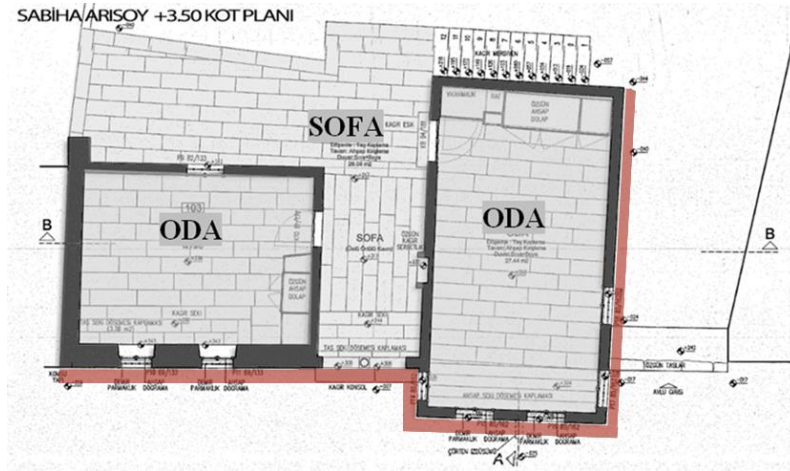
4.9.3.1. Plan Şeması

Yapının yol kısmından bahçeye, bahçe kısmından giriş holüne ulaşılmaktadır. Giriş holüne açılan farklı boyutlarda üç oda bulunmaktadır. Aynı zamanda giriş holünün aydınlatması ve havalandırması için pencere yapılmıştır. Sokağa bakan odalarda ikişer, arka oda da ise bir adet pencere yer almaktadır. Odaların sokağa bakan kısmın duvar kalınlıkları, sert iklim şartlarına göre inşa edilmiştir (Şekil 4.38).

Zemin kattan birinci kata ulaşan merdivenler, yapının dış kısmında bulunmaktadır. Merdivenden çıktığımızda geniş bir sofa kısmı karşılamaktadır. Sofaya açıdan iki adet oda yer almaktadır. Büyük olan odada beş adet pencere bulunurken, diğer odada ise üç adet pencere bulunmaktadır (Şekil 4.39).

Şekil 4.38. Sabiha Arısoy +0.50 (Zemin) Kot Planı

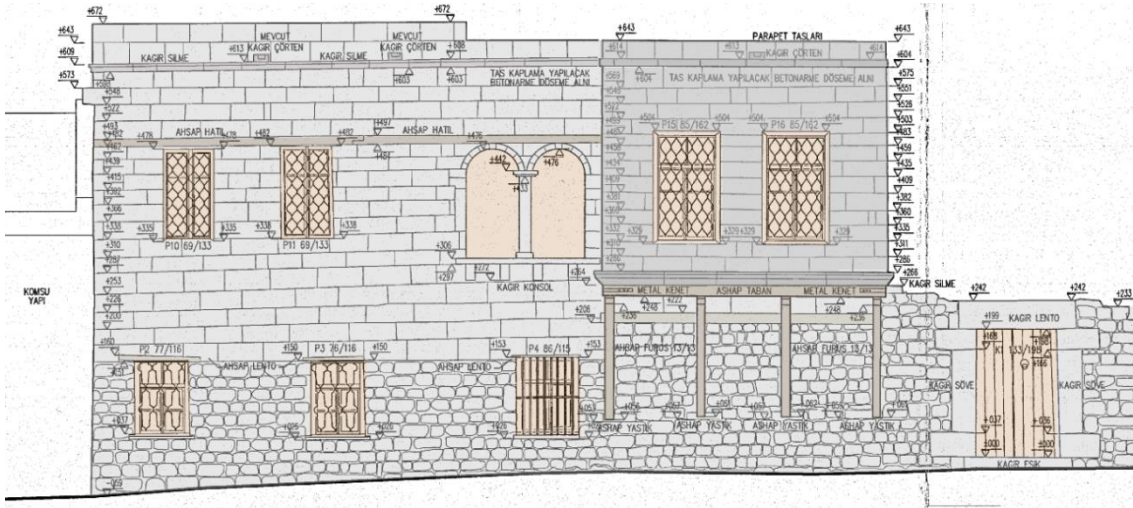

Şekil 4.39. Sabiha Arısoy +3.50 (Birinci) Kot Planı

4.9.3.2. Cephe Organizasyonu

Yapının batı cephesinin zemin katında birbiriyle benzer boyutlarda üç adet dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Birinci kat pencereleri, zemin katta ki pencerelere göre daha büyük boyutlu ve ahşap malzemelidir. Sofa kısmında ki pencereler iki adet olup, kemerlidir. Odalardakiler ise dikdörtgen formunda olup dört adet pencere bulunmaktadır. Cephede sofa kısmındaki pencereler aynı hizada olmayıp, yol düzlemine daha yakındır. Sofa kısmındaki pencerenin önündeki 20 cm yakın çıkma, küçük taş payandalar ile desteklenmiştir. Batı cephesinde yer alan odanın sokağa taşan kısmı dikkatimizi çekmektedir. Çıkma ahşap payandalar ile zemin katın duvarlarına bağlanmaktadır. Çıkma olan bölümde, dört adet dikdörtgen pencere vardır (Şekil 4.40-41).

Yapının birinci katında oda pencerelerin üstünde devam eden ahşap hatıl ve hatılın üstünde ki taş silmeler cephelerde aynı düzlemde devam etmektedir. Taş silmelerin üstünde ise üç adet çörten vardır. Yapının çıkma bölümünde ki andezit kesme taş rengi, diğer cephelere göre farklı renkte olduğu görülmektedir. Yoldan, yapının güney cephesine açılan ahşap kapısı vardır. Güney cephesinde dört adet pencere vardır. Sofa bölümündeki pencereler hariç hepsi demir parmaklıklıdır (Şekil 4.40-42).

Şekil 4.40. Sabiha Arısoy Batı Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2007)

Şekil 4.41. Sabiha Arısoy Batı ve Güney Cephelerinin Perspektif Görünüşü

Şekil 4.42. Sabiha Arısoy Batı Cephесinin Perspektif Görünüşü

4.9.3.3. Malzeme ve Teknik

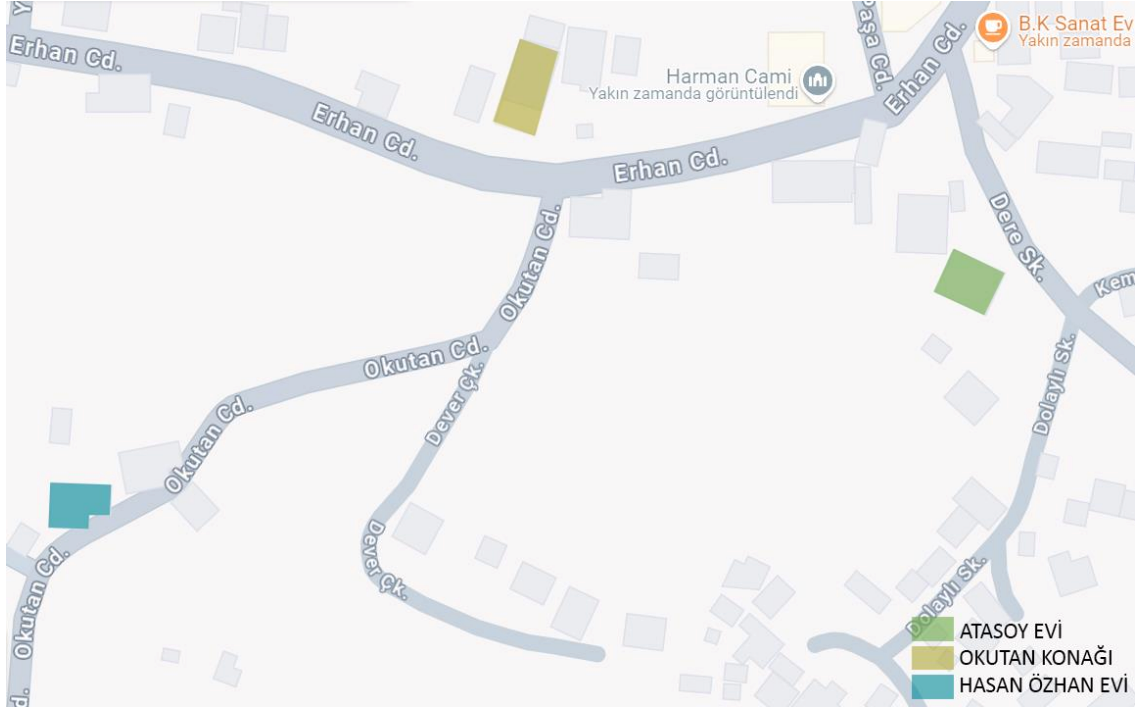
Yapının zemin katının duvarlarında moloz örgü duvar sistemi uygulanmıştır. Pencerenin alt kısmında yaklaşık 70 santimlik derssiz uygulama görülürken birinci kat hizasının biraz altına kadar derzli uygulama görülmektedir. Birinci kat duvarlarında ise kesme yonu taşı kullanılmıştır. Yapının batı cephesinin sol bölümünde ve zemine yakın yaklaşık 50 santime kadar olan bölümünde moloz taş kullanılmıştır (Şekil 4.43-44).

Yapının genelinde, batı cephesinin sağ bölümünde ve güney cephesinde farklı renklerde olan andezit adı verilen kesme taşı kullanılmıştır. Yapının bazı bölümlerinde nem ısı ve diğer doğal faktörlerden dolayı taşın yapısını bozulduğu ve renk değişimine uğradığını görmekteyiz. Çörtlenlerde ve silmelerde taş malzemesi kullanılmıştır.

4.10. Harman Mahallesi ve İncelenen Yapılar

Harman mahallesinde incelenen yapılar; Atasoy Evi, Okutan Konağı ve Hasan Özhan Evi haritada gösterilmiştir (Şekil 46).

Şekil 4.46. Harman Mahallesi Haritası

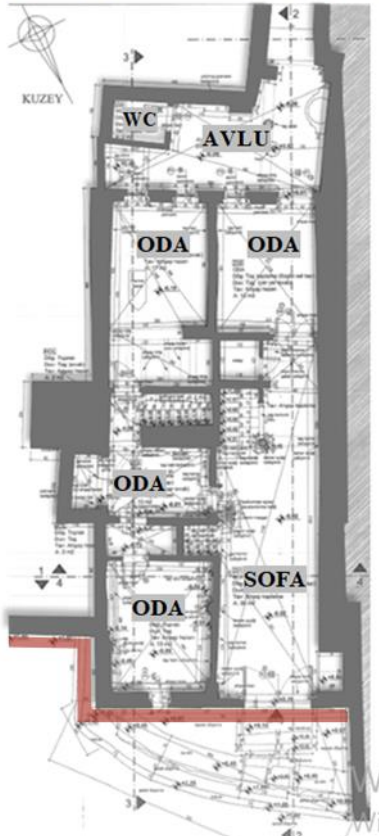
4.10.1. Atasoy Evi

4.10.1.1. Plan Şeması

Zemin kat planında yol kotundan iki basamak inilerek ulaştığımız giriş kapısı, sofa kısmına açılmaktadır. Sofa kısmının karşısında bir oda ve sol kolunda odalar yer almaktadır. Sofa kısmının solunda ara kata ulaşan merdiven vardır. Sol kısımda üç adet oda bulunmaktadır. Ortadaki odadan geçilerek diğer iki odaya ulaşılmaktadır. Sofa bölümünün tam karşısında da tek kollu merdiven ara kata ulaşmaktadır. Merdivenin arkasında küçük kare olan bir oda, onun arkasında bir adet oda daha yer almaktadır. Bu odadaki kapıdan arka taraftaki avlu kısmına ulaşılmaktadır. Avlu kısmının köşesinde WC bulunmaktadır. Avlu kısmına bakan cephede üç adet pencere yer alırken; yapının sağ tarafı ve sol tarafı sağır cephedir (Şekil 4.47). Ara kat planını iki bölümü ayırabiliriz. İlk bölüm, ön kısımda yer alan bir odadan; diğer bölüm ise arka kısımda yer alan üç oda ve bir WC den oluşmaktadır. Ön cephede üç adet, arka cephede dört adet ve sol yan cephede de üç adet pencere yer almaktadır (Şekil 4.48). Birinci kat planında, ara kattan merdivenlerle devam ederek ulaştığımız odanın içerisinde terası çıkmak için kullanılan merdiven yer almaktadır.

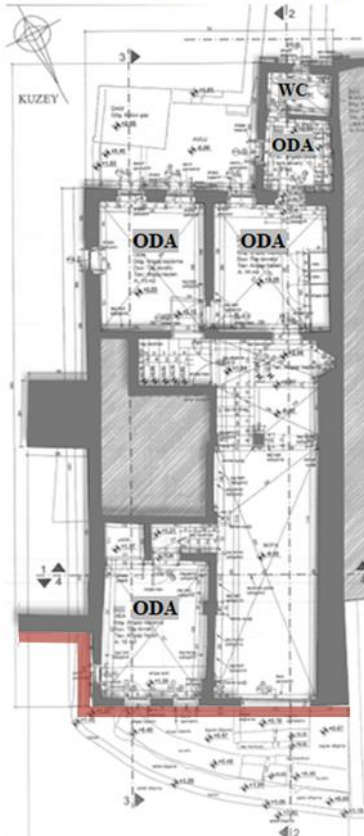
Merdivenlerin karşısında WC ve toplamda üç adet oda bulunmaktadır. Uzun, ince dikdörtgen formundaki odanın içerisinde merdiven köşesine denk gelen kısımda taş sütun yer almaktadır. Aynı zamanda bu odada üç tanesi ön cephede, bir tanesi arka cephede olmak üzere dört adet pencere yer almaktadır. Solda yer alan iki odada toplam beş adet pencere bulunurken; üç önde, üçü de arkadadır. WC kısmında ise 20 santimetrelilik iki açıklık vardır. WC kısmı yapıdan fırlayarak oluşturulmuş izlenimini vermektedir (Şekil 4.49).

ATASOY EVİ ZEMİN KAT PLANI

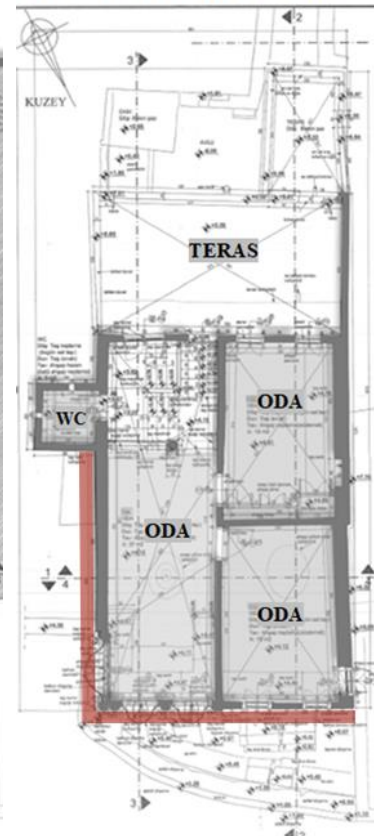
Şekil 4.47. Atasoy Evi Zemin Kat Planı

ATASOY EVİ ARA KAT PLANI

Şekil 4.48. Atasoy Evi Ara Kat Planı

ATASOY EVİ 1. KAT PLANI

Şekil 4.49. Atasoy Evi 1. Kat Planı

4.10.1.2. Cephe Organizasyonu

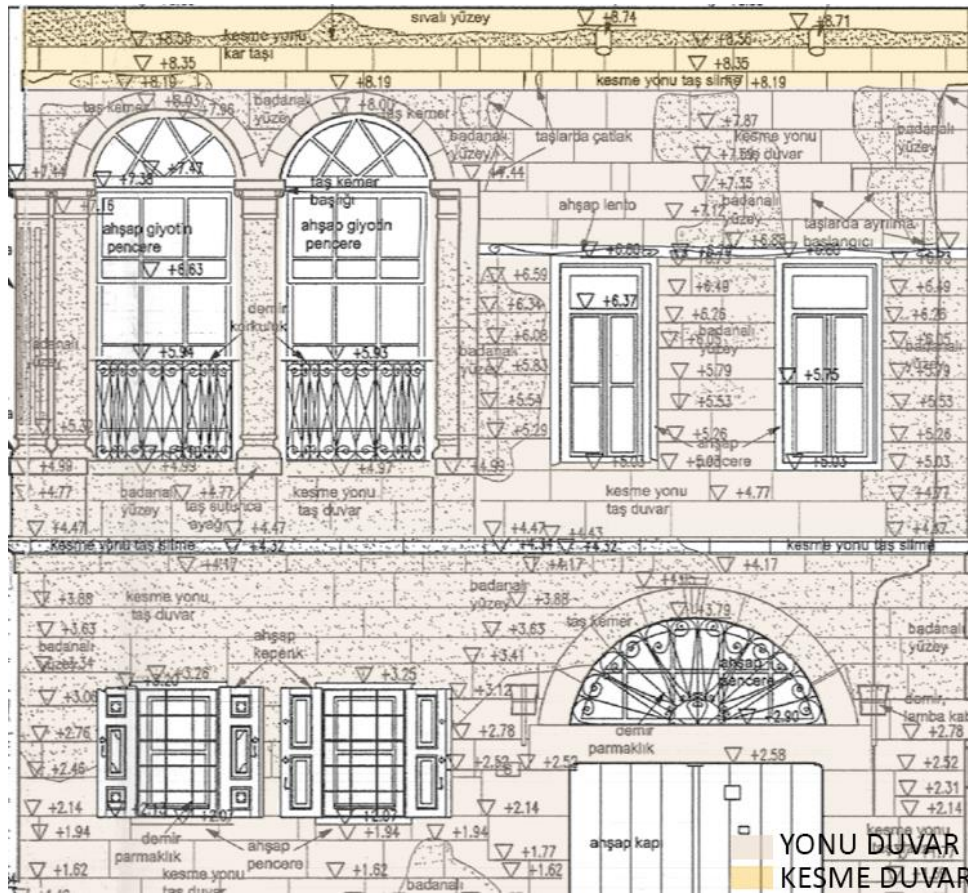
Kuzeydoğu cephesinde zemin kat ve ara katına denk gelen yüzeyde çift kanatlı kapının bir kısmını, kapının üzerinde yarım daire formunda ışıklık olarak adlandırdığımız pencere ve iki adet kepenkli pencere görülmektedir. Birinci katta dört adet pencere bulunurken, sağ taraftaki iki adet pencere dikdörtgen formunda üzerlerinde hatıl yer alırken; diğer iki tanesi kemerli, boyutları daha büyük olup kemerlerin bittiği noktalarda ve köşede sütunlar yer almaktadır.

4.10.1.3. Malzeme ve Teknik

Yapı inşa edilirken tercih edilen malzemeler; taş, ahşap ve demir olmuştur. Cephede taş; duvarlarda, sütunlarda, silmelerde ve çörtlenlerde tercih edilmiştir. Yapının kemerli pencerelerin olduğu kısımlar, küçük blok kesme taşlardan oluşturulmuştur. Yapıda kullanılan andezit taşı; moloz duvar, yonu duvar ve kesme duvar örgü sistemi tercih edilerek yapılmıştır. Sonradan eklenen veya düzenlenen çatıda kesme örgü sistemi görülmektedir. Bu uygulamalar yapılırken taşların arasına harç kullanılmıştır. Ahşap yapı malzemesini pencerelerde, giriş kapısında, hatıllarda ve kepenklerde görülmektedir. Aynı zamanda bu yapıya özgürlük katan pencere yüzeyine çita uygulaması ahşap malzemeden yapılmıştır. Demir yapı malzemesi de pencerenin önünde yer alan korkuluklarda tercih edilmiştir (Şekil 4.53-54).

Yapının bahçe duvarı ile kesiştiği yerde ve arkasında ki cephede harçsız, moloz örgü sistemi tercih edilirken; pencerelerin olduğu kısımda harçlı duvarda, yonu taş örgü sistemi tercih edilmiştir. Ön cephede ki pencere detayı üst tarafındaki payanda görüntüsü ile farklılık sağlamaktadır (Şekil 4.55).

Şekil 4.53. Atasoy Evi Kuzeydoğu Cephesinin Bir Kısım (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013)

Şekil 4.54. Atasoy Evi Pencere ve Duvar Görünüşü

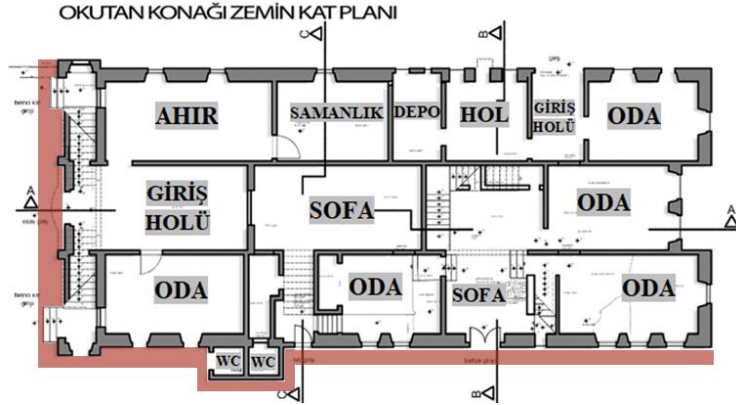

Şekil 4.55. Atasoy Evi Pencere ve Duvar Görünüşü

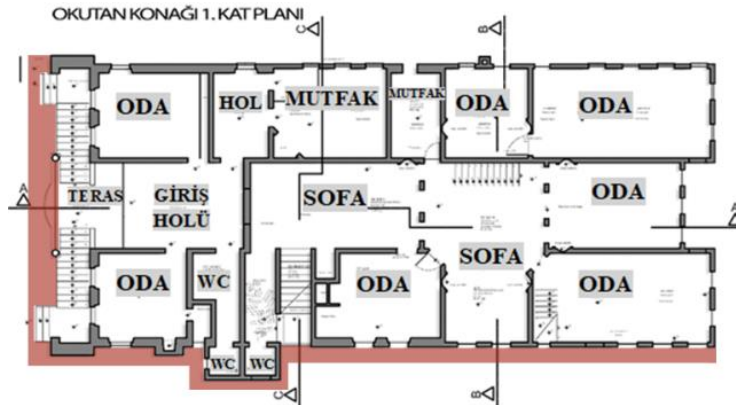
4.10.2. Okutan Konağı

4.10.2.1. Plan Şeması

Zemin kat güney girişi, yapının ana giriş olarak nitelendirilmektedir. Kapıdan girdiğimiz zaman hol kısmı bizi karşılamaktadır. Giriş holünün batısında ahır ve samanlık, doğusunda oda yer almaktadır. Aynı doğrultuda orta kısımda sofa bulunmaktadır. Yapının bahçe kısmından küçük sofa bölümüne geçilmektedir. Küçük sofa bölümünün sağ ve solunda üç basamak ile ulaşılan odalar yer almaktadır. Yapının batı cephesinde de bir adet giriş bulunmaktadır (Şekil 4.56). Yol kotundan, iki taraflı tek kollu merdivenle ulaştığımız sahanlık kısmından giriş holüne ulaşılmaktadır. Giriş holünden L formundaki sofa kısmına erişilmektedir. Sofanın batısında, mutfak bölümleri ve odalar yer alırken; doğusunda odalar ve ıslak hacimler yer almaktadır. Odaların havalandırılması ve gün ışığını içeri alacak düzeyde pencere açıklıkları bulunmaktadır. Bu sayede sofa kısmının da havalandırılması ve ışıklandırılması sağlanmıştır (Şekil 4.57).

Şekil 4.56. Okutan Konağı Zemin Kat Planı

Şekil 4.57. Okutan Konağı 1. Kat Planı

4.11.2.2. Cephe Organizasyonu

Yapının güney cephesinin zemin katında; ahşap doğramalı, çift kanatlı kapı ve iki adet ahşap doğramalı, demir parmaklıklı pencere bulunmaktadır. Girişin sağ ve solundan tek kollu merdivenle birinci kata ulaşılmaktadır. Merdivenlerin başlangıç noktalarında ve sahanlık köşelerinde bulunan dört sütunlu, üç kemer ile cephe karakterini oluşturulmuştur. Birinci kat giriş kısmında büyük cam açıklığı bulunurken; sağ ve sol aksta ikişer adet ahşap kepenkli, ahşap pencereler yer almaktadır. Sonradan eklenen ikinci katın pencereleri, kemerli yüzeylerden dolayı bir kısmı görünmemektedir. Orta aksta iki, yanlarda birer adet ahşap pencereler yer almaktadır. Aynı zamanda kemerli kısımların üstünde taş silme, cephe boyunca devam etmektedir. Duvarlarda, merdivenlerde ve kemer kısımlarında kesme taş kullanılmıştır (Şekil 5.58-59).

Yapının doğu cephesinin sol kısmında, gúney cephesine bağlanan açıklık yer alırken; zemin katında bir adet demir parmaklıklı pencere yer almaktadır. Birinci ve ikinci katta birer adet ahşap kepenkli pencere bulunurken, pencerelerin yanında ince uzun taş payandalarla desteklenen baca kısmı bulunmaktadır. Bacanın yanında öne doğru çıkma yapan cephe, WC lerin bulunduğu bölüm olduğundan dolayı pencere açıklıkları çok küçüktür (şekil 4.60).

Yapının doğu cephesinin orta kısmında çift kanatlı ahşap kapı bulunmaktadır. Hemen üzerinde ışıklık olarak adlandırılan, yarım daire formunda pencere yer almaktadır. Kapının sağ kısmında dört adet; üçü aynı formda diğeri, daha küçük demir parmaklıklı ahşap doğramalar vardır. Birinci katında yedi adet dikdörtgen formunda ahşap kepenkli pencere, bir adet küçük kare formunda sabit pencere yer almaktadır. Dikdörtgen formundaki pencerelerin üzerinde cephe boyunca devam eden ahşap hatıllar vardır. Cephede taş silmeler ve taş örtlenler de bulunmaktadır (şekil 4.61).

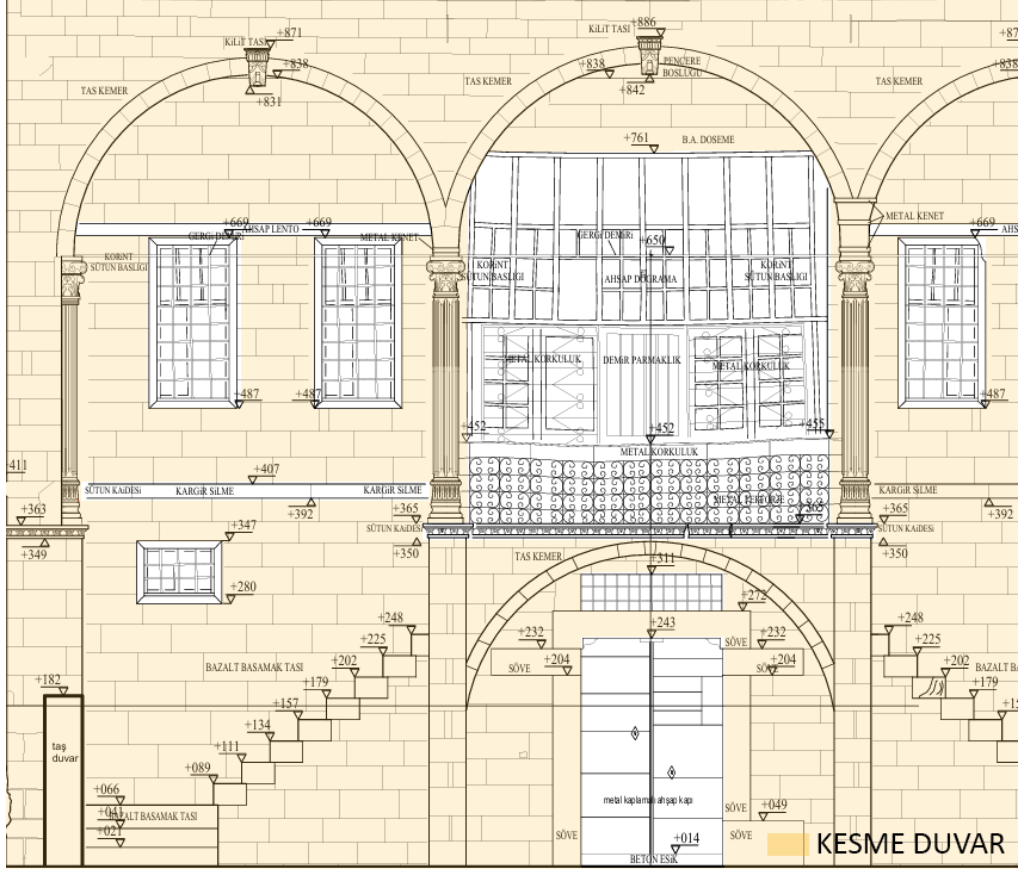
şekil 4.60. Okutan Konağı Doğu Cephe Görünüşü

şekil 4.61. Okutan Konağı Doğu Cephe Görünüşü

4.11.2.3. Malzeme ve Teknik

Yapının duvarlarında andezit taşı, kesme örgü sistemi ile inşa edilmiştir. Yapıda taş; kemer uygulamasında ve sütunlarda görölmektedir. Yapı malzemelerinden ahşap ise pencerelerde, kapılarda, kepenklerde ve hatıllarda kullanılmıştır (şekil 4.62-63). Yapının baca kısmı üç adet taş payanda ile desteklenmiştir. Aynı zamanda kat silmelerinde, taş ön plana çıkmıştır. Yapı malzemelerinden demir, pencere parmaklıklarında ve merdiven korkuluklarında tercih edilmiştir (şekil 4.64).

Şekil 4.62. Okutan Konağı Güney Cephesinin Bir Kısmı(Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013)

Şekil 4.63. Okutan Konağı Pencere ve Duvar Görünüşü

Şekil 4.64. Okutan Konağı Payanda Görünüşü

4.10.3. Hasan Özhan Evi

4.10.3.1. Plan Şeması

Zemin kat planında, yoldaki kapıdan iç kısımda yer alan bahçeye ulaşılmaktadır. Kuzey cephesindeki kapıdan evin giriş hol kısmına girilmektedir. Giriş holünün sağında ve solunda iki büyük oda bulunmaktadır. Giriş kapısının hemen karşısında merdivenler vardır. Yol bölümüne bakan kısımda bir adet oda ve banyo bulunmaktadır. Bu odalar yol bölümünde olduğu için pencere boyutları küçüktür (Şekil 4.65). Birinci kat planında ise uzun ve dikdörtgen formunda giriş holü vardır. Giriş holünün doğusunda bir adet batısında ise iki adet oda bulunmaktadır. Pencere boyutları zemin kata göre daha büyük ve dikdörtgen formundadır. Aynı zamanda bahçe bölümünden merdiven ile teras kısmına ulaşmaktayız, bu kısım giriş kapısının hemen üstünde yer almaktadır (Şekil 4.66).

Şekil 4.65. Hasan Özhan Evi +1.50 (Zemin) Kot Planı

Şekil 4.66. Hasan Özhan Evi +5.60 (Birinci) Kot Planı

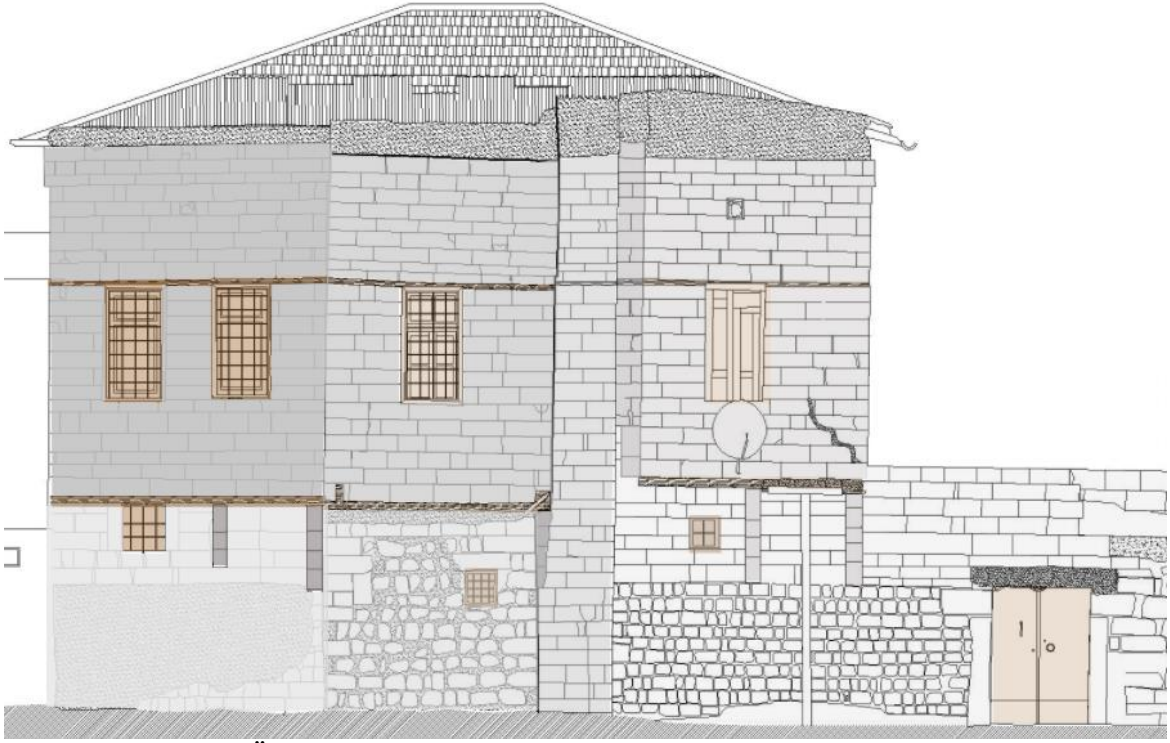
4.10.3.2. Cephe Organizasyonu

Yapının güney cephesi sokak ile aynı doğrultuda inşa edilmiştir. Güney cephesindeki, cephe hareketleri (öne çıkma durumu) yapıya karakteristik özellik katmıştır (Şekil 4.67-68).

Doğu yönünden yapıya yaklaşırken ilk olarak ahşap bahçe kapısı karşımıza çıkmaktadır. Kapının iki yanında ki söve detayı sonradan ilave edilmiştir. Bahçe duvarının kapı üstü hizasına kadar moloz taş kullanırken, üst kısımdan andezit kesme yonu taşı kullanılmıştır. Kesme taş kısmında bir adet çörten bulunmaktadır. Bahçe duvarının üstünde 50 santime yakın metal korkuluk görmekteyiz. Bunun sebebi ise yapının terası olarak nitelendirdiği bir alanın olmasıdır (Şekil 4.67-69).

Yapının güney cephesinin zemin katında ki farklı kademeli cephe hareketin görülmektedir. Yola daha yakın olan cephede toplam dört adet pencere bulunmaktadır. Geride kalan cephede ise bir adet pencere vardır. Birinci katın güney cephesinde, zemin kata göre dört farklı kademe görmekteyiz. Bu dört kademe yola çıkma yapmıştır. Bu çıkımlar hem taş payanda ile hem de ahşap payandalar ile desteklenmiştir. Aynı zamanda payandaların başlangıç noktalarına bağlanan ahşap kirişler ile yapı daha da sağlam hale gelmiştir. Birinci kat güney cephesinde beş adet dikdörtgen formda ahşap pencere vardır. Pencerelerin ahşap kepenkleri bulunmaktadır. Pencerelerin üst kısmından devam eden ahşap hatıllar, yapının karakteristiğini katkı sağlamaktadır. Güney cephede taş silmeler görülmektedir. Aynı zamanda silmelerin hemen üstünde toplam üç adet taş çörten vardır. Yoldan uzak son iki kademelinin birleştiği yerde taş payanda ile desteklenen taş baca detayı görülmektedir (Şekil 4.70).

Doğu cephesi, bahçe içerisinde kalmakta ve bahçeye açılan kapının arka kısmında kalan alana bakmaktadır. Yatay düzlemde kat silmeleri bu cephede de görülmektedir. Birinci katın çıkma yapan kısımların doğu cephesine bakan kısımların bazılarında ve bahçeye bakan kısmında; dikdörtgen formda, ahşap pencereler ve kepenkler bulunmaktadır (Şekil 4.71).

Şekil 4.67. Hasan Özhan Evi Güney Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013)

Şekil 4.68. Hasan Özhan Güney Cephesi Perspektif Görünüşü

Şekil 4.69. Hasan Özhan Güney Cephesi Kapı Perspektif Görünüşü

Şekil 4.70. Hasan Özhan Doğu Cephesi Perspektif Görünüşü

Şekil 4.71. Hasan Özhan Doğu Cephesi Perspektif Görünüşü

4.11.3.3. Malzeme ve Teknik

Yapının inşasında yöreden temin edilebilir nitelikli çam cinsi ağaçlar kullanılmıştır. Yapısal olarak değerlendirildiğinde ahşap, yapının inşasında taştan sonra en sık kullanılmış olan malzeme durumundadır. Kapı ve pencereler ile birlikte merdiven korkuluklarında ahşap sıkça kullanılmıştır (Şekil 4.73).

Yapının inşasında yöreye özgü olan andezit ve bazalt cinsi taşlar kullanılmıştır. Taşlar, kaba yonu ve düzgün yonu formlarda kesilerek uygulanmıştır. Binanın temel seviyesinde ve bahçe duvarlarında kaba yonu taşlar, moloz taş duvar tekniğinde uygulanmıştır (Şekil 4.72-74).

Payanda sistemlerinin bir kısmı sonradan duvar örülerek kapatılsa da izlerini taşımaktadır (Şekil 4.75). Yapıda pencereler gibi panjurlarda ahşap malzemedan yapılmıştır. Doğu cephesinde ki ışıklık daha sonradan taş malzemesi ile örülüp kapatılmıştır (Şekil 4.76).

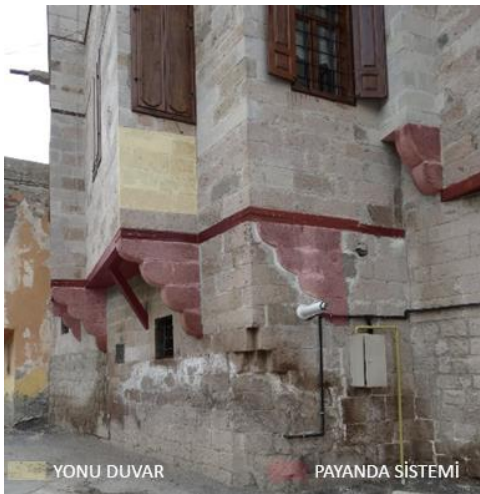
Şekil 4.72. Hasan Özhan Evi Güney Cephenin Bir Kısmı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013)

Şekil 4.73. Hasan Özhan Duvar Örgüsünün Görünüşü

Şekil 4.74. Hasan Özhan Payanda Sistemi Görünüşü

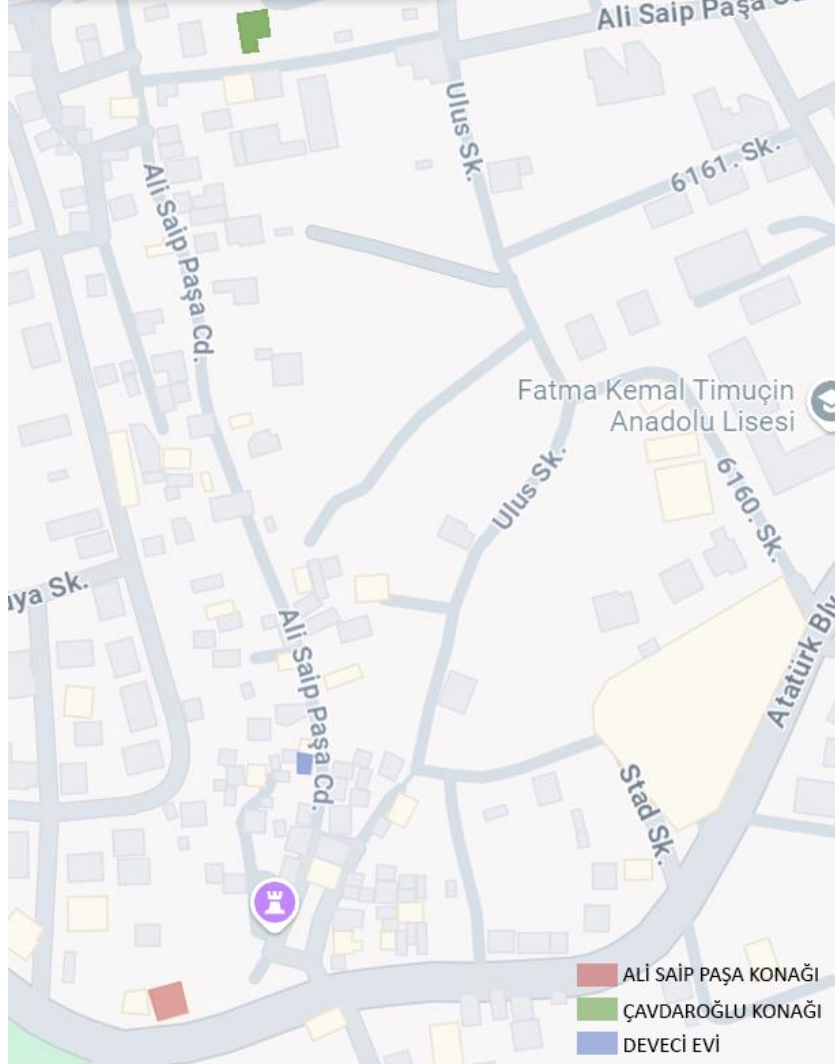
Şekil 4.75. Hasan Özhan Cephe Duvar ve Payanda Görünüşü

Şekil 4.76. Hasan Özhan Taş Silme, Işıklık ve Ahşap Hatıl Görünüşü

4.11. K çik y Mahallesi ve İncelenen Yapılar

K çik y mahallesinde incelenen yapılar; Ali Saip Paşa Konağı, Çavdaroğlu Konağı ve Deveci Evi haritada gösterilmiştir (Şekil 77).

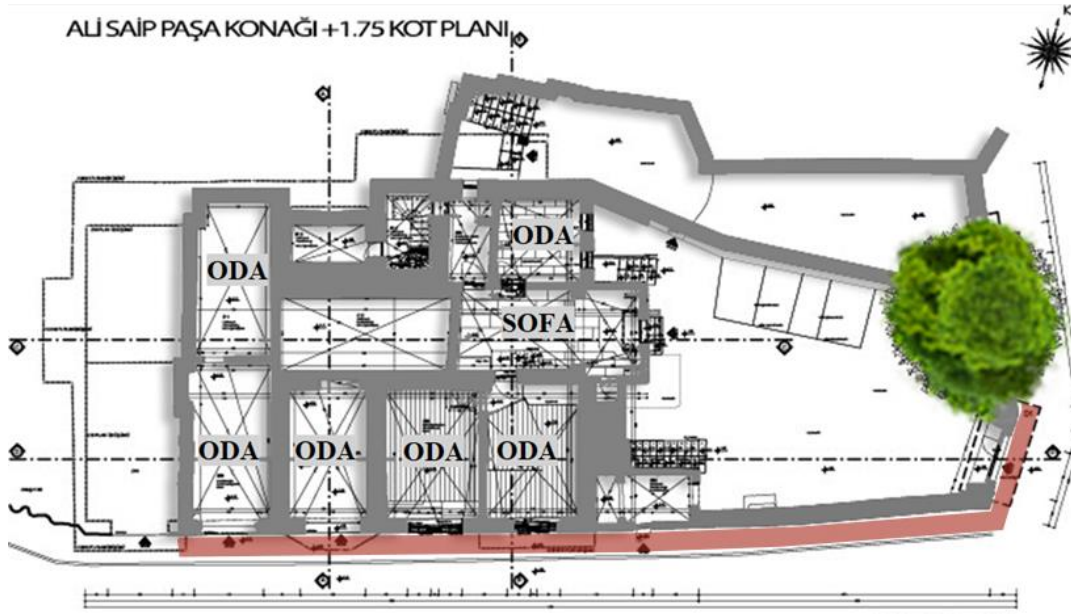
Şekil 4.77. K çik y Mahallesi Haritası

4.11.1. Ali Saip Paşa Konağı

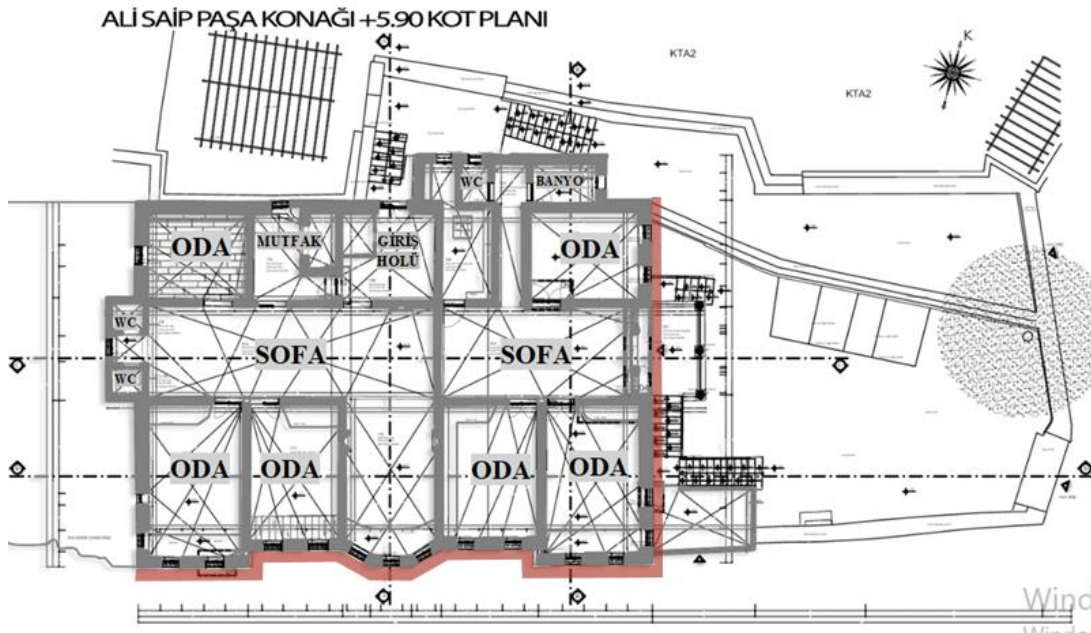
4.11.1.1. Plan Şeması

Zemin kat planının kuzeydoğusunda yer alan bahçe kapısından içeriye girdiğimizde büyük bir avlu dikkatimizi çekmektedir. Yapının orta kısımdaki üç basamak ile sofa bölümüne ulaşılmaktadır. Sofanın güneydoğusunda, birinden diğerini ulaşılan iki oda bulunmaktadır. Sofanın kuzeybatısında iki adet oda, orta bölümünde merdiven ve bir adet oda yer almaktadır. Zemin kat planının güneydoğusunda giriş yapılan üç odanın iki tanesi yol kotunda, diğer i arka kısımda birbiri içerisinden geçilerek ulaşılan mek ndır (Şekil 4.78).

Zaman içerisindeki değişen kullanıcı ve yaşam biçimlerinden dolayı sofa ikiye bölünerek iki farklı yapı olarak işlevlendirilmiştir. Yapının birinci katının asıl girişi kuzeydoğusunda yer alan tek kollu merdiven ile ulaştığımız kısımdan sofa bölümüne geçilmektedir. Sofa bölümünün güneydoğusunda iki oda, kuzeyinde bir oda ve ıslak hacimler yer almaktadır. İkinci bölümü ulaşmak için yapının kuzeybatısında yeni bir giriş açılmıştır. Giriş holünden mutfak ve sofaya geçilmektedir. Bu bölümde üç adet oda ve batı cephesinde yer alan iki adet ıslak hacim yer almaktadır (Şekil 4.79).

Şekil 4.78. Ali Saip Paşa Konağı +1.75 (Zemin) Kot Planı

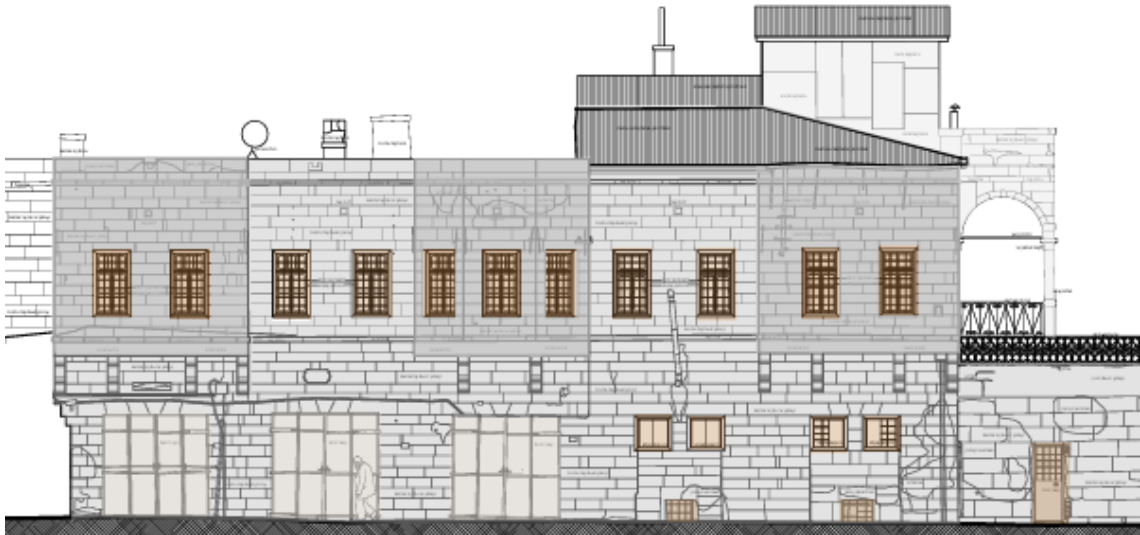

Şekil 4.79. Ali Saip Paşa Konağı +5.90 (Birinci) Kot Planı

4.11.1.2. Cephe Organizasyonu

Yapının güneydoğusu ana yola bakan cephedir. Cephenin tamamı kesme taş duvar örgü sistemi ile inşa edilmiştir. Cephenin zemin kotunun sol kısmında, dört adet ahşap doğramalı pencere yer almaktadır. Bu pencerelerle aynı hizada bodrum kat kotunda, iki adet pencere açıklığı görülmektedir. Doğrudan yol kotundan ulaşılan mekânların girişleri çift kanatlı metal kapılar ile ana caddeye bağlanmaktadır. Taş payandalar ile çıkma yapan birinci kat hizasındaki orta bölümde üç, en baş kısımlardaki odalarda ise ikişer adet ahşap doğramalı pencere bulunmaktadır. Geride kalan yüzeylerde de ikişer adet pencere yer almaktadır. Bu pencerelerin orta noktalarının üst hizasında ise tepe pencereleri vardır (Şekil 4.80-81).

Yapıya ana giriş, kuzeydoğu cephesinin orta bölümünden sağlanmaktadır. Birinci kat giriş kapısının önündeki sahanlıkta üç adet taş sütun yer almaktadır. Kapının her iki yanında, sofaya bakan birer küçük pencere ile kapı üstünde bir adet ahşap doğramalı pencere vardır. Yapının sağ ve sol kısımlarında ikişer adet pencere yer almaktadır. Yapıya sonradan eklenen çatı katı bu cepheden hissedilmektedir. Cephenin tamamı aynı zamanda binanın taşıyıcısı olarak kullanılan kesme taş örgü duvardan inşa edilmiştir (Şekil 4.82).

Şekil 4.80. Ali Saip Paşa Konağı Güneydoğu Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013)

Şekil 4.81. Ali Saip Paşa Konağı Güneydoğu Cephesi Görünüşü

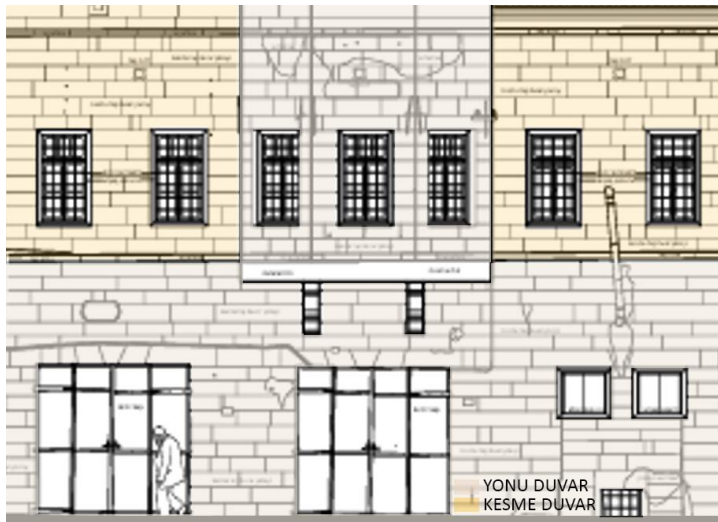

Şekil 4.82. Ali Saip Paşa Konağı Kuzeydoğu Cephesi Perspektif Görünüşü

4.11.1.3. Malzeme ve Teknik

Yapı duvarlarında andezit taş, kesme duvar örgü sistemi ile inşa edilmiştir. Pencereelerde ahşap malzeme ve demir parmaklık tercih edilmiştir. Yapıdaki çıkmalara altındaki hatılların; payandalar ile sağlamlaştırılıp, yapının özgün hale gelmesine sağlanmıştır. Orta kısımdaki çıkma sağ ve sol kısımdaki çıkmalara göre farklı formdadır (Şekil 4.83-84).

Yapının giriş kısmındaki taş sütunlar, kemerli yapısını destekleyen nitelikli olmuştur. Kemerlerin kısmı andezit kesme taş örgü sistemi ile inşa edilmiştir. Merdivenlerde, sahanlık kısımlarında demir korkuluklar ile yapı daha güvenli hale getirilmiştir (Şekil 4.85).

Şekil 4.83. Ali Saip Paşa Konağı Güneydoğu Cephesinin Bir Kısımı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013)

Şekil 4.84. Ali Saip Paşa Konağı Cephe Duvar ve Payanda Görünüşü

Şekil 4.85. Ali Saip Paşa Konağı Giriş Kısmı Görünüşü

Yapının bahçe duvarı moloz örgü sistemine göre yapılmış olup; bir adet ahşap, bir adet de demir kapı kullanılmıştır (Şekil 4.86).

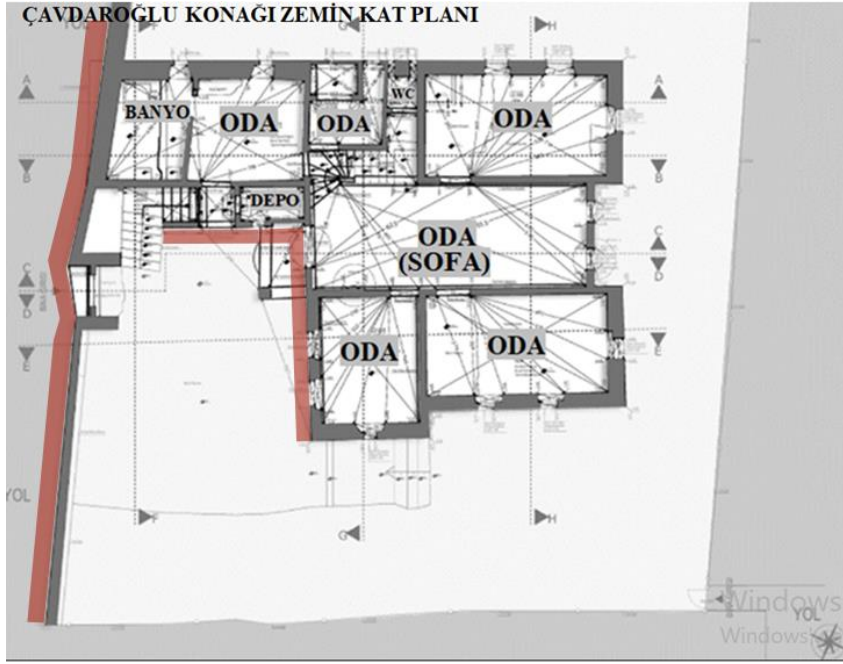
Şekil 4.86. Ali Saip Paşa Konağı Bahçe Duvarı Görünüşü

4.11.2. Çavdaroğlu Konağı

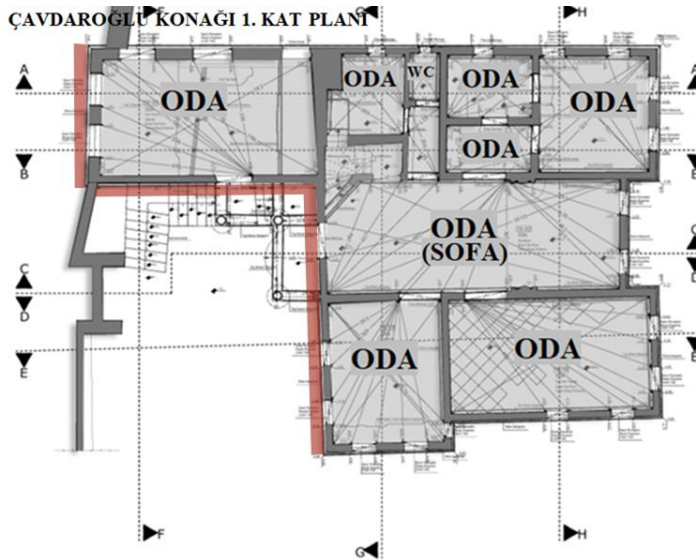
4.11.2.1. Plan Şeması

Zemin kat odalarda genellikle iki veya üç adet pencere bulunurken, birinci katta daha fazla bulunmaktadır. Yapının güney tarafında bulunan bahçe kapısının güney batı tarafından taş merdivenle yapının ara katına ve üst katına ulaşılmaktadır. Merdivenlerin üzeri kemerli bir uygulama ile 'L' biçiminde yarı açık bir dış mekân şekline getirilmiştir. Kemerli bir giriş ile girilen alt kısmın her iki yanında merdiven altı depo alanları bulunmaktadır (Şekil 4.87).

Yapının alt katına, üst kata çıkılan merdivenlerin ulaştığı kemerli sahanlığın altından girilmektedir. Alt katta orta bir sofanın iki tarafına dizilmiş odalar bulunmaktadır. Yapının üst katına hem dışarıda hem de içeri de bulunan merdivenlerle ulaşılmaktadır. Avludan çıkılan merdivenlerle ulaşılan sofa kısmına düz lentolu, üzeri yarım daire pencereli bir kapıdan girilmektedir. Sofanın doğu ve batısı odalarla çevrilmiş, kuzeyine ise iki adet pencere yerleştirilmiştir (Şekil 4.88).

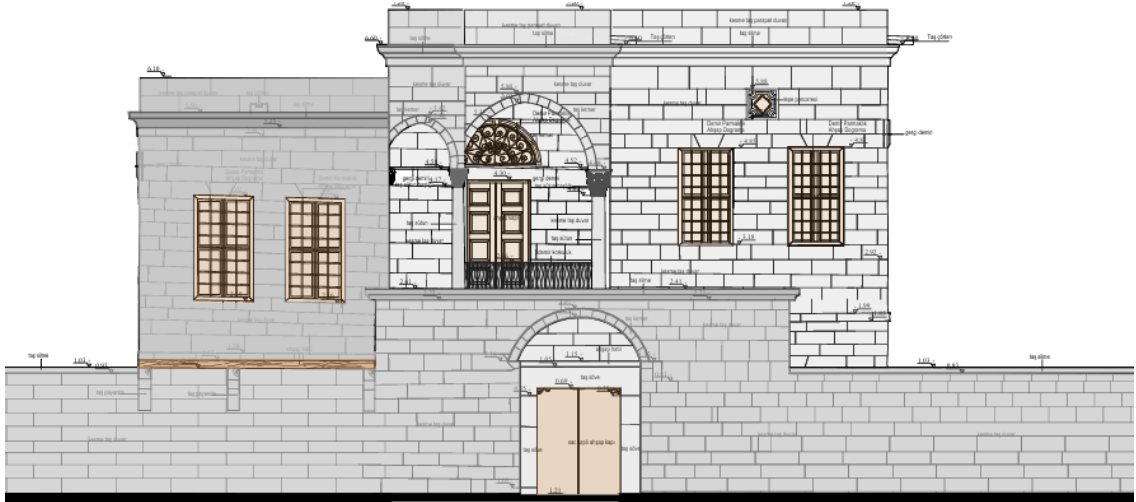
Şekil 4.87. Çavdaroğlu Konağı Zemin Kat Planı

Şekil 4.88. Çavdaroğlu Konağı 1. Kat Planı

4.11.2.2. Cephe Organizasyonu

Yapının girişi güney cephedendir. Bu cephe yapının süslemesi olan tek cephesidir. Konağın diğer cepheleleri son derece sadedir. Yapının güney cephesi kemerli giriş kapısının olduğu cephedir. Bu cephede yola taşan birinci katta; iki adet ahşap pencere, pencerelerde demir parmaklıklar bulunmaktadır. Aynı zamanda taş silme ve taş çörten de cephenin en önemli unsurlarındandır. Avlu kısımdan güney cepheye baktığımızda doğu aksında olan merdivenler ile üst kata ulaşıldığını görülmektedir. Üst kat sahanlığında kolonlar ile taşınan kemerli üst örtü bulunmaktadır. Doğru aksında merdivenin sahanlık kısmından ulaşılan ahşap kapı vardır. Aynı düzlemde zemin katta kemerli açıklık bulunmaktadır. Kemerli üst örtüsü cephesi ile devam eden kısımda dört adet ahşap pencere, zemin katta da pencere ile birlikte ahşap kepenkler vardır. Bu cephede bir adet küçük tepe penceresi de açılmıştır (Şekil 4.89-90-91).

Şekil 4.89. Çavdaroğlu Konağı Güney Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2016)

Şekil 4.90. Çavdaroğlu Konağı Güney Cephesi Perspektif Görünüşü

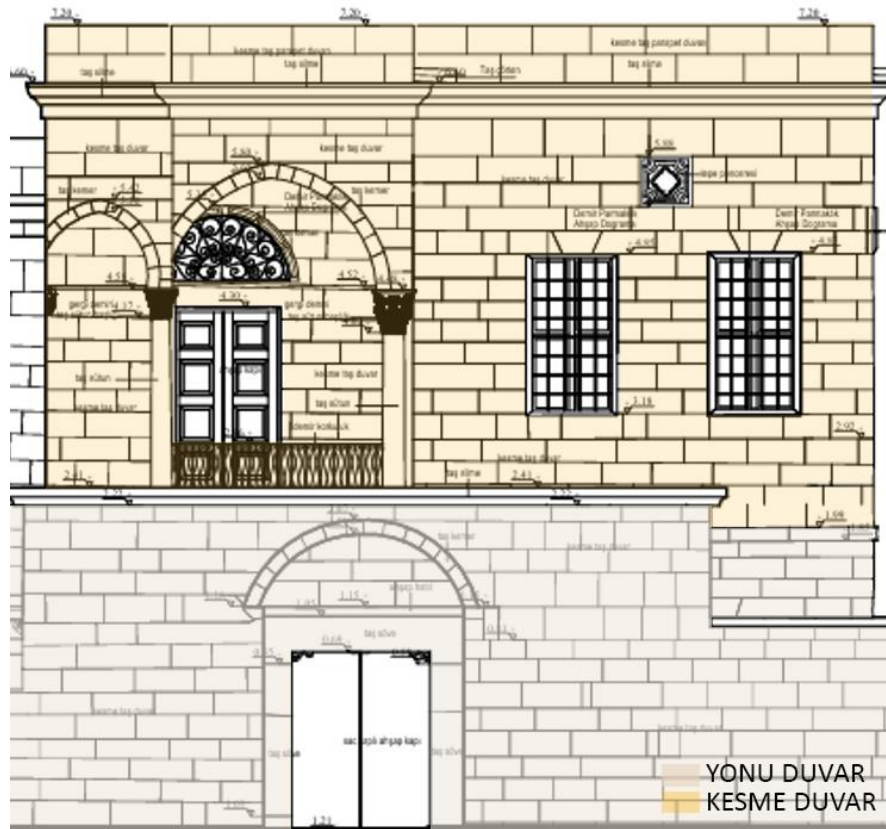
Şekil 4.91. Çavdaroğlu Konağı Avlu Güney Cephesi Perspektif Görünüşü

4.11.2.3. Malzeme ve Teknik

Konak yapı malzemelerinden taş ve ahşap birlikteliğini görebileceğimiz nitelikte inşa edilmiştir. Zemin katta doğal taşlardan andezitin farklı renklerde bir araya gelmesiyle oluşturulmuşken, birinci katta tek bir cins andezit doğal taşı tercih edilmiştir(Şekil 4.93). Avlu kısmından çıkan merdivenler ise daha dayanımlı yapıda olan, bazalt taşı kullanılmıştır (Şekil 4.94).

Kapılar, pencereler ve panjurlarda ise ahşap malzemesi tercih edilmiştir. Pencerelerde, merdiven korkuluklarında demir malzemesi tercih edilmiştir. Birinci katta ulaştığımız noktada üç adet kolonlar ile taşınan kemerli üst örtü bulunmaktadır. Üst örtü ve kolonlarda tercih edilen yapı malzemesi taş olmuştur. Aynı zamanda kolonlarda taş süsleme detayını da görmekteyiz. Zemin kat hizasında ise kemerli örtü bir adet kolon ile desteklenmiştir. Üst kata göre daha sade olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.92-95).

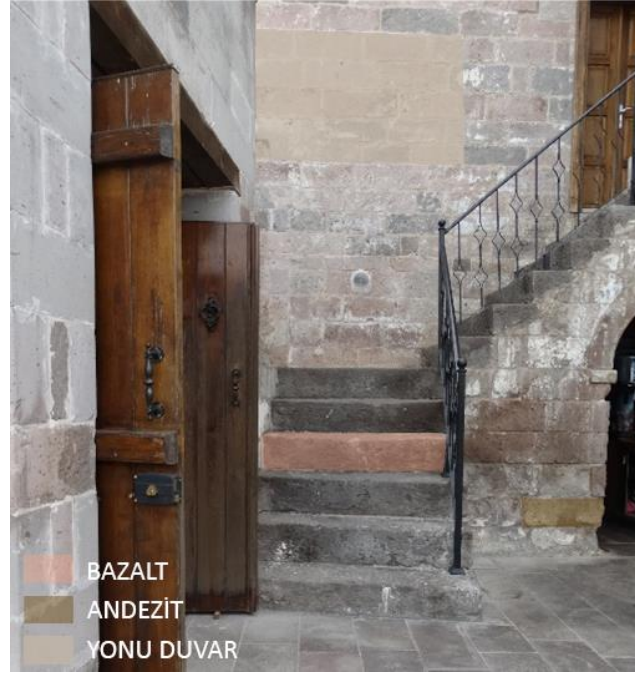
Giriş kapısının olduğu cephede sokağa taşan bölüm sadece bir köşeden çıkma yaparak, ahşap kiriş ve taş payanda ile desteklenmiştir. Yapıda kesme yonu örgü sistemi tercih edilmiştir. Çıkma yapan bölümün altında ki duvarda moloz örgü sistemi kullanılmıştır (Şekil 4.96).

Şekil 4.92. Çavdaroğlu Konağı Güney Cephesinin Bir Kısmı(Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2016)

Şekil 4.93. Çavdaroğlu Konağı Pencere ve Duvar Görünüşü

Şekil 4.94. Çavdaroğlu Konağı Merdiven Görünüşü

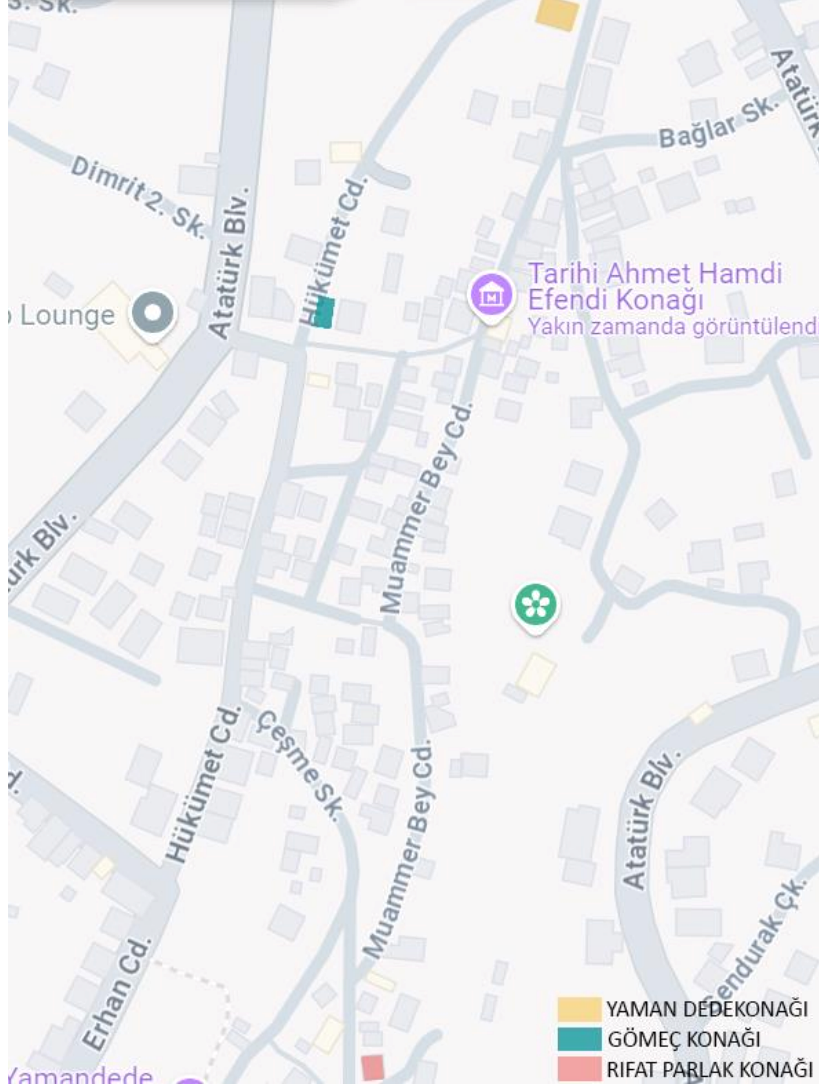
Şekil 4.95. Çavdaroğlu Konağı Üst Örtü Görünüşü

Şekil 4.96. Çavdaroğlu Konağı Çıkma Yapan Cephenin Görünüşü

4.12. Tablakaya Mahallesi ve İncelenen Yapılar

Tablakaya mahallesinde incelenen yapılar; Yaman Dede Konağı, Gömeç Konağı ve Rifat Parlak Konağı haritada gösterilmiştir (Şekil 97).

Şekil 4.97. Tablakaya Mahallesi Haritası

4.11.3. Deveci Evi

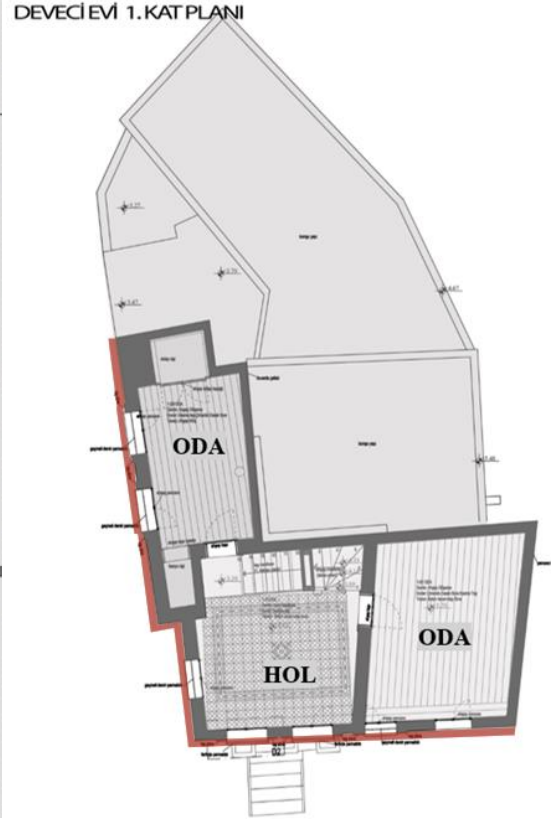
4.11.3.1. Plan Şeması

Doğu yönünde, küçük bir bahçeden beş basamak ile giriş kapısına ulaşılmaktadır. Kapıdan girdiğimiz zaman geniş bir sofa bölümünü görülmektedir. Sofanın kuzey ve batı kollarında odalar bulunmaktadır. Batı yönündeki odanın içerisinde tandır olarak adlandırılan pişirme bölümü vardır. Arka kısımlarda ise bir adet oda WC-banyo ve kirler bölümleri vardır. Arka kısımlarda pencere yokken, diğer odalarda ise birer adet pencere vardır (Şekil 4.98).

Birinci katta ise hol ve iki adet oda bulunmaktadır. Odalarda ikişer pencere bulunurken, hol kısmında üç adet pencere bulunmaktadır. Odalar zemin katta olduğu gibi kuzey ve batı aksındadır (Şekil 4.99).

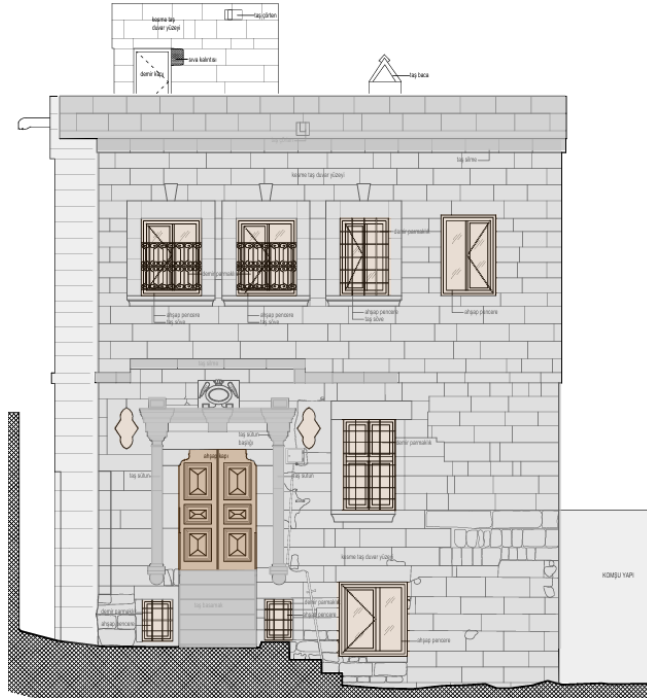
Şekil 4.98. Deveci Evi Zemin Kat Planı

Şekil 4.99. Deveci Evi Birinci Kat Planı

4.11.3.2. Cephe Organizasyonu

Doğu cephesi yapının girişinin bulunduğu cephe. Bu cephede iki kanatlı ahşap kapıya beş basamak ile ulaşılmaktadır. Kapının iki yanında binaya bitişik taş sütunlar, taş sütunların birleştiği kapının üst kısmında taş silmeler görülmektedir. Aynı zamanda taş sütunlarının yanında farklı geometrik formda iki adet küçük pencere vardır. Bodrum kat hizasında bir adet, zemin kat hizasında bir adet ve birinci katta dört adet ahşap pencere bulunmaktadır. Zemin ve birinci kattaki pencerelerde demir parmaklıklar dikkatimizi çekmektedir. Birinci kat bittiği noktada bir adet de taş çörten vardır (Şekil 4.100-101). Yapının güney cephesi dar bir sokakta yer almaktadır. Zemin katta kare, küçük iki adet, birinci katta ise üç adet demir parmaklıklı, ahşap pencereler bulunmaktadır. Küçük pencerelerin hemen üstünde taş silmeler görülmektedir. Zemin katta olduğu gibi bir adet taş çörten vardır (Şekil 4.102).

Şekil 4.100. Deveci Evi Doğu Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013)

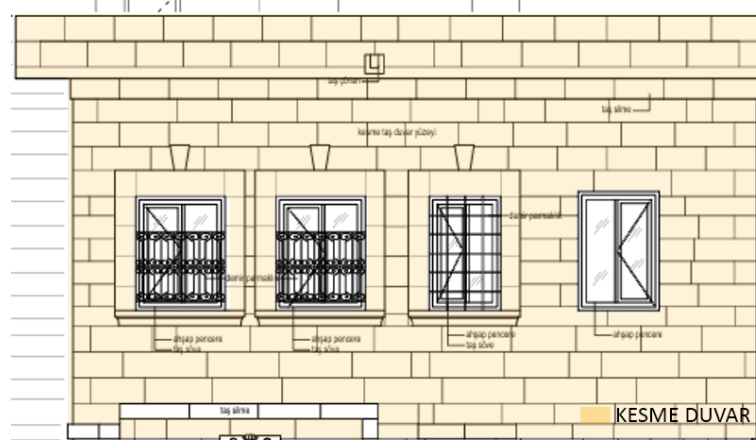
Şekil 4.101. Deveci Evi Doğu Cephesi Perspektif Görünüşü

Şekil 4.102. Deveci Evi Güney Cephesi Perspektif Görünüşü

4.12.3.3. Malzeme ve Teknik

Yapıda yonu taş örgü sistemi tercih edilmiştir. Taş çeşidi olarak merdivende bazalt, duvarlarda andezit taşı kullanılmıştır (Şekil 4.103). Yapıda taş, ahşap ve demir yapı malzemelerinin birlikteliğini görülmektedir. Kapılar ve pencerelerde ahşap malzemesi kullanırken, merdiven korkuluğu ve pencere parmaklıklarında demir malzemesi kullanılmıştır. Taşlar; zemin katta yonu örgü sistemi tercih edilirken, birinci katta ise kesme örgü sistemi ile inşa edilmiştir (Şekil 4.103-105).

Şekil 4.103. Deveci Evi Doğu Cephesinin Bir Kısmı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2013)

Şekil 4.104. Deveci Evi Merdiven Görünüşü

Şekil 4.105. Deveci Evi Pencere ve Duvar Görünüşü

4.12.1. Yaman Dede Konağı

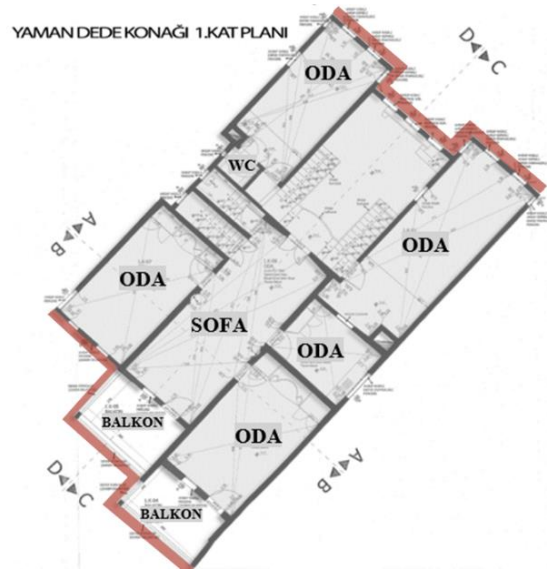
4.12.1.1. Plan Şeması

Zemin kat planında çift kanatlı kapıdan girer girmez bizi çift kollu merdiven karşılamaktadır. Giriş holünün sağ ve sol kollarında içerisinde ocak olan mutfaklar bulunmaktadır. Merdivenin altındaki kapıdan geçtiğimizde büyük bir sokak kısmını görülmektedir.

Sofa bölümünün sağ ve sol taraflarında odalar ve banyo yer almaktadır. Banyo kısmının yanında ikinci merdiven bulunmaktadır. Merdiven ve WC arasında kalan alandan dört basamak ile bahçe kapısına ulaşılmaktadır. Arka cephesindeki odaların penceresi, ön cephesindeki odaların pencere sayısından daha fazladır. Bunun sebebi ise manzara yönünün o cephede olmasından kaynaklanmaktadır (Şekil 4.106). Birinci kat planında çift kollu merdivenle ulaştığımız sofa kısmı vardır. Sofa bölümünün sağ ve sol kollarında odalar ve bodruma kadar inen ikinci merdiven yer almaktadır. Bu merdiven aynı zamanda çatı kısmına da erişmektedir. Her odada en az bir adet pencere bulunmaktadır. Büyük odalarda ise üç veya daha fazla pencere olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.107).

Şekil 4.106. Yaman Dede Konağı Zemin Kat Planı

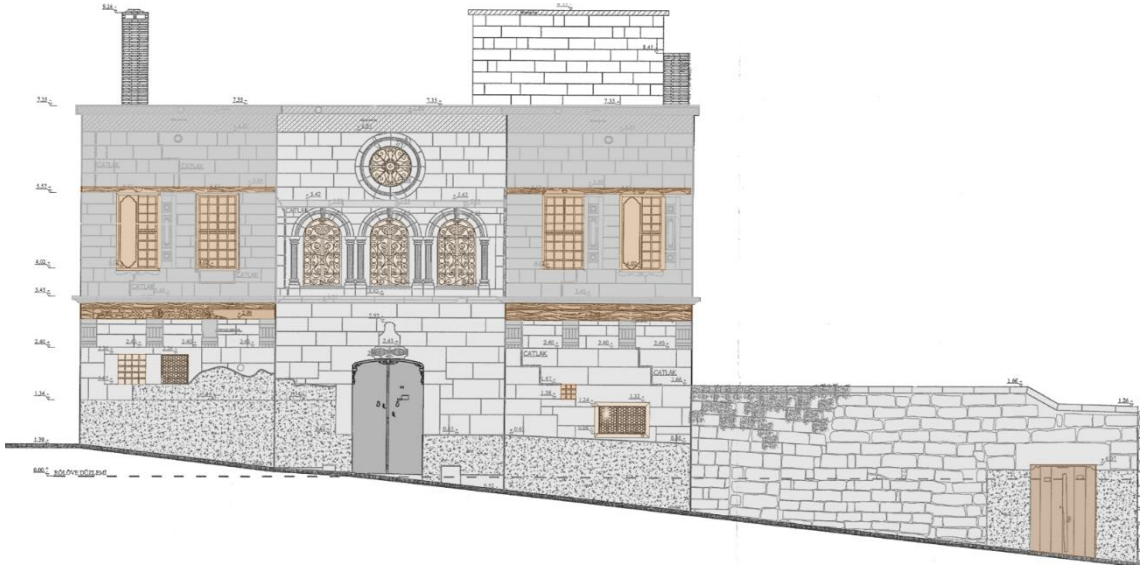
Şekil 4.107. Yaman Dede Konağı 1. Kat Planı

4.12.1.2. Cephe Organizasyonu

Yapının doğu cephesi, giriş cephesi olup sokağın silüetini oluşmasında önemli paya sahiptir. Zemin kat pencereleri mahremiyeti sağlamak amacıyla küçük boyutludur. Birinci kat sağ ve sol odaların olduğu bölümler ise taş payandalar ile çıkma yapmaktadır. Pencereler bire iki oranında ve ahşap kepenklidir.

Demir kapının üzerinde kemerli, üç adet doğrama bulunmaktadır. Onların üzerinde ise yuvarlak ışıklık olarak adlandırılan pencere vardır (Şekil 4.108-109). Yaman Dede Konağı'nın ön ve arka cepheleri sokak sınırını oluşturmaktadır. Doğu ve batı cephe arasında kot farkı bulunmaktadır. Batı cephesinde dikdörtgen forma sahip pencereler yer alırken, doğu cephesinde ise birden fazla farklı formda pencereler yer almaktadır.

Zemin katta bire iki oran ile şekillenmiş ahşap kepenkli pencereler vardır (Şekil 4.108-110).

Şekil 4.108. Yaman Dede Konağı Doğu Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2018)

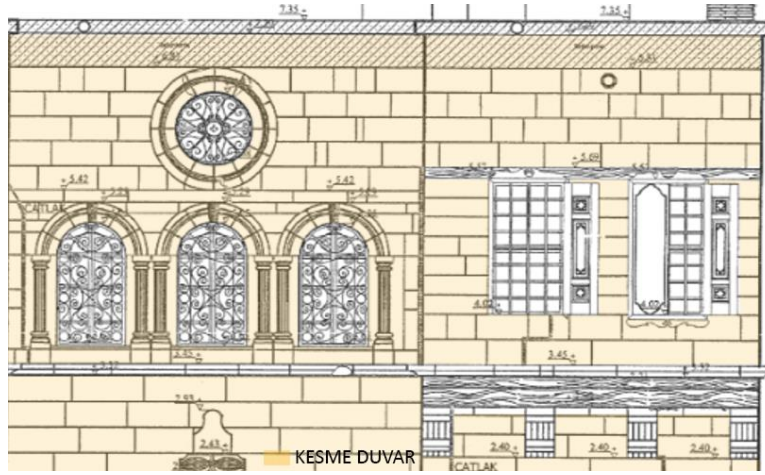
Şekil 4.109. Yaman Dede Konağı Doğu Cephesi Perspektif Görünüşü

Şekil 4.110. Yaman Dede Konağı Batı Cephesi Perspektif Görünüşü

4.12.1.3. Malzeme ve Teknik

Yapının duvarlarında taş, taşıyıcı elemanı oluşturan malzeme olarak kullanılmıştır. Duvarlarda andezit taşı kullanılmıştır. Kullanılan taş aralarına derz yapılarak inşa edilmiştir. Odaların duvar, pencere doğramalarında ve kepenklerinde ahşap malzeme kullanılmıştır. Yapının doğu cephesinde çıkma yapan kısımlarda ahşap kirişler, kirişlerin hemen altında taş payandalar görülmektedir. Ahşap kirişlerin sağlamlığını arttırmak için demir çubuklar ile köşe bölümleri bağlanmıştır. Aynı zamanda pencerelerin üstünde cephe boyunca devam eden ahşap hatıllar bulunmaktadır. Çıkma cephenin çatı bölümünde bir adet taş çörtlen vardır. Giriş kapısı da demir malzemeden tercih edilmiştir (Şekil 4.111-112-113).

Şekil 4.111. Yaman Dede Konağı Doğu Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2018)

Şekil 4.112. Yaman Dede Konağı Çıkma Cephe Görünüşü

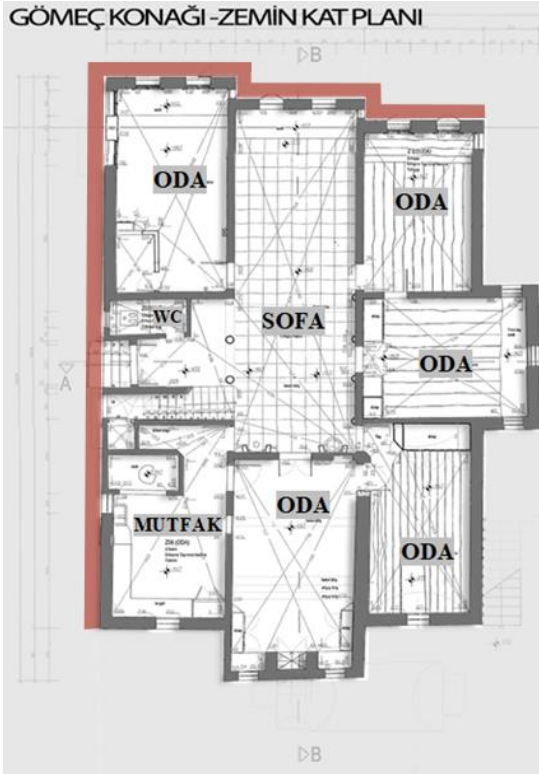

Şekil 4.113. Yaman Dede Konağı Giriş Cephe Görünüşü

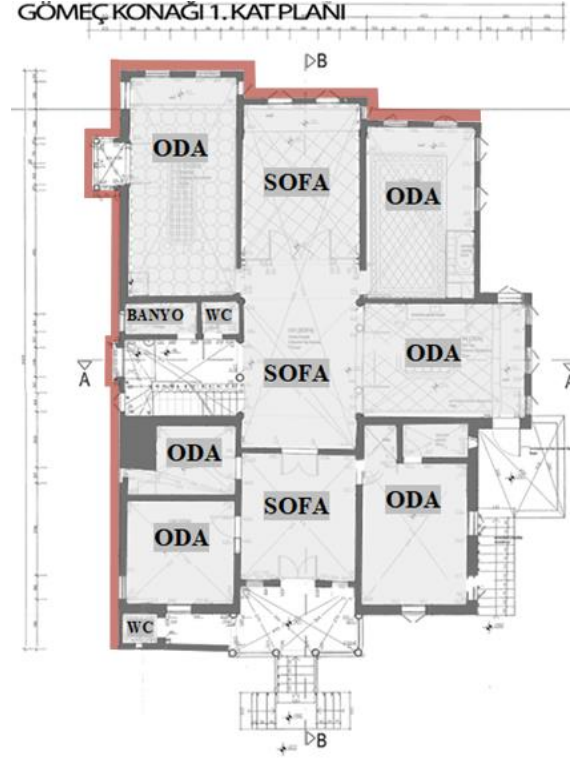
4.12.2. Gömeç Konağı

4.12.2.1. Plan Şeması

Zemin kattaki kapıya merdivenli sokaktan dört basamak ile ulaşılmaktadır. Giriş holünün batısında WC ve oda bulunmaktadır. Doğusunda merdiven ve mutfak vardır. Orta bölümde dikdörtgen sofa bölümü bulunurken, kuzey yönünde odalar yer almaktadır. Batı cephesine bakan iki oda ve sofa bölümlerinde ikişer adet pencere bulunmaktadır. Batı yönünde ileri geri olarak gördüğümüz cephe hareketi yapının konumlanmasında önemli rol oynamıştır (Şekil 4.114). Birinci katın ana girişi aynı zamanda sofa aksını da oluşturan merdiven sahanlığından girdiğimiz bölümdür. Sofanın kuzey ve güney kollarında odalar yer almaktadır. Islak hacimler güney kolda toplanmıştır. Zemin katta olduğu gibi birinci katta da batı cephesindeki hareketlilik çıkma ile de daha da belirgin hale gelmiştir. Güney cephesinde bir adet balkon bulunmaktadır. Odalarda iki veya daha fazla pencere ile hava sirkülasyonu sağlanmıştır (Şekil 4.115).

Şekil 4.114. Gömeç Konağı Zemin Kat Planı

Şekil 4.115. Gömeç Konağı 1. Kat Planı

4.12.2.2. Cephe Organizasyonu

Gömeç konağı güney cephesinde, eğimli arazi konumlanması görülmektedir. Merdivenli Sokaktan çıkarken sahanlık kısmından dört basamak ile ahşap çift kanatlı kapıya ulaşılmaktadır. Kapının üstünde yarım daire şeklinde ışıklık olarak adlandırdığımız pencere vardır. Kapını sağ ve sol yanında iki adet dikdörtgen ahşap, demir parmaklıklı pencereler yer almaktadır. Güney cephesinin bodrum hizasında bir adet kare ahşap pencere vardır. Zemin kat hizasının batı yönünde iki adet, doğu yönünde bir adet demir parmaklıklı pencereler bulunmaktadır. Pencerelerin hemen üstünde ahşap hatıllar vardır. Bu ahşap hatıllar cephe boyunca devam etmemektedir. Birinci kat hizasında simetrik bir düzen bulunmaktadır. Cephenin iki yönünde ikişer balkon ve ahşap kepenkli pencere bulunmaktadır. Orta aksta ise kemerli bir pencere ve iki yanında ahşap kepenkli pencereler bulunmaktadır. Balkon kısımlarından, doğu bölümünde ki zaman içerisinde yıkılmış olmasına rağmen izlerini görmekteyiz. Batı bölümünde ki balkon kısmı sokağa taşma yapmıştır. Ahşap kiriş ve hatılları taş payandalar ile desteklemiştir. Cephede ahşap hatıllar genellikle pencere üstünde ve pencere boyutu kadardır. Cephede hissedilen taş silmeler cephe karakterini oluşturmaktadır. Balkonun batısında ki pencere ise sonradan ilave edilmiş olup, malzemesi PVC tercih edilmiştir (Şekil 4.116-117).

Batı cephesi, cadde çizgisinin gitgide içeri çekildiği odalar bulunmaktadır. Bodrum kat hizasında her odada bir adet kepenk olmayan havalandırma penceresi vardır. Zemin katta ise her odada ikişer adet pencere bulunmaktadır. Pencerelerin üstünde ahşap hatılları zemin ve birinci katta görmekteyiz. Birinci katta bulunan odalar yola doğru çıkma yapmıştır. Çıkmalar ahşap kirişler ve taş payandalar ile desteklenmiştir. Bu cephede yer alan tepeler pencereleri farklı formda olmakla birlikte havalandırmayı sağlamak amacıyla kullanılmıştır (Şekil 4.116-118).

Şekil 4.116. Gömeç Konağı Batı Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2006)

Şekil 4.117. Gömeç Konağı Batı Cephesi Perspektif Görünüşü

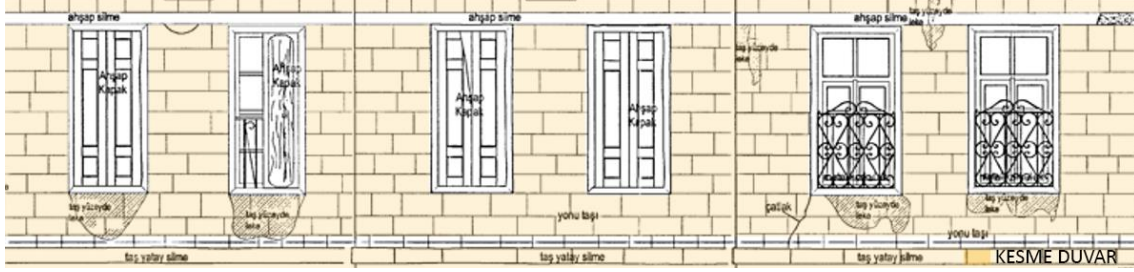

Şekil 4.118. Gömeç Konağı Güney Cephesi Perspektif Görünüşü

4.12.2.3. Malzeme ve Teknik

Yapının batı cephesinde andezit taşı, kesme örgü sistemi kullanılarak inşa edilmiştir (Şekil 119). Yapının ana taşıyıcı yapı malzemesi taştır. Yapıda kullanılan taş malzemesi, farklı renklerdeki andezit taştır (Şekil 4.120). Merdiven kısımlarında ise bazalt taşı tercih edilmiştir.

Yapı malzemelerinden taş ile birlikte demirde birçok yerde kullanılmıştır. Pencerelede güvenlik açısından demir parmaklıklar tercih edilmiştir. Yapının giriş kapısında ve yanındaki oda kapısında demir malzemesi kullanılmıştır (Şekil 4.121).

Şekil 4.119. Gömeç Konağı Batı Cephesinin Bir Kısmı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2006)

Şekil 4.120. Gömeç Konağı Güney Cephenin Bir Kısmının Görünüşü

Şekil 4.121. Gömeç Konağı Giriş Kısmının Görünüşü

Yapıda taş malzeme ile birlikte ahşap çok sık kullanılmaktadır. Pencere doğramalarında, kepenklerde, kirişlerde ve hatıllarda tercih edilen yapı malzemelerindendir. Balkon kısmında ise ahşap kirişlerin altında iki adet taş söve, balkonun güçlenmesine yardımcı olmuştur (Şekil 4.122).

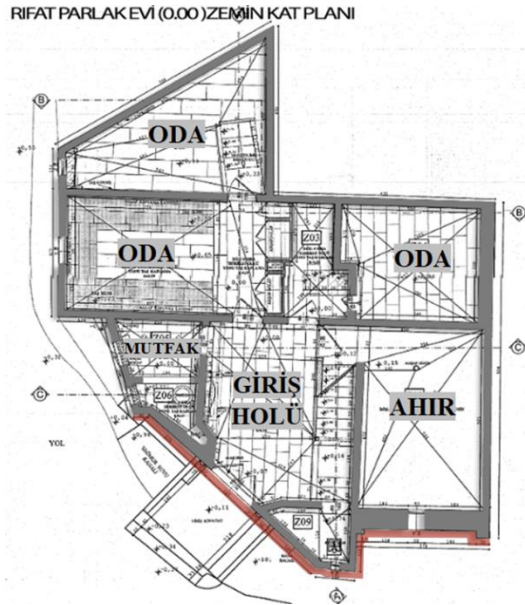

Şekil 4.122. Gömeç Konağı Balkon Kısmının Detayı

4.12.3. Rifat Parlak Konağı

4.12.3.1. Plan Şeması

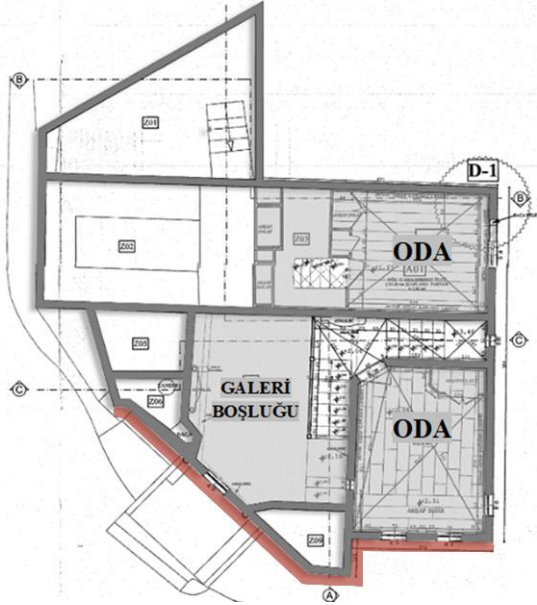
Zemin kat planında iki basamak ile giriş kapısına ulaşılmaktadır. Giriş holünün, sağ kollarında üç basamak ile ulaşılan WC vardır. Merdivenin diğer kolu ise birinci kata erişmektedir. Merdivenin altından ulaştığımız ahır kısmında bir adet küçük havalandırma penceresi bulunmaktadır. Giriş holünün sol kollarında ise mutfak bölümleri, karşısında ise iki adet oda kapısından geçerek ulaştığımız odalar vardır. Odaların birbirinden geçilerek varılan, en arkadaki odada bodruma ulaşan merdiven bulunmaktadır. Odalarda birer adet pencere bulunurken, sağ arkadaki odada pencere bulunmamaktadır. Ayrıca sağ arkadaki odanın içerisinde ara kata ulaşan ahşap merdiven bulunmaktadır (Şekil 4.123).

Şekil 4.123. Rifat Parlak Konağı Zemin Kat Planı

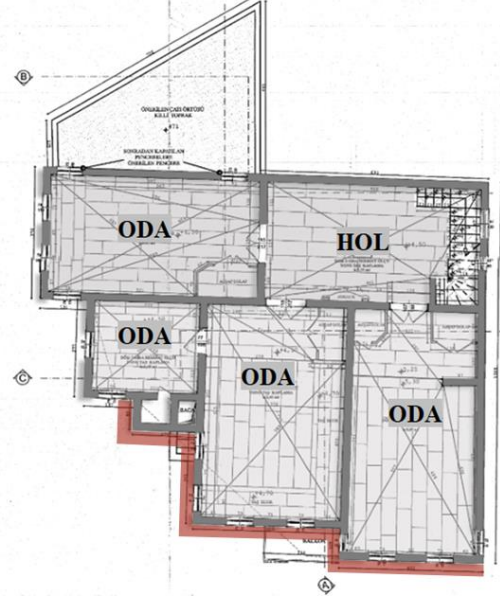
Ara kat planında birinci kata çıkan merdivenin sahanlık kısmından odaya ulaşılmaktadır. Odada üç adet dış cepheye bakan, bir adet de giriş holüne bakan pencere bulunmaktadır. Diğer odaya ise zemin sağ arka odanın içerisine yer alan merdivenden de erişilmektedir (Şekil 4.124). Birinci kat planında beş adet oda bulunmaktadır. Zemin kattan çıkan merdiven kat holüne ulaşmaktadır. Kat holüne açılan üç oda ve ortadaki odadan geçinen küçük bir oda yer almaktadır. Her odada en az iki veya daha fazla pencere vardır (Şekil 4.125).

RIFAT PARLAK EVİ (+2.20) ARA KAT PLANI

Şekil 4.124. Rifat Parlak Konağı Ara Kat Planı

RIFAT PARLAK EVİ (+4.50) 1. KAT PLANI

Şekil 4.125. Rifat Parlak Konağı 1. Kat Planı

4.12.3.2. Cephe Organizasyonu

Giriş kısmının bulunduğu kuzey cephesi yola paralel olarak konumlandırılmıştır. Cephenin zemin katında ahşap, kemerli ve iki kanatlı kapı bulunmaktadır. Kapının hemen üstünde ışıklık olarak adlandırılan ahşap doğramalı demir parmaklıklı pencere yer almaktadır. Cephenin en geride kalan odasının önünde dikdörtgen formunda taş baca bulunmaktadır (Şekil 4.126-127).

Kuzeybatı görünüşünde cephe hareketlerini ve çıkımlar görülmektedir. Cephenin en dışa fırlayan sağ kolunun zemin katında, ahır bölümünün aydınlatılması ve havalandırılması için küçük bir pencere konumlandırılmıştır. Ara katında aynı cephe düzleminde iki adet ahşap kepenkli pencereler yer almaktadır. Bu düzlemde birinci katın çıkımlarını destekleyen ahşap payandalar görülmektedir. Birinci katında ise aynı düzlemde öne çıkma yaparak elde edilmiş ahşap kepenkli, hatıllı ve taş silmeleri olan oda elde edilmiştir. Çatı bölümünün olduğu düzlemde ise taş çörten dikkatimizi çekmektedir. Giriş kapısının hemen yanında olan cephenin zemin katında çok ufak bir adet pencere yer alırken, ara kat kısmında pencere bulunmamaktadır. Birinci katında ise iki adet pencere ve balkon görülmektedir. Balkon ve birinci kat çıkma olarak inşa edilmiş, çıkımlar kirişler ve payandalar ile desteklenmiştir. Odanın altındaki payanda çok uzun bir şekilde giriş kapısının yanına kadar inmektedir. Cephede hatıllar, silmeler ve taş çörten görülmektedir. Kuzeybatı cephesinin duvarlarında tercih edilen doğal taş örme sistemi, kesme ve yonudur (Şekil 4.126-128).

4.12.3.3. Malzeme ve Teknik

Yapıda kullanılan ana yapı malzemesi taş; kuzeybatının bir kısmında moloz örgü kullanılırken yapının çoğunluğunda kesme ve yonu örgü sistemleri tercih edilmiştir. Moloz örme sistemi yapılırken taşların arası harç dolgu malzemesi ile doldurulmuştur. Moloz örgü sisteminin bittiği kısımda ahşap kiriş ve ahşap payanda uygulanmıştır. Bu uygulama kat ayırmlarını ifade etse de asıl amacı yapıyı sağlamlaştırmaktır. Moloz örgü sisteminin sağ köşesinde taştan yapılmış kolon yapıyı daha da sağlamlaştırmıştır. Aynı cephenin ara katında ahşap kepenkli pencereler görülmektedir. Birinci katında ise öne çıkma yapan odanın altında iki farklı renk ahşap detayı yer almaktadır. Ahşap payandalar ara kat hizasının bitimine kadar uzanmaktadır (Şekil 4.129-130).

Kuzey cephesinin birinci katında yolla kesişen formda çıkma yapan mekânın altında ahşap hatıllarla güçlendirilen ahşap payanda zemine kadar uzanmaktadır. Duvarlarda andezit kesme duvar tekniği ile oluşturulmuştur (Şekil 4.131).

Şekil 4.129. Rıfat Parlak Konağı Kuzeybatı Cephesinin Bir Kısmı(Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2010)

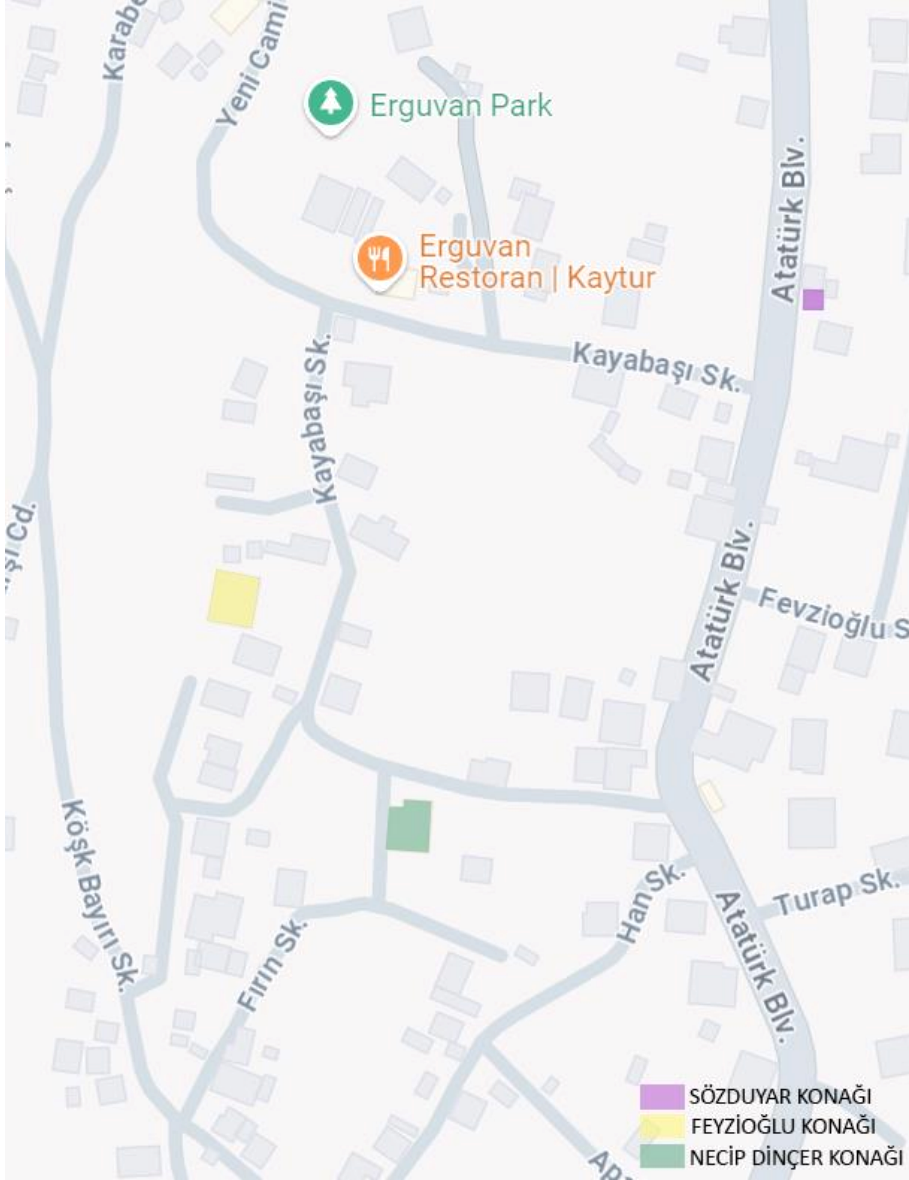
Şekil 4.130. Rifat Parlak Konağı Kuzeybatı Duvar ve Payanda Görünüşü

Şekil 4.131. Rifat Parlak Konağı Güneybatı Duvar ve Payanda Görünüşü

4.13. Yukarı Mahallesi ve İncelenen Yapılar

Yukarı mahallesinde incelenen yapılar; Sözdüyar Konağı, Fevziöglü Konağı ve Necip Dinçer Konağı haritada gösterilmiştir (Şekil 132).

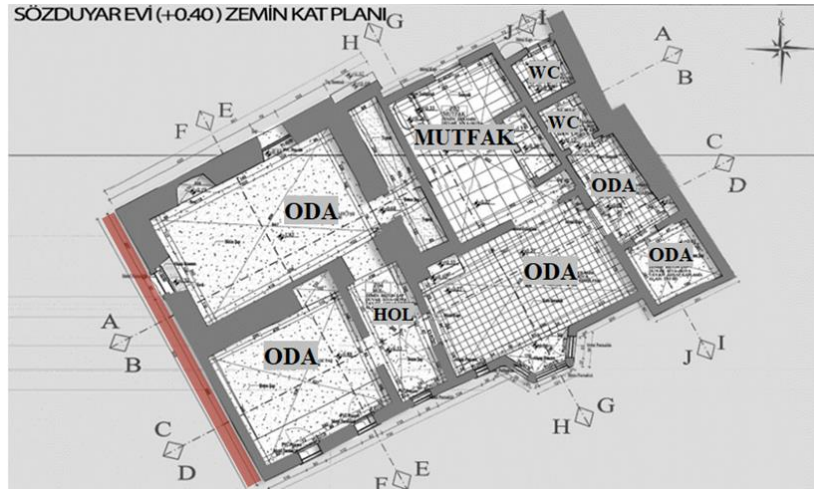
Şekil 4.132. Yukarı Mahallesi Haritası

4.13.1. Sözdüyar Konağı

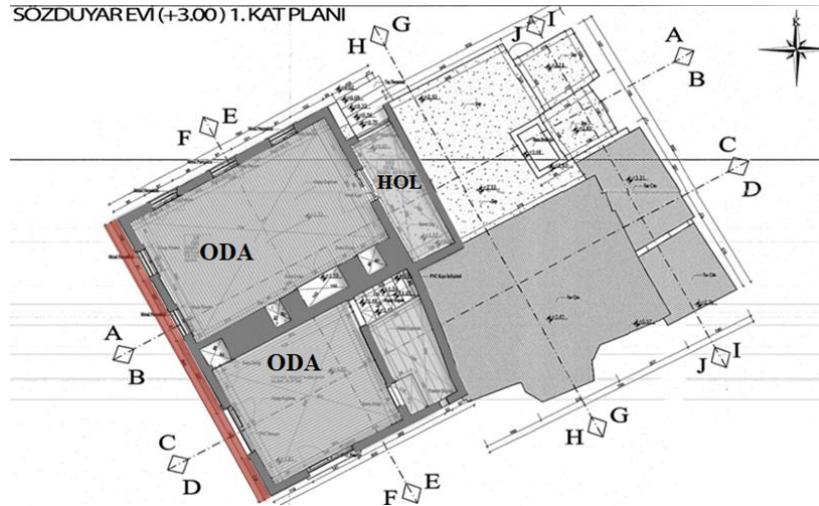
4.13.1.1. Plan Şeması

Zemin kat planı kuzey yönünde bir adet dışarıdan ulaşılan WC bulunmaktadır. WC'nin yanındaki kapı mutfağı açılmaktadır. Mutfaktan odaya geçiş sağlanırken, o odanın içerisinden diğer odaya, o odanın içerisinden de tekrar bir odaya ve wcye geçilmektedir. Batı ve güney kısımlarda da birer oda hol ile kesişmektedir.

Doğu cephesinde pencere bulunmazken; batı cephesinde bir, kuzey cephesinde bir ve güney cephesinde yedi adet pencere bulunmaktadır. Güney kısmında yapı formundan farklı olarak öne doğru çıkan mekan vardır (Şekil 4.133). Birinci kat planında, kuzey yönünde beş adet basamakla ulaşılan tek kanatlı kapıdan hole ulaşılmaktadır. Holün batısında bulunan odada beş adet pencere bulunmaktadır. Güneyde bulunan odaya zemin kattan ulaşılmakta olup, kuzeydeki oda ile bağlantısı bulunmamaktadır. Güneydeki oda da üç adet pencere yer almaktadır (Şekil 4.134).

Şekil 4.133. Sözdüyar Konağı Zemin Kat Planı

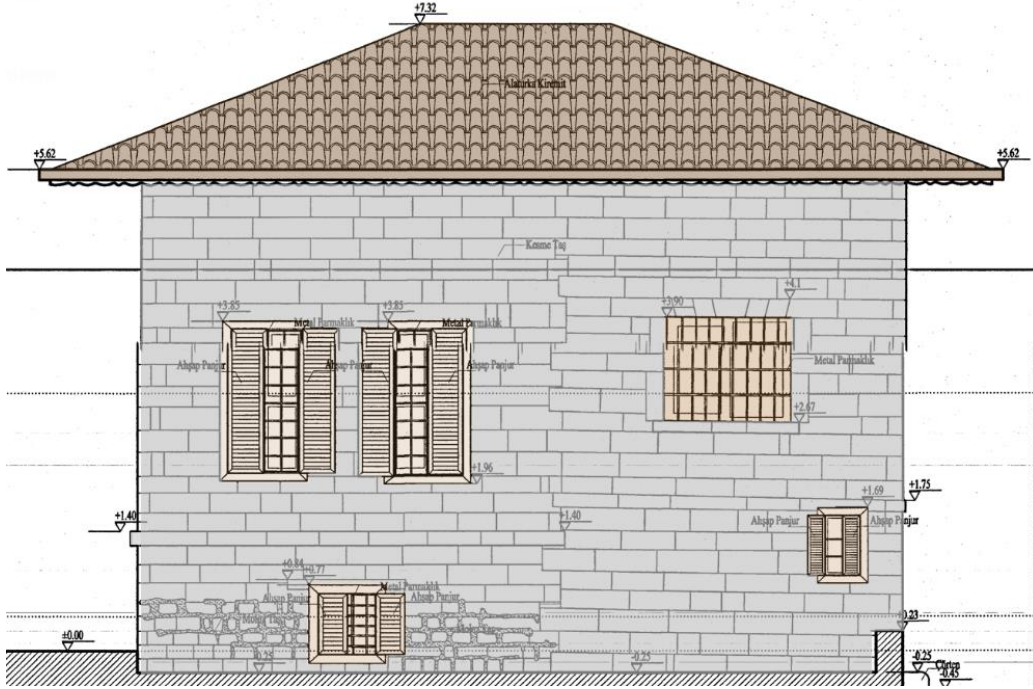

Şekil 4.134. Sözdüyar Konağı 1. Kat Planı

4.13.1.2. Cephe Organizasyonu

Cephe kesme taştan inşa edilmiştir. Bahçe kotundan yedi adet taş basamakla bu cephe kotuna ulaşılmaktadır. Dört adet dikdörtgen ve bir adet kare pencere cephede yer almaktadır. Cephelerde demir parmaklıklar bulunmaktadır. Cephenin sağındaki iki adet pencere üzerinde taş lentolar bulunmaktadır.

Pencerelerin alt kotunda taş silme yer almaktadır. Ancak bu silme cephenin tamamında devam etmemektedir. Pencerelerde kepenk de bulunmaktadır (Şekil 4.135-136).

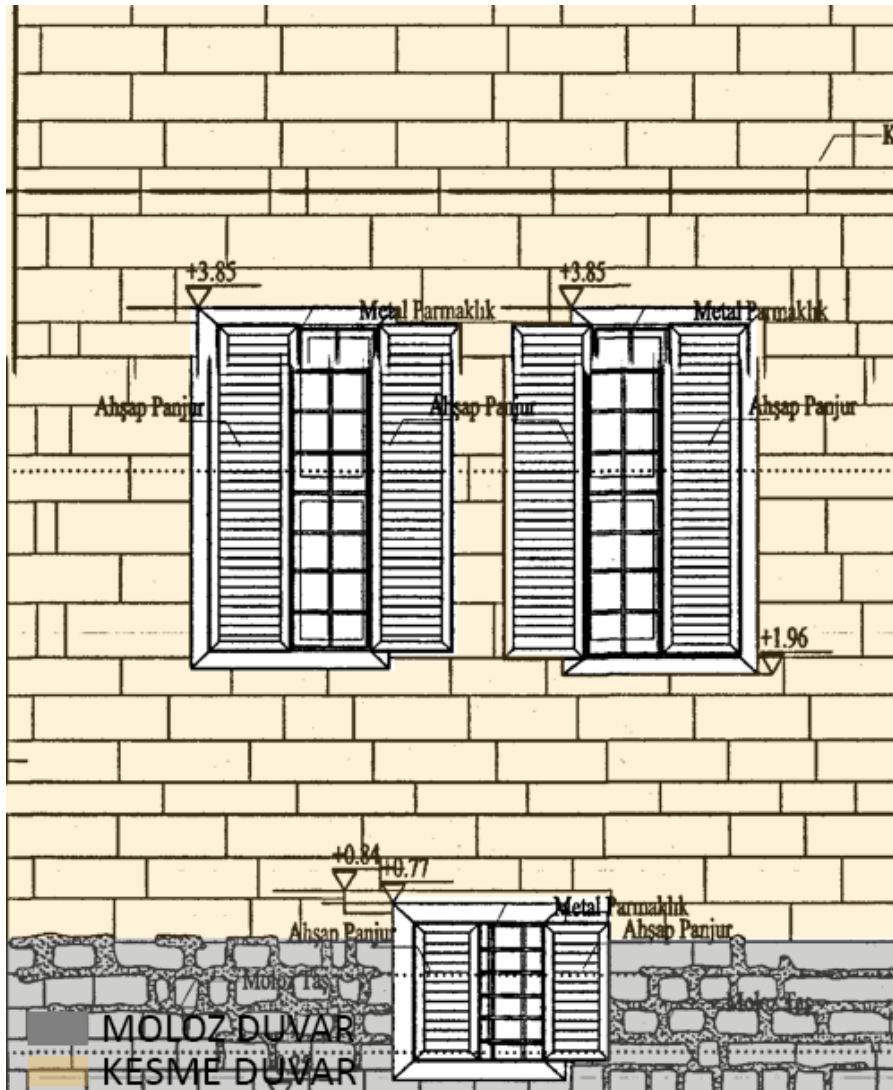
Şekil 4.135. Sözdüyar Konağı Batı Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2022)

Şekil 4.136. Sözdüyar Konağı Batı Cephesinin Perspektif Görünüşü

4.13.1.3. Malzeme ve Teknik

Yapıda taş ve ahşap birlikteliği görülmektedir. Yapı andezit kesme yonu taştan inşa edilmiştir. Bazı yüzeylerde taşların arasına harç dolgusu ilave edilirken, bazı yüzeylerde ise bu dolgu harcı bulunmamaktadır. Üst kat pencerelerinin denizliği de taştan yapılmıştır. Yapıya ulaşmak için yol kotundan çıkılan merdiven de bazalt taşı tercih edilmiştir. Pencereler de ahşap kepenk bulunmaktadır (Şekil 4.138). Yol boyunca devam eden bahçe duvarı moloz örgü sistemi ile örülmüş, yaklaşık 50-60 cm kadarı kesme örgü sistemi tercih edilmiştir. Cephede ki iki pencerenin üstündeki bazalt taşı lento izlenimi vermiş olup, alt kısımlarında ahşap denizlik görmekteyiz. Tercih edilen taş çeşitlerinin renginin değişik olması yapıya farklı bir kimlik tanımlamıştır (Şekil 4.137-139).

Şekil 4.137. Sözduyar Konağı Batı Cephesinin Bir Kısım (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2022)

Şekil 4.138. Sözdüyar Konağı Cephe Görünüşü

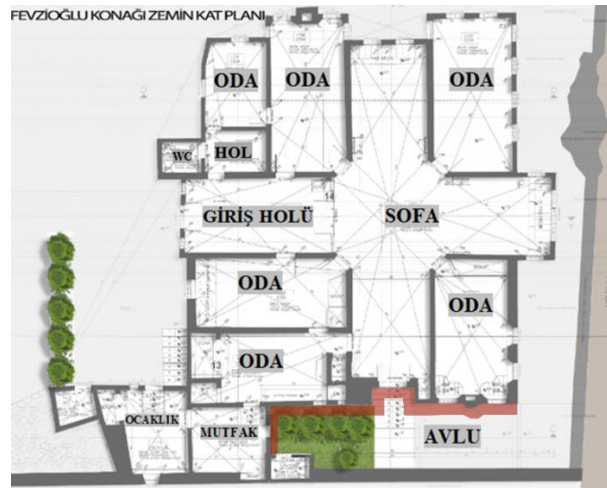

Şekil 4.139. Sözdüyar Konağı Cephe Görünüşü

4.13.2. Feyzioğlu Konağı

4.13.2.1. Plan Şeması

Zemin kat kuzey kısmında avlu bulunmaktadır. Avlu kısmından dokuz basamak ile ana girişe ulaşılmaktadır. Giriş kapısı T formundaki sofa bölümüne açılmaktadır. Yapının doğu cephesinde de giriş kısmı bulunmaktadır. Giriş holünün sol aksında iki oda, bir adet WC ve hol kısmı yer almaktadır. Sağ aksında iki oda, mutfak ve ocaklık yer almaktadır. Mutfak ve ocaklık kısımları farklı kotlarda olduğu için merdivenlerle ulaşılmaktadır. Batı kısmında da iki oda vardır. Batı kısmı manzara yönü olması sebebiyle, doğu cephesine göre daha fazla pencere açıklığı bulunmaktadır (Şekil 4.140).

Şekil 4.140. Feyzioğlu Konağı Zemin Kat Planı

4.13.2.2. Cephe Organizasyonu

Avlu kısmında farklı doğrultu ve kotlardaki merdivenler dikkatimizi çekmektedir. Yapının giriş kısmında; kemerli, çift kanatlı kapının üstünde, dikdörtgen formunda ışıklık olarak adlandırılan pencere bulunmaktadır. Kuzey cephenin batı tarafına doğru iki pencere ve cephe yüzeyinde yapının karakteristliğini ortaya koyan yarım daire formunda baca yer almaktadır. Kuzey cephenin sol aksında farklı yüksekliklerde, farklı boyutlarda pencereler bulunmaktadır. Yapıya sonradan ilave edilen üç basamak ile ulaştığımız mutfak ve ocaklık kısmının girişi kemerli açıklığa sahiptir. Yapı kesme taştan inşa edilmiş olup taş silmeler cepheye özgünlük katmıştır.

Batı cephesinin çıkma kısmının dar alanında da bir adet pencere kuzey cephesinden görülmektedir (Şekil 4.141-142).

Şekil 4.141. Feyzioğlu Konağı Kuzey Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2005)

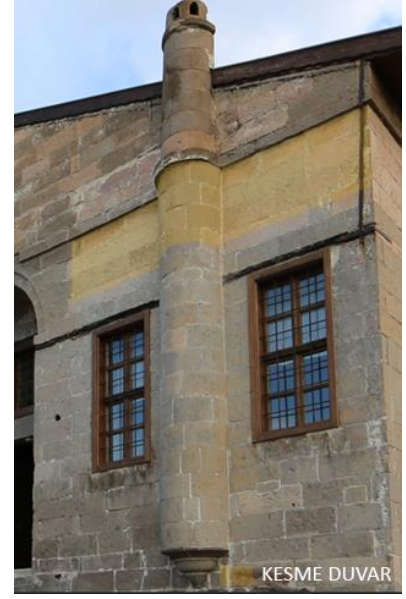

Şekil 4.142. Feyzioğlu Konağı Kuzey Cephesi Perspektif Görünüşü

Şekil 4.144. Feyzioğlu Konağı Giriş Cephesinin Görünüşü

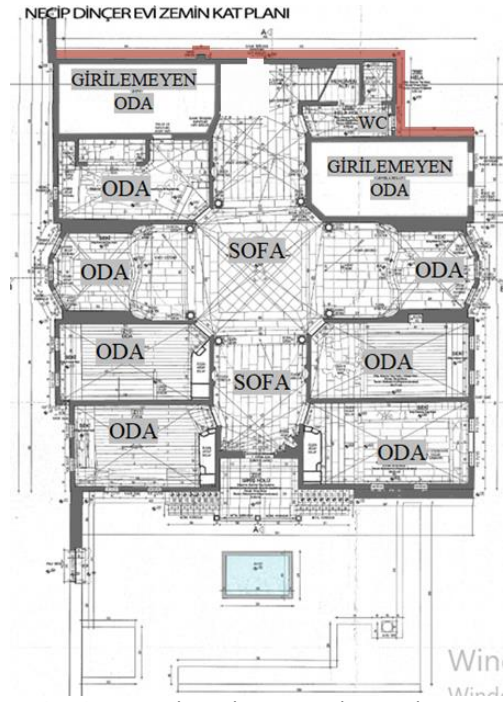

Şekil 4.145. Feyzioğlu Konağı Baca Görünüşü

4.13.3. Necip Dinçer Evi

4.13.3.1. Plan Şeması

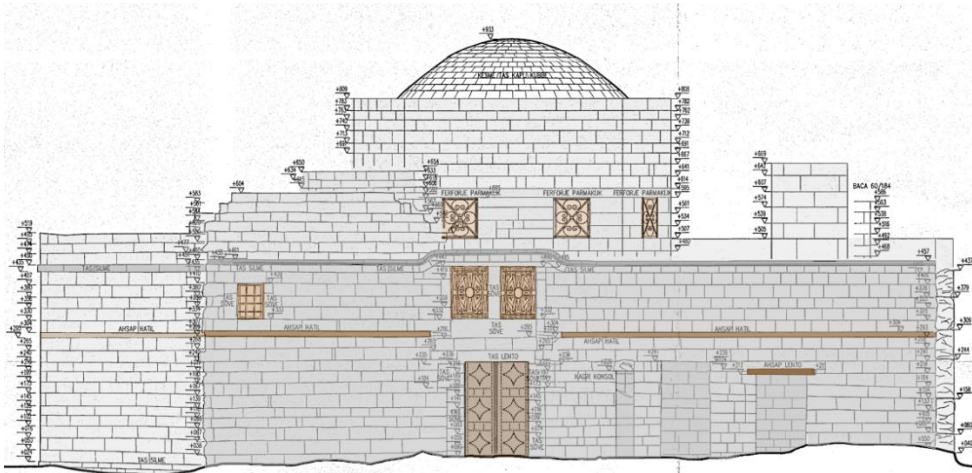
Zemin kat planında, birinci bodrum kat planındaki gibi orta bölüm sofa olarak yer alırken doğu ve batı kollarında odalar yer almaktadır. Ortadaki sofa bölümünün sağ ve sol kollarındaki odalar yer almaktadır. Sol kolunda bir adet girilmeyen oda yer alırken sağ kolunda WC yer almaktadır (Şekil 4.146).

Şekil 4.146. Necip Dinçer Evi Zemin Kat Planı

4.13.3.2. Cephe Organizasyonu

Yapının restorasyon aşamasında olduğu görülmektedir. Kuzey cephesinde sonradan kapatılan kapının tekrar açıldığı fark edilmektedir. Kapının hemen üstünde iki adet aynı boyutta pencere boşlukları yer almaktadır. Cephenin sol kısmındaki ahşap hatıllar, geride kalan cephe boyunca devam etmektedir. Sol kısımda taş silme kalıntıları dikkatinizi çekmektedir. Cephede kullanılan yapı malzemelerinden taş malzemesi, farklı doku ve renklerde tercih edilmiştir (Şekil 4.147-148). Doğu cephesinin, kuzey bölümünde ki odada, sonradan kapatılan pencerelerden dolayı açıklık görülememektedir. Orta bölümündeki odanın dışarı çıkan formu ve pencere açıklıkları fark edilmektedir. Bu cephede de kullanılan taş malzemesi kesme yonu taşıdır (Şekil 4.147-149).

Şekil 4.147. Necip Dinçer Evi Kuzey Cephesi (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2007)

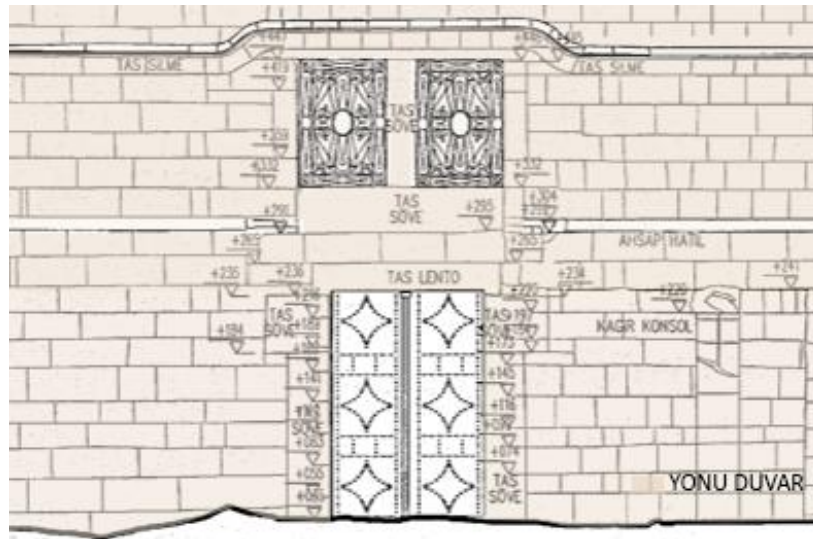
Şekil 4.148. Necip Dinçer Evi Kuzey Cephesinin Perspektif Görünüşü

Şekil 4.149. Necip Dinçer Evi Doğu Cephesinin Perspektif Görünüşü

4.14.3.3. Malzeme ve Teknik

Yapıda kullanılan başlıca yapı malzemesi taştır. Yapının genelinde, farklı renklerde olan andezit adı verilen kesme yonu taşı kullanılmıştır. Yapının bazı bölümlerinde nem ısı ve diğer doğal faktörlerden dolayı taşın yapısını bozulduğu ve renk değişimine uğradığı görülmektedir. Kuzey cephesi giriş kapısının olduğu açıklığın etrafı bazalt taşlarla inşa edilmiştir (Şekil 4.150-151). Doğu cephesinde yer alan avluya açılan kapı, ahşap malzemeden yapılmış çift kanatlıdır. Kapının bitişiğinde yer alan evle bağlantısı sadece avludan gerçekleşen tuvalet kısmının duvarları, andezit kesme taşından yapılmıştır. Bu alana geçiş üç basamak ile gerçekleşmektedir (Şekil 4.152).

Şekil 4.150. Necip Dinçer Evi Kuzey Cephesinin Bir Kısmı (Kültür Varlıkları Koruma Raporu, 2007)

Şekil 4.151. Necip Dinçer Evi Kuzey Giriş Kısmı Görünüşü

Şekil 4.152. Necip Dinçer Evi Doğu Avluya Giriş Kapısı Ve Tuvalet Kısmı Görünüşü

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

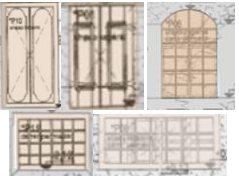
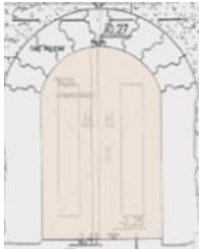
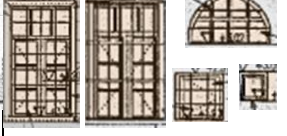

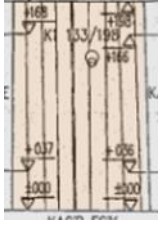
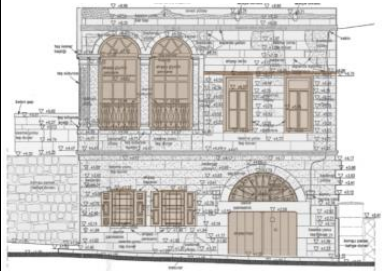
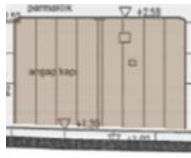
Bu çalışmada Kayseri ili Talas ilçesi içerisinde yer alan; Kentsel Sit Alanında bulunan, beş farklı mahalleden üçer örnek belirlenmiştir. Yapıların dış cephe karakteri ele alınmıştır. Çalışma kapsamında sokak ile ilişkisi olan cepheler incelenmiştir.

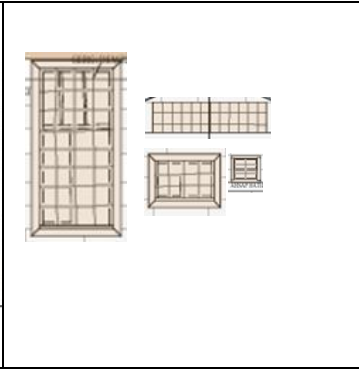
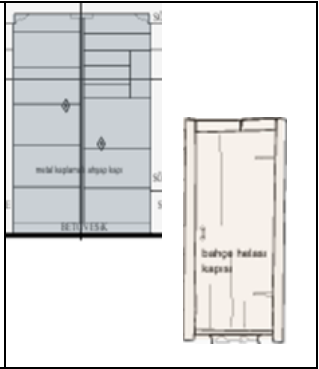
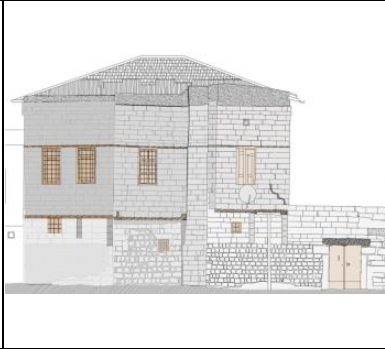

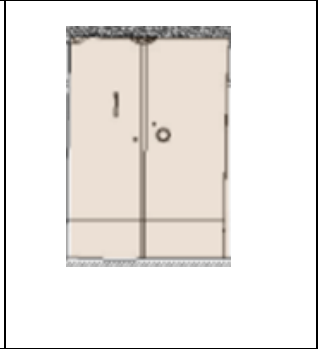

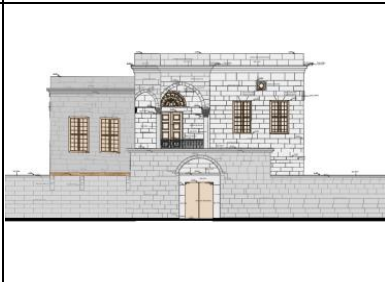
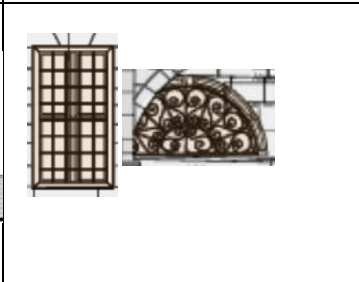

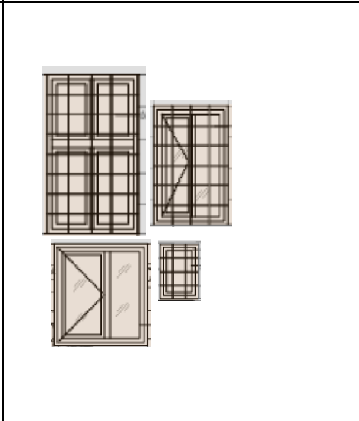
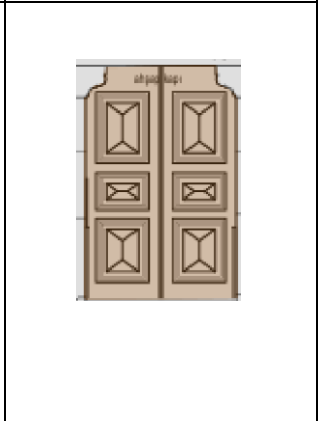
İncelenen beş farklı mahalleden ele alınan toplam on beş geleneksel konut; planları, cephe detayları, kullanılan malzemeleri ve yapım teknikleri ile o dönem de yaşayan insan yaşamı ile ilgili fikirler vermektedir.

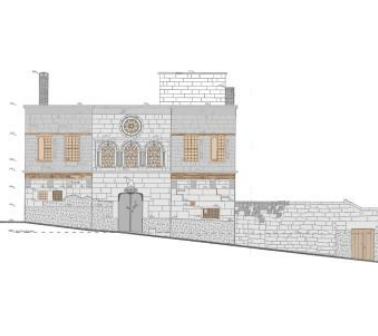
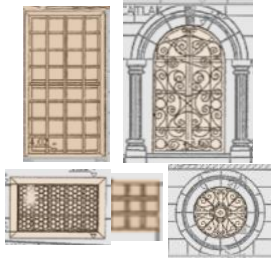
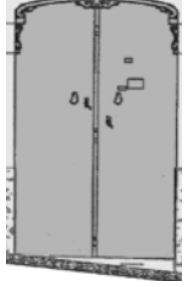
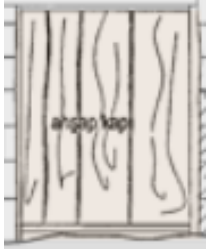
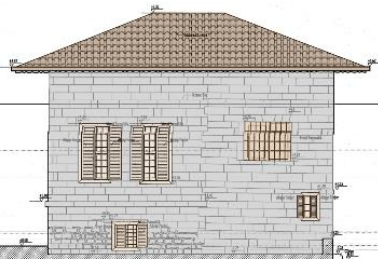
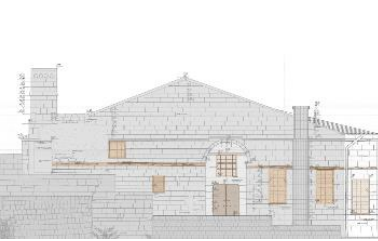
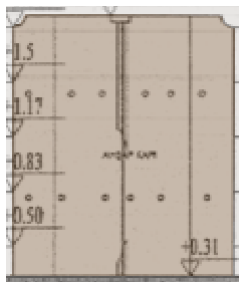
Plan şemalarının incelenmesi sonucunda geleneksel konuklar, çoğunlukla bodrum ve zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Başak Güntan Evi, Hasan Özhan Evi, Çavdaroğlu Konağı, Deveci Evi, Yaman Dede Konağı, Gömeç Konağı ve Söz Duyar Konağı bu plan şemasına sahiptir. Şafak Çivici Evi, Atasoy Evi ve Rıfat Parlak Konağı; Bodrum, zemin, ara ve üst kattan oluşmaktadır. Sabiha Arısoy Evi, zemin ve birinci kattan oluşurken, Okutan Konağı; bodrum, zemin, birinci ve ikinci kattan oluşmaktadır. Ali Saip Paşa Konağı; iki bodrum, zemin ve birinci katta sahipken, Feyzioğlu Konağı ve Necip Dinçer Evi, iki bodrum ve zemin kata sahiptir. Bodrum katlar genellikle mahsen adı verilen yiyecek ve içeceklerin saklama deposu olarak kullanılan mekânlardan oluşurken, bazı yapılarda hayvan besleme yeri ahır olarak kullanıldığı görülmüştür. Zemin katta ise sofa etrafında oluşturulmuş odalar, mutfak ve ıslak hacimler yer almaktadır. Zamanla değişen ihtiyaçlara göre yapılara eklemeler yapılmıştır.

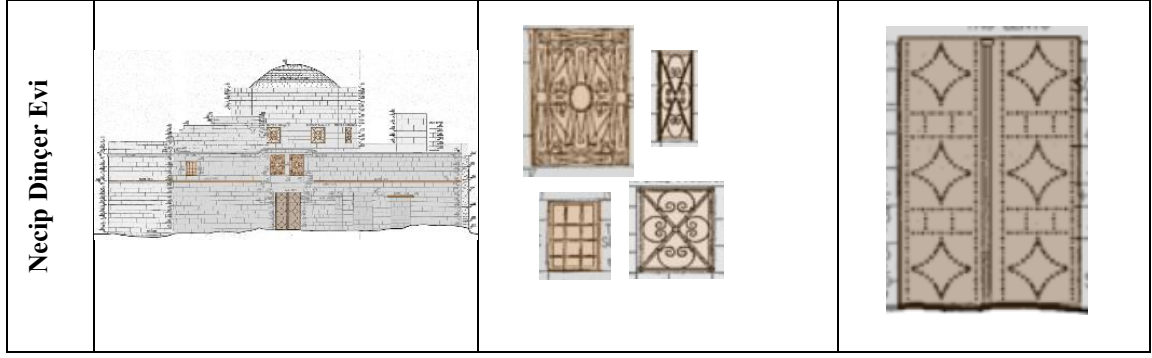
İncelenen yapıların dış cephe analizlerini yapabilmek için ilk olarak planlar ışığında birbiriyle bağlantılar kurulmuştur. Plan okumaları, cephe analizlerine yol gösterici olmaktadır. Genellikle yapılar, yola paralel şekilde konumlandığı görülmüştür. Zemin kat pencereleri, üst katlara göre daha küçük yapılmıştır. Yol kotundan basamaklara ulaştığımız kapılar, ahşap çift kanatlı tercih edilmiştir. Bazı kapıların üzerinde ışıklık olarak adlandırdığımız pencere yer almaktadır. Pencerelerin üst katlara göre daha küçük olmasının sebebi mekânın işlevselliği olurken mahremiyeti kavramına dikkat edildiği tespit edilmiştir. Yol kotuna bakan birinci katların bazı bölümleri çıkma yaptığı görülmüştür. Çıkmalar kimi zaman taş payandalar ile kimi zamanda ahşap payandalar ile desteklenmiştir. Birinci katlardaki pencereler çoğunlukla dikdörtgen formda, ahşap malzemeli ve demir parmaklıklı inşa edilmiştir.

Yapılarda çoğunlukla içten ulaşılan merdivenler bulunurken, Sabiha Arısoy Evi, Okutan Konağı, Ali Saip Paşa Konağı, Çavdaroğlu Konağı ve Gömeç Konağında cepheye yaslanan merdivenler bulunmaktadır. Geleneksel konutlarda sofa ve avlu olarak adlandırdığımız mekânlar görülmektedir. İncelediğimiz geleneksel konutlardan Sabiha Arısoy Evinde açık sofa olarak adlandırdığımız dış mekân bulunmaktadır. Diğerlerinde ise kapalı sofa dediğimiz mekân yer almaktadır.

MİMARİ CEPHE ELEMANLARI			
	YAPI ADI	PENCERE	KAPI
Şafak Çivici Evi			
Başak Güntan Evi			
Sabiha Arısoy Evi			
Atasoy Evi			

Okutan Konağı			
Hasan 1zhan Evi			
Ali Saip Paşa Konağı			
Çavdaroğlu Konağı			
Deveci Evi			

<p>Yaman Dede Konağı</p>			
<p>Gömeç Konağı</p>			
<p>Rıfat Parlak Konağı</p>			
<p>Sözduyar Konağı</p>			
<p>Feyzioğlu Konağı</p>			

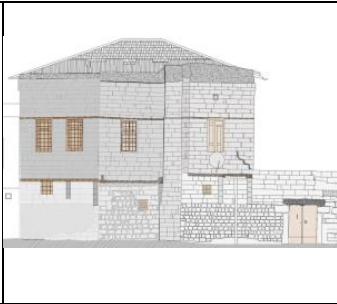
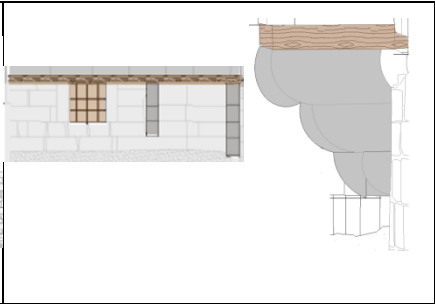
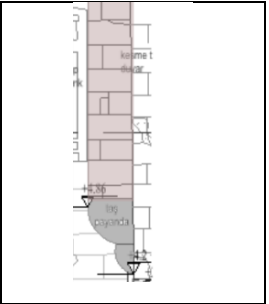

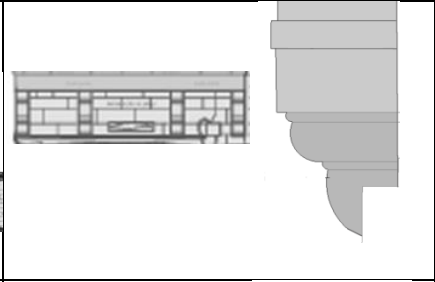
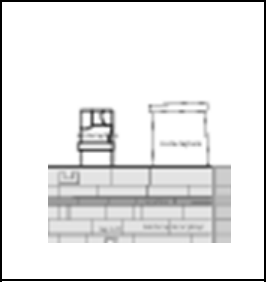
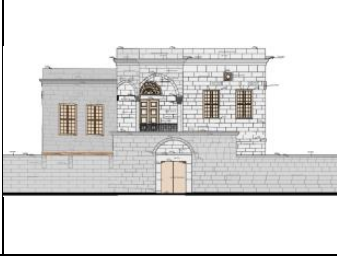
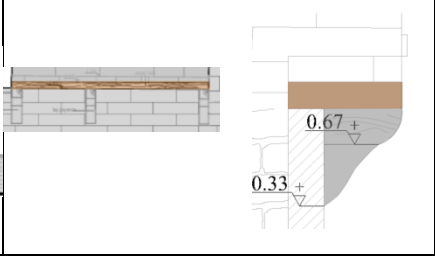
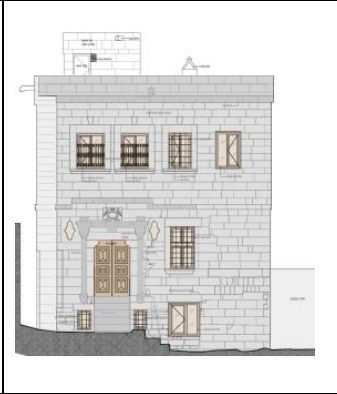
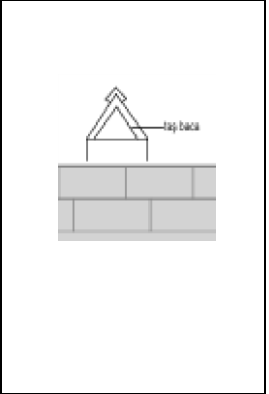

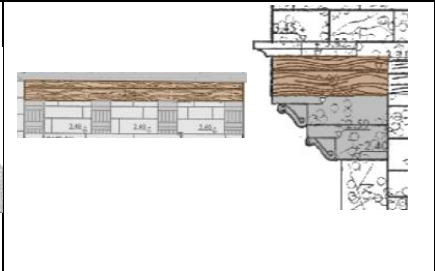
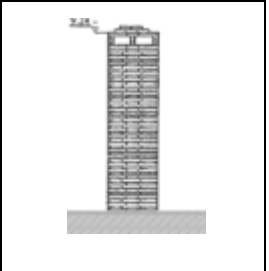
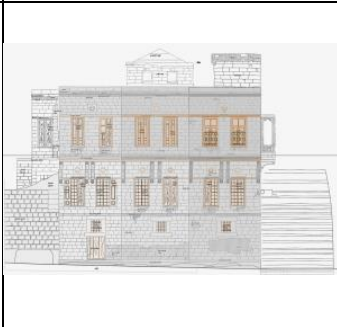
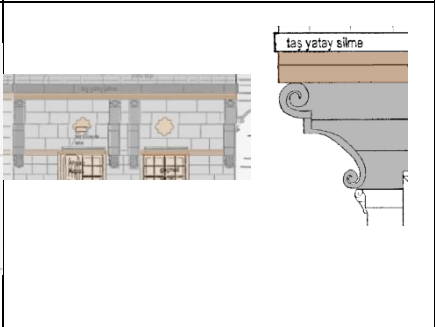

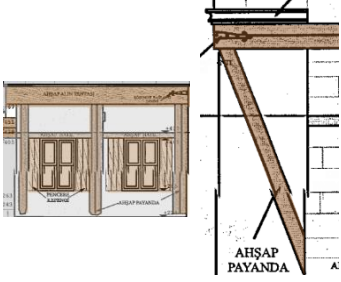
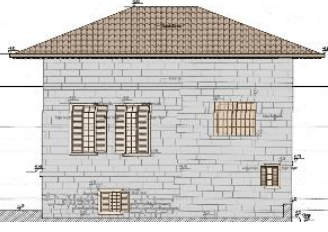
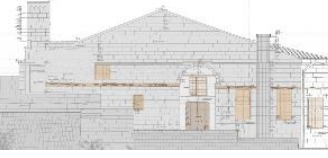

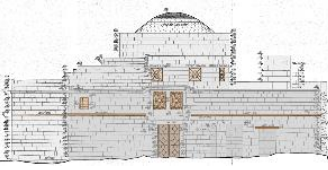
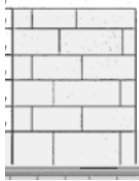
Geleneksel konutların karakteristiğine katkı sağlayan diğer bir unsur ise baca detayı olmuştur. Okutan Konağı, Hasan Özhan Evi, Çavdaroğlu Konağı ve Feyzioğlu Konağındaki baca detayları yapılaraya özgünlük katmıştır. Bacalar ise Hasan Özhan evinde olduğu gibi sokak silüetini oluşturan cephede yer alırken, Feyzioğlu Konağında avlu kısmında yer almaktadır. Genellikle kare ve dikdörtgen formda karşımıza çıkan bacalar; Feyzioğlu konağında yarım daire olarak giriş cephesine yapışık halde kesme taştan yapılarak, cephe karakteri için önemli bir bileşen haline gelmiştir.

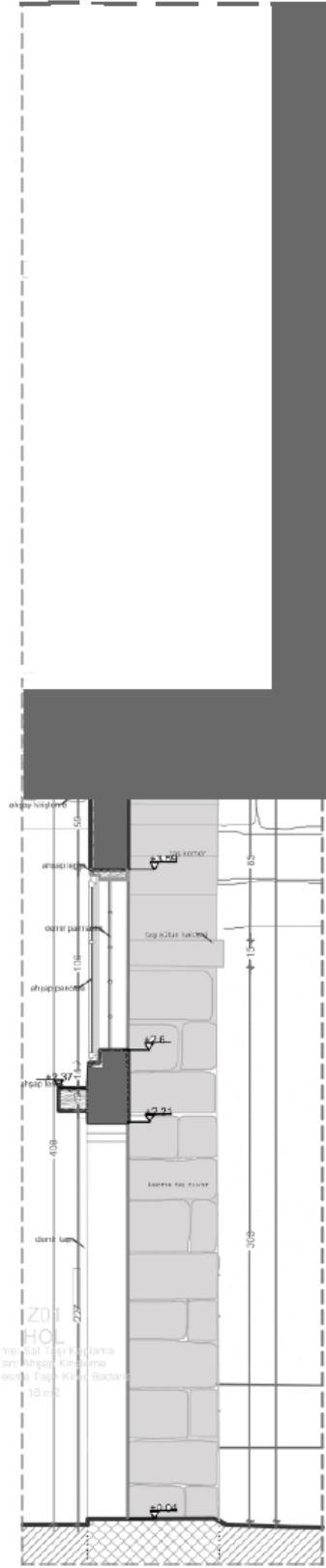
Dış cephede kullanılan doğal taşlardan andezit ve bazalt duvarlarda, merdivenlerde payandalarda, bacalarda ve kat silmelerinde ve çörtenlerde tercih edilmiştir. Bahçe duvarlarında moloz örgü sistemi kullanırken, duvarlarda kesme örgü sistemi ve yonu örgü sistemi kullanılmıştır. Geleneksel komutlardan Şafak Çivici evinde cephe boyunca devam eden hatıllar yer alırken; Sabiha Arısoy evinde pencere eni kadar olan ahşap hatıllar görülmüştür. Ahşap hatılları gördüğümüz diğer bir yerlerden biri de çıkmalarda ile payandaların kesiştiği noktada olmasıdır. Bu hatılları daha da sağlamlaştırmak için köşelerden atılan demir gergi malzemesi bulunmaktadır. Yapı malzemelerinden demiri aynı zamanda korkuluk olarak veya pencerelerde demir parmaklık olarak kullanılmıştır.

Çıkmalarda çoğunlukla yapının sağ veya sol kolunda yer alsa da cephe boyunca devam eden çıkmalarda bulunmaktadır. Başak Güntan Evi, Sabiha Arısoy Evi ve Çavdaroğlu Konağı'nda yapının bir köşesinde yer alan payanda sistemi görülmektedir. Hasan Özhan Evi, Ali Saip Paşa Konağı, Yaman Dede Konağı, Gömeç Konağı ve Rıfat Parlak Konağı'nın iki köşesinde payanda sistemi görülmektedir.

Hasan Özhan Evi			
Ali Saip Paşa Konağı			
Çavdaroğlu Konağı			Yok
Deveci Evi		Yok	
Yaman Dede Konağı			
Gömeç Konağı			Yok

Rifat Parlak Konağı			Yok
Sözduyar Konağı		Yok	Yok
Feyzioğlu Konağı		Yok	
Necip Dinçer Evi		Yok	

Şekil 4.153. Başak Güntan Giriş Kısımının Sistem Kesiti (1/50)

Geleneksel konutlar bulunduğu coğrafya ile şekillenen, işlevlendirilen, yaşam alanlarını içinde barındıran yapılardır. Bulduğu coğrafyadaki malzeme, geleneksel konukların meydana gelmesinde önemli paya sahiptir. Talas geleneksel konutların karakteristik özelliği çevresel faktörlerin yansıması olmuştur. İlk zamanlarda zeminlerin tuf yapısından dolayı kaya oyma mekânları oluşturulmuş, sonrasında ise yakın çevreden veya bulunduğu bölgeden taş rezervleri ile geleneksel konutlar inşa edilmeye başlanmıştır. İnşa edilen geleneksel konutlarda taş, taşıyıcı görevini üstlenerek yığma sistemine göre yapılmıştır.

Plan şemalarında ortak olarak görülen sofa bölümü; kimi zaman yapının tam ortasında yer alırken, kimi zaman da köşesinde yer almaktadır. Sofa bölümünden odalara ve ıslak hacimlere geçilmektedir. Sofa bölümünde yer alan tek kollu veya çift kollu merdivenle üst kat mekânlarına ulaşılmaktadır. Üst kat mekânlarında yaşam alanı ve odalar yer almaktadır. Geleneksel konutların birçoğunda sokak dokusunu oluşturan yapılara direkt ulaşım sağlanırken, bazı yapılarda ise bahçe kapısından ulaşılan avlu mekânından yapıya dâhil olunmaktadır. Cephe karakterini oluşturan mimari elemanların başında duvar, pencere ve kapı gelmektedir. Duvarda andezit adı verilen doğal taş çeşidi moloz örgü, yonu örgü ve kesme duvar örgü sistemine göre inşa edilmektedir. Moloz duvar örgü sistemi bahçe duvarlarında ve su basman seviyesine kadar olan alanlarda tercih edilirken, yonu ve kesme duvar örgüsü zemin, birinci kat ve çatı katında kullanılmaktadır. Yapıların bodrum katlarına denk gelen sokak ile ilişkisi olan ahşap malzemeli pencereler, üst mekânların pencerelerine göre daha küçük ve demir parmaklıdır. Bahçeye açılan kapılar ve giriş kapıları genellikle ahşap ve çift kanatlıdır. Giriş kısmının hemen üstünde yer alan ışıklık olarak adlandırılan pencereler yer almaktadır. Pencereler genellikle dikdörtgen ve kare formunda yer alırken; bazıları ise kemerli forma sahiptir. Kapılarda ise dikdörtgen ve kemerli kapılar görülmektedir. Kapılarda kullanılan ahşap malzemesinin yanı sıra bazı yapılarda demir malzemede tercih edilmiştir.

Cephe karakterini oluşturan diğer unsurlar ise hatıllar, silmeler, bacalar ve payandalardır. İncelenen geleneksel konutlarda ahşap hatıllar kimi zaman cephe boyunca devam ederken, kimi zaman da sadece pencere üzerinde yer almaktadır. Taş silmeler ise kat ayırımlarını ifade etmektedir. Cephe karakterini oluşturan diğer bir unsur ise payandalardır. Payandalar çıkma yapan odanın veya odaların altında ahşap hatıllara bağlanan taş malzemesi ile sağlanırken, kimi zaman da ahşap hatıllara bağlanan ahşap malzemedir yapılmıştır.

Sonuç olarak Talas geleneksel konutlarda kullanılan sürdürülebilir malzemelerden olan doğal taş yapılarının kimliğini oluşturan başlıca özelliklerden biri olmuştur. Yapıların bir kısmı; Okutan Konağı ve Çavdaroğlu Konağı gibi geçmişten bugüne miras niteliği taşıyanlar küçük dokunuşlar ve yenilikler ile halkla iç içe hale getirilmiştir. Talas geleneksel konutlar bu bağlamda insan yaşamı ile ilgili fikirler vermekle birlikte insanı geçmişe götürmektedir. Bu yüzden bu yapıları koruma yoluna gidilmeli, geçmişteki izlerinden koparılmayarak gelecekle bağı kurulmalıdır.

6 . KAYNAKLAR

- Acar, M. C., & Kaya, B. (2020). Models To Estimate The Elastic Modulus Of Weak Rocks Based On Least Square Support Vector Machine, *Arabian Journal of Geosciences*, 13(14), 1-12
- Acar, M.C. (2021). Tarihi Endüstri Yapıların Korunmasında Doğal Taşın Değiştirilmesi İçin Bir Değerlendirme Modeli: Kayseri Sümerbank Bez Fabrikası-Türkiye Örneği, *European Journal of Science and Technology*, (27), 950-960.
- Anon, (2001). D.P.T VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Madencilik Özel ihtisas Komisyonu, Endüstriyel Hammaddeleri Alt Komisyonu, *Yapı Malzemeleri*, Cilt II. Çalışma Grubu Raporu, Ankara.
- Atamer, M. (2011). *Talas'ta Zaman*, Yeni İnsan Yayınevi.
- Aydın, Ö., & Alemdağ, E. (2022) 'Karadeniz Geleneksel Mimarisinde Sürdürülebilir Malzemeler; Ahşap ve Taş', *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*
- Büyükmihçı, G., Bakır N., & Eldek H. (2007-2009). Kentsel Kültür Varlıkları Envanteri, *Tüba-Ked Dergisi*, 9, 32-33.
- Cömert H. (2000). *19. Yüzyıl Vergi Kayıtlarında Talas*, III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri, Kayseri.
- Çelik., E. (2013). *Yeşil Bina Sertifika Programları Ve Türkiye'deki Uygulanabilirliğinin Uygulanması*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 49-52.
- Çimen, G., Çağlar A., & Çağlar H. (2021). Kayseri Talas' ta ki Geleneksel Yapı Malzemelerinden Doğal Taşın Zaman İçerisindeki Konut Mimarisine Etkisi, *Ahi Evran Üniversitesi 2. Mimarlık Sempozyumu Kitabı*, Kırşehir, 653-659.
- Erkan, Y. (2006), *Magmatik Petrografi*, TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Yayınları, 93s.
- Erkiletlioğlu H. (2006). *Geniş Kayseri Tarihi*, (1. Baskı), Kayseri.
- Erkiletlioğlu H. (2009). *Kayseri Ansiklopedisi*, Cilt-I, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Eroğlu, Ö. (2021). *Kentin Yerleşme Ve Yaşam Kültürü*, Talas Belediyesi Etüt Proje Müdürlüğü Bildirisi, 3-6.

- Gezer, H. (2013). Geleneksel Safranbolu Evlerinin Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 23, 13-31.
- Gezer, H., & Aydemir, B. (2010). The effect of the wrapped carbon fiber reinforced polymer material on fir and pine woods, *Materials & Design*, 31(7). 3564-3567.
- İl Afet Risk Azaltma Planı Kitabı*, (2021). T.C. Kayseri Valiliği İl Afet Ve Acil Durum Müdürlüğü, 10-16.
- İncesakal, M. (1991). *Kayseri Evleri*, Türk Halk Mimarisi Sempozyumu (s. 97-113), Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi CBS. *Sit Alanları*, (2023).
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi, *Kültür Varlıkları Koruma Raporu*, (2005).
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi, *Kültür Varlıkları Koruma Raporu*, (2006).
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi, *Kültür Varlıkları Koruma Raporu*, (2007).
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi, *Kültür Varlıkları Koruma Raporu*, (2010).
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi, *Kültür Varlıkları Koruma Raporu*, (2013).
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi, *Kültür Varlıkları Koruma Raporu*, (2016).
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi, *Kültür Varlıkları Koruma Raporu*, (2018).
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi, *Kültür Varlıkları Koruma Raporu*, (2022).
- Kayseri Salnamesi*. (2005). Dergah Yayınları, Almanak, Kayseri
- Kayseri Turizm Envanteri*. (1999). Kayseri İl Turizm Müdürlüğü, Kayseri,
- Kibici, Y. (2005). *Seramik Hammaddeleri ve Teknolojik Özellikleri*, Eskişehir III, Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri, 23, Eskişehir.
- Koçak E. (2011). *Kayseri Bazaltının Yapı Taşı Olarak Kullanım Olanaklarının Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, 19s.
- Kolay, İ. (1999), *Batı Anadolu 14.Yüzyıl Beylikler Mimarisinde Yapım Teknikleri Kitabı*, 27s.
- Korkmaz, B. (2001). Erişim Linki: naturadergi.com/anasayfa/geleneksel-yerlesimler-uzerinden-mimaride-dogal-tas-kullanimi/
- MEB, (2013). *İnşaat Teknolojisi-Taşın Mimaride Kullanımı*, TC. Millî Eğitim Bakanlığı, 52-63, Ankara.
- Mutlu, S. (2005). *Türkiye'nin doğal taşlarının yörelerine göre dağılımı*, Stone Yapı Endüstri Merkezi, Yapı Yayın, 1, 43-63.

- Önenç, D. (2002). Andezitlerin mermer olabilme özellikleri, *Mermer Dergisi*, 33, 22-25.
- Palamutoğlu, M. (1987). *Kayseri Tarihi (Miratı Kayseriyye)*, Kayseri Özel İdare Müdürlüğü ve Kayseri Belediyesi Birliği Yayınları.
- Tayla, H. (2007). *Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı Sistem ve Elemanları*, Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı Yayını.
- TC. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001). Madencilik Özel İhtisas Komisyonu, *Endüstriyel Hammaddeler Alt Komisyonu Yapı Malzemeleri Çalışma Grubu Raporu*, DPT:2616-ÖİK:627, Ankara.
- Tuzcu, A. (2007). *Talas 1850-1950 Zaman, Mekân, İnsan Manzaraları* (s. 34-35), Kültür Yayınları 3, Kayseri, ISBN:978-975-94902-4-9.
- Türkeri, İ. (2022). Dinî Mimaride Doğal Taş Kullanımı: ‘Sancaklar Camii Ve Beylikdüzü Fatma Ana Cemevi’, *DergiPark Makale Araştırması*, 2 (1), 1-9.
- Türkmen, F., & Kun, N. (2001). İzmir İli Volkanitlerinin Doğaltaş Sektöründeki Yeri, *Türkiye III. Mermer Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Afyonkarahisar, 504-511.
- Url-1. <https://www.yozgatcamlik.com/haber/16768311/turkiyenin-haritasi-renklerleturkiyenin-illeri-ve-detaylar>
- Url-2 <https://www.milliyet.com.tr/egitim/haritalar/kayseri-haritasi-kayseri-ilceleri-nelerdir-kayseri-ilinin-nufusu-kactir-kac-ilcesi-vardir-6310000>
- Url-3 <https://www.hurriyet.com.tr/bilgi/galeri-kayseri-deprem-risk-haritasi-kayseride-fay-hatti-var-mi-fay-hatti-nerelerden-geciyor-kayseri-deprem-bolgesi-mi-42226945/1>
- Url-4. <https://ders.insaatbolumu.com/yapi-elemanlari/tas-duvar-turleri/>
- Url-5 https://tr.wikipedia.org/wiki/Sürdürülebilir_mimari
- Uz, B. (1990). Ülkemizde Sert Mermer Grubu Serpantin-Ultrabazikler, *Mermer Dergisi*, Nisan, 25-27.
- Uz, B. (1999) *Bazaltların Kırmataş Yönünden Değerlendirilmesi Trakya - Tekirdağ Bölgesi Bazaltları Örneği*, 2. Ulusal Kırmataş Sempozyumu, İ.T.Ü., 1-12, İstanbul.
- Uz, B. Esenli F., & Yavuz O., (2001). Sert Mermer Grubuna Bir Örnek; Karacadağ (Diyarbakır) Bazaltlarının Mermer Açısından İncelenmesi, *Türkiye III. Mermer Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, İ.T.Ü., 43-55.

- Yaşar E., & Erdoğan Y. (2001). *Toprakkale Bazaltının Doğal Taş Endüstrisindeki Yeri*, 4. Endüstriyel Hammaddeler Sempozyumu, Ç.Ü., 87-96.
- Yılmaz, N. (2005). *Kent Merkezlerindeki Kentsel Sit Alanlarında Değişim Sürecinin Değerlendirilmesi Kayseri Kentsel Sit Alanı Ve Talas Kentsel Sit Alanları Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 26-30.
- Yüzer E. (2008). *Doğal Taş Deyince*, Taş Kültürü Yayını, İstanbul, 3-8.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER	
Adı Soyadı:	Güler ÇİMEN
Uyruğu:	T.C.
Orcid Numarası:	0000-0002-9917-963

EĞİTİM BİLGİLERİ	
Lisans	
Üniversite:	Nuh Naci Yazgan Üniversitesi
Fakülte:	Mimarlık
Bölümü:	Mimarlık
Mezuniyet Yılı:	2019
Yüksek Lisans	
Üniversite:	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Enstitü:	Fen Bilimleri
Anabilim Dalı:	İleri Teknolojiler
Mezuniyet Yılı:	2024

Tezden Üretilen Makaleler ve Bildiriler	
Uluslararası Konferans ve Sempozyumlarda Sunulan Bildiriler	
<i>Investigation Of The Exterior Architecture Of Traditional Housing In The Villages Of Akcakaya, Resadiye And Zincidere Of Kayseri/Talas Dıstric, 2st International Architectural Sciencesand Application Symposium, Azerbaijan, 636-647.</i>	
Ulusal Konferans ve Sempozyumlarda Sunulan Bildiriler	
<i>Kayseri Talas‘ taki Geleneksel Yapı Malzemelerinden Doğal Taşın Zaman İçerisindeki Konut Mimarisine Etkisi, Ahi Evran Üniversitesi 2. Mimarlık Sempozyumu, Kırşehir, 653-659.</i>	
Kitap Bölümü	
<i>Innovative And Different Ideas In Civilengineering And Architecture, Ahmet Celal Apay, Traditional Buildings İn Kayseri Talas Architectural Perspective Of Yaman Dede Mansion Evaluation, 67-80.</i>	